

Bir kıvılcım ve

HAK-PAR

Abdölmelik FIRAT

Yılmaz ÇAMLİBEL

Hasan DAĞTEKİN

Fehmi DEMİR

Reşit DELİ

İbrahim GÜÇLÜ

Bayram BOZYEL

R. KAHRAMANER

Arif SEVİNÇ

DENG

AYLIK SİYASAL VE KÜLTÜREL DERGİ

Evin Tuzum İnşaat ve Yayıncılık
Ticaret Limited Şirketi Adına Sahibi ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Hukuk Müşaviri

Aydoğan İNAL
Av. Erhan Aslaner

Yazışma Adresi
Tariabaşı Cad. No: 95 Kat: 1 Beyoğlu - İstanbul
Tel: 0 (212) 292 66 26 / 292 66 27
Fax: 0 (212) 292 66 35

Avrupa
Postfach: 131831, 42045 Wuppertal/Almanya
Tel: 0049 202 283 23 39
Fax: 0049 202 758 34 78

Baskı: Yenı Matbaası

ISSN 1302-7964

İçindekiler

Naverok

Abdülmelik Fırat 2-7
*Bizim meselemiz "Bir kıvılcım
çakılmasını bekliyor"*

Yılmaz Çamlıbel 8-13
Diyaspora Kürdleri ve HAKPAR

Baskılar ve HAKPAR 14-20

Av. Hasan Dağtekin 21-36
HAKPAR hukuk mücadelesinde

Fehmi Demir 37-39
Kürt halkı özgürlüklerinden yoksun bir halktır

Reşit Deli 40-44
*HAK-PAR genelde Türkiye demokrasisine,
özelde de Kürtlerin geleceğine ışık tutacaktır*

İbrahim Güçlü 45-48
*HAK-PAR mevcut sistem partilerinin hepsinden
farklı bir siyasi örgütlenmedir*

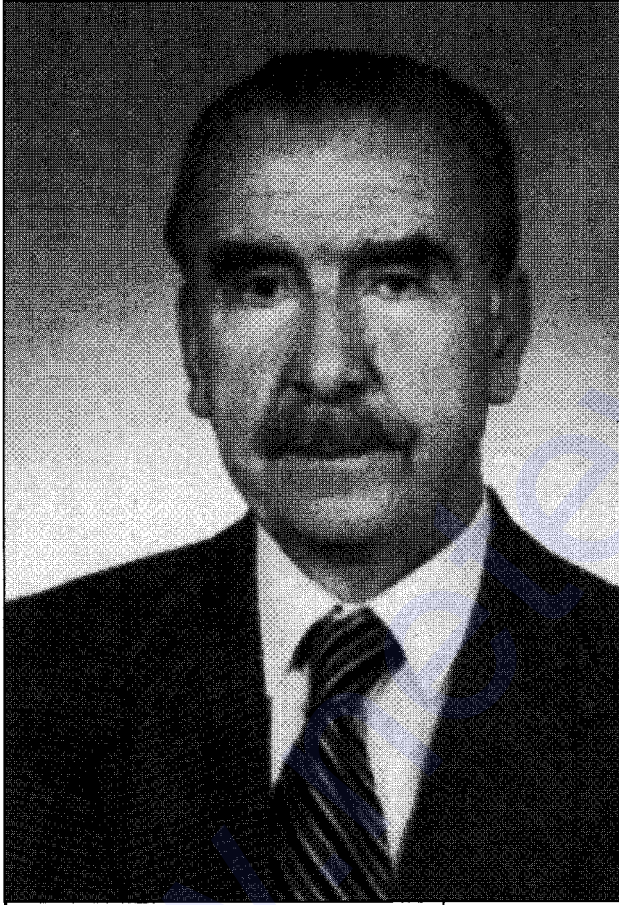
Bayram Bozyel 49-62
*Kürt hareketinin yakın geleceği ve
HAK-PAR'ın rolü*

Ramazan Kahramaner 63-66
*1- Olağan Büyük Kongre'ye giderken
HAK-PAR'da 'Hal ü Ahval'lar nasıl?*

Arif Sevinç 67-70
*Yeniden mücadelecı bir kıyılık yaratmada:
HAK-PAR*

Serhat Karakaya 71-72
HAK-PAR ve temel hedefler

Bizim meselemiz ; Bir kıvılcım çakılmasını bekliyor

**Hak ve Özgürlükler Partisi
Genel Başkanı
Abdülmelik FIRAT**

Ropörtaj: Kamer Beysülen

■ *Sayın Fırat; Kürt sorununun adil ve demokratik çözümünü programının merkezine alan Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR)'ın kurucu Genel Başkanısınız. Partinizin kuruluş aşamasını kısaca anlatırmısınız?*

● Sız bana bu soruyu sorunca, Ortadoğu'da başka dillerde yazı yazan edebiyatçıların, tarihçilerin, sosyal bilimcilerin bazı hoş cümleleri, mısraları var. Hatırıma ister istemez onlar geldi. Bunların içinde de en hoşuma giden, İran'lı yazar-şair Hafız'ın bir mısrası var. Tabi sevgilisini kastederek diyor: "Ben senin zülüflerin bukleleri hakkında kısa olarak bahsetmeyeceğim. O kadar uzun bahsedeceğim ki bu bahsimiz kıyamete dek sürecek." Şimdi siz de bana Kürt sorununu sorunca; nereden başlayacağız, nerede bitireceğiz. Yani o kadar komplike bir sorun ki.

O kadar zulüm görmüş bir halk. Asırları aşan, neredeyse binlerce seneyi aşan bir işkence, zulüm. Haksızlığa uğramış

bir toplum ve onun mağdur bireyleri olarak bizde, bunu işitmemişiz; yaşayarak gelmişiz. Ve halen de yaşamaya devam ediyoruz. Ama biz, Ortadoğu'da yaşayan komşularımıza, bütün bu zulme rağmen barış eli uzatıyoruz, kardeşliği öneriyoruz, bir türlü de razı edemiyoruz. Ezilen, horlanan, hakları elinden alınan biz olmamıza rağmen, kardeşliğimizi, dostluk elimizi itiyorlar. Onun için bana sorduğunuz sorunun cevabını kısa yollu ifade etmek çok zor ancak; Hafız'ın dediği gibi biz bu soruyu 'kıyamete dek' konuşacağız, başka çaremiz yok.

Buna rağmen şunu da belirtiyim ki hiç olmasa şu bin-

lerce seneyi bir tarafa bırakırsak, ikiyüz seneden bu yana Ortadoğu'da yaşayan, Mezopotamya'nın yerleşik halkı olan Kürtlere, ikiyüz senede ilk defa bir şans penceresi açılmıştır. Kürtler kendi haklarını, hukuklarını, haksızlığa karşı mücadelelerini yürütürken hem mahalli şartlar hem Kürtlerin iç kavgaları hem komşularının itifakları ve hem de dünya stratejisi hep alehlerinde olagelmıştır. Fakat bu son senelerde, diyelim ki beş-on sene zarfında, ben tabi yaşlanmış, siyasetin her türlü işkence ve zulmünü halkla beraber yaşayan bir insan olarak bir ışık görüyorum. Hem dünya stratejisi hem Ortadoğu hemde Türkiye'de şartlar değişiyor. Ağır bir şekilde de olsa Kürtlere karşı bir pencere açılmıştır, bir ufuk açılmıştır. O da bize kalıyor ki düşmanlarımıza, bizi tanımayan, insanlık haklarımızı, kimliklerimizi her şeyimizi inkar edenlerin tuzaklarına düşmemeksizin, mahkul olarak davayı yürütürsek, netice alacağız.

Ama düşmanlarımız, bizi çok güzel kullanmasını bilirler. Kendi çocuklarımızı da alehimize teşfik ederler, kardeşlerimizi de. Böyle devam ederek de geldikleri için bu oyunlar halen oynanmaktadır.

Bizim için, hem çok basit-kolay hem de çok zor yol var. Niye, basit-kolay; birbirimizi sevmeliyiz, konuşmalıyız, bir araya gelip beraberce düşünmeliyiz yani birliğimizi yakalamalıyız. Bir birimizin dini, siyasi ve mezhebi yani ne kadar değişik fikirler varsa bu görüşlere, biri birimize toleransla bakmalıyız. Nasıl ki şahsi zevklerimize, arzularımıza karşı da bunu yapmamız lazım gelirse, fikri sahada da ideolojide de öyle olmalı. Siz hangi rengi seviyorsunuz giyiyorsunuz, hangi yemeği yiyorsunuz. Bu davranış biçiminin sizin şahsi zevkiniz olması lazım. Bir insan olarak bunu böyle düşünmek lazım; benim gibi giyineceksin, benim gibi düşüneceksin, benim gibi konuşacaksın. Bu insani de değil bu zalimlerin, totaliter despotların kendi hemcinslerini köleleştirmek için bir baskı aracı olarak kullandıkları bir yöntemdir. Dünyada da bunun emsalleri çok olmuştur hala da yaşayanlar vardır.

Şimdi tabi biz bunu yakalayabiliriz. Bir birimize nefretin yerine sevmek ve bir birimize kişisel, ideolojik, fikri ve inanç bakımından toleranslı bakmak, müsamaha ile bir araya gelmek zorundayız. Bu hem çok basit hemde çok zordur. Bunu yakalayabildik mi meselemizi çözeriz. Çözölmeyecek bir meselemiz de yoktur.

Kürtler, Mezopotamya'da, Ortadoğu'da binlerce sene önce imparatorluk kurmuş, medeniyet sahibidirler. Bu kadar dili ve kültürü yasaklanmasına rağmen, hiç bir güç, hiç bir despot onu yok edememiştir, canlı olarak ayakta. Bizim meseleye böyle bakmamız lazım. Meselemiz, konumuz bu olunca, o zaman bunun yolunu bulmakta çok kolaydır, zor değildir. İşte biz tarihten gelen bu yanlışlıkları, nesiller boyunca bunu görüp devam edenler, bu son senelerde, en az 1. Dünya Savaşı'ndan sonra, babalarımız, dedelerimizin tecrübeleri ve bize geçen tecrübelerle hareket ederek, bizim bu gün Hak ve Özgürlükler Partisi dediğimiz parti, bu hastalığı tespit etmiştir ve ilk koyduğu Kürtlerin birlikte bir siyasi harekete başlaması olmuştur. Oturup, konuşup müstereken yani beraberce, dünya, Ortadoğu ve Türkiye şartlarına uygun bir siyasi strateji tespit etmektir. Ve bunu da rahatlıkla yaparız, neden; çünkü insanlarımız, aydınlarımız yetişmiştir. Yani aydınlarımız, sadece Türkiye'de değil dünyada ne kadar siyasi, sosyal fikirler varsa; senelerce kitabi olarak fikri bazda, pratikte uğraşmış, hapsilere girmiş, sürgünler yemiş, mağdur olmuş. Bu insanlarımız yüzbinleri aşıyor. Bu inanç, saydığımız aydın kesimde rahatlıkla söyleyebiliriz ki yüzde doksan revaç bulmuş bir görüştür.

Ama revaç görmesine rağmen, neden ancak biz yüzde beş-onla bu işi götürüyoruz. Onu da normal kabul etmek lazım. Bir taraftan zaten düşman yakamızı bırakmıyor. Çocuklarımızı, kardeşlerimizi bizden koparmış. Bu devam ediyor. Ayrıca, bir taraftan da zamanın getirdiği eziklik; ekonomik, siyasi, sosyal bıkkınlık yaratmıştır. Yani psikolojikman ruhi bir deprasyon da var. Ama buna rağmen, buna inanan az sayıda

da olsa arkadaşlar bir araya geldi.

Bu bir sene iki sene değil, yani bu hadise senelerin, saydığımız ikiyüz seneden beri değilse de en az 1. Dünya Savaşı'ndan bu yana gelişen bir fikir. Bu noktada şimdi şahikasına çıkmıştır. Kaldı ki 20 milyona yakın nüfusuyla Kürtler yalnız Türkiye hudutları dahilinde yaşamıyor. Bugün maalesef 1. Dünya Savaşı'nda, dünyanın hakimi olan İngiliz Emperyalı, Kürtlerin yaşadığı mıntıka'yı parçalamıştır. Suriye, İran, Irak ve Kafkaslar'da da Türkiye'deki kadar Kürt var. Buralardaki Kürt kardeşlerimizle Türkiye Cumhuriyeti'inde yaşayan Kürtler, birbirini artık iyi anlıyor, tanıyor.

Tanıyor ama yine güçleri kafi gelmiyor bir araya gelmeye. Karşılarındaki düşman, karşılarındaki hayın fikir, hayın tuzak daha güçlü. Daha güçlü olunca, bizde sabrederek bu yolda ilerleyeceğiz. Biz Ortadoğu ve dünyada hiç bir insanoğluna karşı ne kin duyuyoruz ne de hınç. Bizde onlar kadar insan olarak yaşamak istiyoruz. Bundan daha doğal, daha tabi ne olabilir. Bu kadar tolerans, müsamahayı siz dünyada başka hiç bir ulusta göremesiniz.

Ama maalesef Fransız İhtilali'nden sonra kurulan ulusal devletler, özellikle Ortadoğu'da bunların hepsi; "korku cumhuriyeti" oldu. "Zulüm cumhuriyeti" oldu. Ne bir hakanın, ne bir çarın, ne bir padişahın, ne dünyanın bir firavunun, nemrudu dahi Ortadoğu'daki bu korku cumhuriyetleri kadar zalim olmadı, hiç bir şey, hiç bir kural tanımadı ve neyi varsa elinden aldı, yaktı, yıktı. İşte en canlı vahşi şahidi Saddam. Milyonlarca (milyon bu bir, iki, on değil) insanı öldürdü, kendi halkını öldürdü, kimya bombası kullandı. Şimdi yakalanmış, sakalı uzamış, bazıları diyor ki vah vah. İnsanoğlu bu kadar acayıptır. Bu adam o kadar çoluk-çocuğu, yetimi, ihtiyarı, insanları zehirli bombayla, kimya bomba ile mafetti, zindanlarda haysiyet şeref bırakmadı kimsede, Arabı dahil olmak üzere hala vah, vah deniliyor.

Bizim mücadelemiz kesin kes nasyonalist bir mücadele değildir. Yani Kürtler mücadelesi, hak ve hukuk, hukukun üstünlüğü, adalet mücadelesidir, insanlık mücadelesi-

dir, ademi perverlik mücadelesidir. Karşısında çoluk-çocuğunu öldüren, ırkını söndüren insana dahi kardeşim diyor. Yani demiyor ki ben de seni parçalıyacağım, dişleyeceğim. Bundan daha asil bir duygu dünyada az bulunur.

Biz bu mücadelemizi yürütebilmemiz için; ben Kürt aydını ve Kürt halkına seslenmenin ötesinde, bütün dünya halklarına seslenmek istiyorum. Bugün dünyaya düzen vermek isteyen süper güç, bu meselelere eğilmeli. Madem ki dünyanın jandarmalığını üzerine alıyor, adeleti sağlamak istiyor, terörü önlemek istiyorsa evella devlet terörlerini önlemelidir. Maalesef bugün dünyada -ki kendileri bizden daha iyi biliren büyük terörist devlet teröristleridir. Devletin namına terör işleyenlerdir.

Şimdi ülkemizde mücadele her ne kadar Kürtlerin sırtında ise de Türk kardeşlerimizden de sosyal demokratlar, Türkiye'de demokrasi, adalet ve insan hakları mücadelesi yürütenler de gayret etmeli. Gayret etmeli çünkü; biz bunu beraber götüreceğiz, bugün önümüzde de bir pencere açılmıştır, bu, Avrupa Birliği'dir.

Avrupa Birliği nedir? Hukukun üstünlüğüne dayalı bir sistemdir. Adaleti, insan haklarını, inanç hürriyetini, direnç hürriyetini bu insanlara, insan olmanın icabı olan davranışları memleketimizde sağlamalıyız. Ama maalesef yüz seneye yakın, cumhuriyetle de başladı demek istemiyorum. Daha önce İttihat-Terakki yani serdengeçti bir serseri güruh çıktı. Mafetti param parça etti, Türkiye'yi de dağıttı gitti, kendileride cehennem oldu gitti ama ülkeyi de bitirdiler. Onların açtığı çığırda yüz seneye yakın bir işkence ve zulüm oturmuş, bu işkence ve zulümün sahipleri devlet olanların elindeydi. Bugün ister derin devlet de, ister gladyo de ne dersen de. Bugün herkes biliyor, baktığı zaman, halkın rey verdiği, seçtiği hükümet ötekiler istemediği zaman biraz burnunu kaşdı mı, yahut da kaşlarını çattı mı hemen tornistan yapıyor.

HAK-PAR, Hak ve Özgürlükler Partimiz; bu düşüncelerle iki sene önce fiilen kurulmuştur. Ama partimizin 4-5 senelik

bir fiili mücadelesi vardı. Ondan öncede fiilin ötesinde düşünce bazında çalışma olmuştur. Tabi biz bunu başaracağız. Bizim şartlarımız dünyada hiç bir ulusun ve hiç bir siyasi örgütün dezavantajına sahip bir örgütte olmamıştır. Bu kadar dezavantajı, bu kadar ezilmiş olmamıza rağmen yine de yüzüstü de, sırtüstü de sürünerek ilerliyoruz. Ayakta gidemezsek, dizüstü gideceğiz, onu gidemezsek yüzüstü gideceğiz. Biz davamızın kutsallığına inanıyoruz, kendimize güvenimiz tamdır.

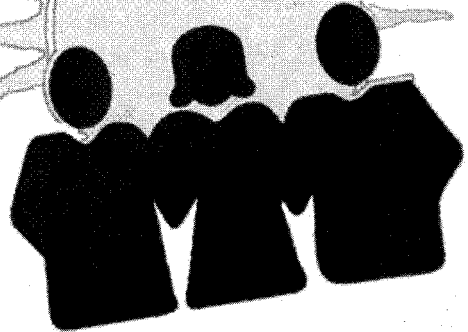
■ **Sayın Fırat, HAK-PAR farklı kesimlerden Kürt siyasetçilerini biraraya getirdi. Kamuoyunda da bir Kürt partisi olarak tanınıyor. Ancak beklenen kitileşmeyi yakalamış değil, Bu durumu nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz?**

● Sizin soracağınız, en gerçekçi, en güncel soru bu. Ben genel bir izahatta girmeyeceğim. Bunları ifade ederek bugüne geldik. Bizim toplumumuz, Kürt toplumu, aydınları, hiç bir toplumun başına gelmeyen Zülüm, işkence görmüşlerdir.

Diyelim ki İsrailoğulları-Yahudiler; filmleriyle, yazılarıyla, romanlarıyla kendilerine yapılan işkenceden bahsediyorlar ama; İsrailoğulları, Kürtler kadar, belki binde biri kadar zulüm görmemiştir. Çünkü; onların gördüğü zulüm ve işkencelerin hepsi kitaba, tarihe geçmiştir. Kürtlerinkinin üzerine bütün dünya sünger çekmiştir. Kimisi vah bile dememiştir onlar için. Bu bakımdan bu kadar ezilmiş, maddi ve manevi bakımdan çökmüş bir insana sitem etmek belki insafsızlık olur. Bir insan düşünün ki midesine zırnık bir şey girmiyor, açlıktan ölecek. Ayakları kırılmış, kolları kırılmış ve siz ona diyorsunuz ki sen niye kalkıp yürüyemiyorsun. Nasıl gitsin? Kolları kırılmış, ayakları kırılmış, karnı aç. Ve kimse de bir lokma ekmek de uzatmıyor, elinden de tutmuyor. Bütün buna rağmen, bu kolları, ayakları kırılmışlar yine de sürünerek gidiyor. Bu bir gerçek, bunu bir kere tespit edelim.

İkincisi; tabi çokta aldatılmış, ihenete uğratılmış. En güvendiği insan ihanet etmiş. Bunun da tesiri var. üçüncüsü de; Ben onu rahatlıkla ifade edeyim, bu son zamanlarda

Kürtler, Mezopotamya'da, Ortadoğu'da binlerce sene önce imparatorluk kurmuş, medeniyet sahibidirler. Bu kadar dili ve kültürü yasaklanmasına rağmen, hiç bir güç, hiç bir despot onu yok edememiştir, canlı olarak ayakta. Bizim meseleye böyle bakmamız lazım. Meselemiz, konumuz bu olunca, o zaman bunun yolunu bulmakta çok kolaydır, zor değildir. İşte biz tarihten gelen bu yanlışlıkları, nesiller boyunca bunu görüp devam edenler, bu son senelerde, en az 1. Dünya Savaşı'ndan sonra, babalarımız, dedelerimizin tecrübeleri ve bize geçen tecrübelerle hareket ederek, bizim bu gün Hak ve Özgürlükler Partisi dediğimiz parti, bu hastalığı tespit etmiştir ve ilk koyduğu Kürtlerin birlikte bir siyasi harekete başlaması olmuştur. Oturup, konuşup müştereken yani beraberce, dünya, Ortadoğu ve Türkiye şartlarına uygun bir siyasi strateji tespit etmektir. Ve bunu da rahatlıkla yaparız, neden; çünkü insanlarımız, aydınlarımız yetişmiştir. Yani aydınlarımız, sadece Türkiye'de değil dünyada ne kadar siyasi, sosyal fikirler varsa; senelerce kitabı olarak fikri bazda, pratikte uğraşmış, hapislere girmiş, sürgünler yemiş, mağdur olmuş. Bu insanlarımız yüzbinleri aşıyor. Bu inanç, saydığımız aydın kesimde rahatlıkla söyleyebiliriz ki yüzde doksan revaç bulmuş bir görüştür.

dünyada globalleşme ortaya çıktı. Bu globalleşmeden dolayı; dünyada genel bir duraklama, kargaşa, hesaplaşma başlamıştır. Hem dünyada hemde Ortadoğu'nun genelinde de bunu görebilirsiniz, Türkiye'de de böyle. Bir donuklaşma var. Biz bu ezilen insan tabakalarının en alt tabakasındayız. Onun için hepisinden daha fazla tesir altında kalan, mütesir olan bizleriz. Bunu da hesaba katmamız lazım.

O bakımdan, bizim çağrımıza; siz yanlışıyorsunuz, biz sizin yanınıza gelmiyoruz diyen, yüzde bir de yok. Bunu diyen yüzde bir varsa; O bir Kürt aydını, Kürt davasına inanmış adam değildir. O düşmanın tahrik ettiği insandır.

Yüzde yüz doğrusunuz diyorlar, ama ne yapayım benim takatım yok. Kürtçede bir deyim var diyor; "Dil heye, taqet tune" yani "gönül aynıdır, takat yok."

Bu sizin söylediğiniz durumdan, hem üzülünüz, moralimizi bozmak istemiyoruz. Ve bu yolda yürüyeceğiz, yürüyoruz. İnanıyoruz ki bizden belki daha zayıf hareketler, inançlarını muhafaza ettikleri için, netice almışlardır. Tarihin derinliklerinde binlerce misali bulabilirsiniz.

Parti toplantılarımıza, içimizde otostop yapıp gelip katılan arkadaşlarımız var. İsim vermeyeyim de onları kutluyorum.

Genel bir kuraldır, doğa kuralıdır. Bazı hadiseler insanların iradesiyle, bazıları da irade dışı çıkıyor. Bazı hadiselerin çıkışı dünyayı tamamen tersyüz edebilir. Bizim meselemiz; 'bir kıvılcım çakılmasını bekliyor', bir kibrit çakılırsa, bizim bu mücadeleimize karşı çıkacak tek bir kişi yoktur. Ve başka uluslardan da bize karşı çıkacak kimse olmaz. Çünkü; biz herkesin huzurunu, iyiliğini, demokrasiyi, insan haklarını, adaleti isteyen bir görüşe sahip olduğumuz da apaçık, aşikardır. Bu heyecanı, ateşi ve kıvılcımı verecek hadiseye de ben şahsen ümitliyim. Bu mutlaka çok uzun sürmeyecek, yakınlarda buna da kavuşacağımızı ümit ediyorum.

■ **Bütün bu saydıklarız dışında umutsuzluk yok mu?**

● Biz meselenin o tarafını da anlattık, detaya girmedik. Biz aydınlardan bahsediyoruz. İnanan adamda bıkkınlık varsa, halkta nasıl olmazsın? Dünyanın her yerinde halk pasiftir. Dünyanın hiç bir yerinde, siyasi hadiseyi; köylüler başlatmamıştır. Bu kıvılcımı veren aydın kesimdir.

Bizim aydın kesimimiz ümitsizleştirilmiş ve pasifleştirilmiştir.

■ **Sayın Fırat; Irak'ta Saddam rejiminin devrilmesinin ardından, Kürt halkının kazanımlarını ve Türkiye'deki Kürtlere etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

● Saddam rejimi malum; bütün dünyanın bir numaralı sorunu. Bu hala devam ederek gidiyor. Yalnız, Saddam rejimi devrilmeden önce, bizim partimiz; bütün imkansızlıklarına rağmen, Türkiye'deki şartlara göre, büyük bir mücadele verdi. Biz daima Saddam rejiminin yıkılmasını, oradaki insanların hak-hukuk ve adalete kavuşmasını, yani Irak'taki bütün halkların buna ihtiyacı vardır. Bunu söyledik ve devrildikten sonra da heyet olarak gittik Irak halkını kutladık. Özellikle Kürtlerin iki büyük partisinin liderlerini de ziyaret ettik.

Bize düşen, gücümüzün üstünde de olsa elimizden gelen ne varsa yaptık. Burada üzülecek nokta şu idi; bunu da belirlemekte fayda var. İşte, Irak'ta ha savaş oldu olacak; vurdu, vurulacak şeklinde tartışmalar sürerken, Türkiye'nin özel olsun resmi olsun, televizyonlarında; bazı emekli bürokratlar, oturdular ve biz Kürtlerin gözünün içine baka, baka utanmadan hakaret ettiler. Kürt halkı için, bizim için en büyük acı, ızdırap bu idi. Bunu yaşayarak geldik. Fakat buna rağmen, bizim görüşlerimiz medyada intikal etmedi, ettirmediler. Türkiye'deki malum mekazızmayı idrak ve ifade etmeye de lüzüm yok, herkes biliyor. Şimdi bütün buna rağmen, kendilerini yırttılar, yırtındılar, şöyle söylediler, böyle söylediler. Şu ana kadar onların söyledikleri hiç bir şey yerine gelmedi.

Türkiye'deki Kürtlere karşı olan lobiler, kin, regays ve örsleri bir neticeye varmadılar, varmayacaklar da. Kürtlerin burada en

büyük riski ve handikapı, düşmanlardan değildir, kendi kandırılmış çocuklarındandır. Biz parti olarak bunu deklere ettik.

Biz diyoruz ki eğer; Türkiye'nin Kürt politikası, Başbakanlık eşgüdümlü PKK konseptinin elindeyse, bu Kürt politikası değil, bu derin devletin politikasıdır. Biz bunun sona ermesini temenni ediyoruz ki erecektir. Türkiye, istesede, istemese de öyle bir noktadadır ki mecburdur Avrupa Birliği'ne girmeye. Girdiği zaman onların kural ve yöntemlerine, kriterlerine uyacaktır. Şu anda PKK'nın kendi içinde de bu meseleler münakaşa ediliyor. İmralı'dakini kast ederek Başbakanlık Eşgüdüm'ün, yani Türkiye'nin Milli İstihbarat Başkanı Şengal Atasagun, hem televizyonlarda, hem radyoda açık söylediği gibi "PKK'yı herkes kullandı, şimdi sıra bizde" sözünü iki sene önce söyledi. Onu da uyguluyorlar. Öcalan'ın bir füğürandan öteye bir rolü yoktur, onu da açık ifade edeyim. Onlar ayarlıyor ve uyarlıyor, Öcalan'ın adıyla da PKK teşkilatına, halkımıza da uygulamak istiyorlar. Kendi evlatlarımız, kardeşlerimiz, çocuklarımız, kendi düşmanı olan; kendi dilinin, kültürünün, örf ve adetinin düşmanı olanın oyuncağı durumuna düşmesi, bizi çok üzüyor. Bu noktayı inşallah halededeceğiz. Kürt sorununa yanlış eğilmiş olanların üzerinde değil, önümüze bakacağız. Ama hala ipi düşmanın elindeyse onunla ne anlaşılır ne de uzlaşmak gerekir. Bizim şu andaki müşkülümüz Kürtler bakımından birincisi. Kürt halkı yüz sene Türk nasyolanizminin ırkçılığının baskı cumhuriyetinin yaptığına boyun eğmedi. Fakat şimdi maalessif bizim bazı kandırılmış çocuklarımız, kendi düşmanını yüceltmektedirler. "Yahudiler için Hitler ne ise Kürt halkı içinde o olan bir adamı yüceltmek istiyorlar". Biz buna karşıyız. Halkımız ne demek istediğimizi anlar.

■ *Sizin hayatınızı anlatan "Mezopotamya Sürgünü" isimli bir kitap yayınlan-*

dı. Kitap basında yankı bulan bazı konular içeriyordu. Bu kitap için ne diyeceksiniz?

● Ben aile büyüklerimden rica ettim, onlar yazmadılar. Bende teyp getirdim ve bana şifahen bazı şeyler anlattılar. Biz bunu yazmıyoruz, sen bunu yazacaksın dediler. Bana bir vasiyet, bir vedia bıraktılar. Benim hayatımın da elli senesi siyasette geçti, çok inişli çıkışlı.

Ben bunu yazarken Kürtçe yazıyorum. Kürtçe yazıyla bin sayfa tutar. Hatta kitabın ismi de "Pel û Babilîsk".

Gazeteci Ferzende Kaya beş-on senedir benimle farklı gazetelerde yayınlanan birçok röportaj yaptı. Çok ısrar etti, Kürtçesinin uzun zaman alacağını belirterek; "genç kuşak senin Kürt mücadelesindeki bazı müdahalelerini bilmiyor. Bunu böyle kısa bir kitap olarak hazırlayalım" dedi. Bende kabul ettim. Kitap hazırlandığı zaman rahatsızdım, tahsislerini de hastahane yatağında yapmak zorunda kaldım. Aceleye geldiği için bazı tarihi yanlışlıklar var.

Hiç ümit etmiyordum, fakat çok ilgi gördü. Telefon edenler oldu, yurtdışından isteyen-

ler oldu. Satıldı.

Bu kitapta bizim hayat hikayemizin 1957'de parlamentoya girişimiz, hapishane yıllarımız ve sonrasını kısaca anlatıyor.

Bizim bütün hareketimiz, düşünce tarzımız, Kürtçede çok yerinde bir deyim "RU SPÎ" Ru Spî Kürtçe ak sakallı değildir; daha çok 'bilge' anlamındadır.

Sayın Avni Özgürel'in bir anısından bahsetmiştim. İnkâr etmedi, dedi ki "... evet bu OFİSBOY'DU, garsondu MİT'te" Avni, bunu inkâr etmedi fakat; derin devlet bırakmadı üzerinde konuşulsun.

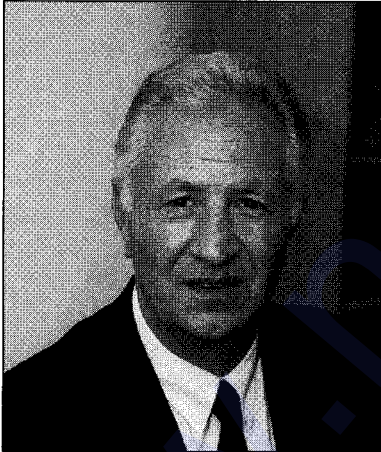
■ *Sayın Fırat; rahatsızlığınıza rağmen vakit ayırdığınız için teşekkür ediyorum.*

● Ben teşekkür ederim.

Diyaspora Kürdleri *ve*

HAK-PAR

• **Yılmaz Çamlıbel**

Bu gün dünyada, vatansız veya vatani işgal altında olduğu için, ya da öz devletinin baskısı altında olduğu veya ülkesinde karnı doymadığı için, başka ülkelere gitmek zorunda olan milyonlarca insan var. Bu tür göçmenlerin yaşadığı gurbet ellere diyaspora deniliyor.

Bu kimseler genellikle, ekonomik durumu iyi; demokrasi, insan hakları ve hoşgörünün kökleşip serildiği ülkelere gidiyorlar. Böylece, ekonomik, sosyal, kültürel ve politik bakımdan bir rahatlığa, daha uygar bir yaşama kavuşuyorlar. Entelektüel ve politik insanlar için geline yeni yer, daha da önem kazanır. Entelektüel kişiler, geldikleri ülkenin özgürlükçü, demokratik rejiminin olanaklarından yararlanarak, uzman oldukları konularda çalışmalarda bulunup, çeşitli eserler veriyorlar. Hem yeni, hem de geldikleri ülkenin kültürel, sanatsal ve politik çalışmalarına ciddi katkılar sunuyorlar.

Ama diasporanın artıları gibi, eksileri de vardır. Bunların başında yurt hasreti gelir. Diaspora insanı, yeni ülkenin temiz yollarında gezerken, kendi ülkesinin tozlu ve çamurlu yollarını özler. Albaniyi olan hormonlu tatsız, tuzsuz meyvelerini yerken, ülkesinin yamru yumru ama leziz meyvelerini özler. Her şeyin hijyenik koşullarda hazırlandığı bir ülkenin temiz gıdalarını yerken, fare ve kakalakların cirit attığı imalathanelerde hazırlanan baklava, helva ve lokumu özler. Ülkedeki tükürük köftesini, acılı lahmacunun, çıtır simidini ve tavşan kani çayını özler ve hüzünlenir.

Entelektüeller için bu durum, daha da hüzün vericidir. Tüm toplumsal sorunların çözüldüğü, tüm kişi ve toplumsal kesimlerin hak ve hukukunun güvence altına alındığı ülkelerdeki çağdaş düzen içinde yaşarken, ülkesindeki çağ dışı yaşamı düşünüp üzülmür. Ve en önemlisi, uğruna her türlü cefaya katlandığı halkının acısıyla hüzünlenip kahrolur. Onun yanında olamamanın acısını yüreğinde hissedir. Yad ellerde hep, bir tarafı boş olarak yasar.

Bu tür insanların gözü ve kulağı, sürekli ülkesindedir. Ülkesinde meydana gelen en ufak bir değişiklikten etkilenir. Olumlu değişikliklere sevinir. Olumsuzluklardan hüzünlenir. Ülkesindeki bozuk düzenin değişmesi için kafa yorar. Benzer düşüncede olan yurttaşlarla yan yana gelir, bir birleriyle tartışır, ortak çalışmalar için örgütlenirler. Beyin ve gönlünde var olan o boşluğu doldurmaya çalışır.

Şüphesiz belirleyici olan, ana yurttaki çalışmalardır. Zira, halk orada, çözülecek sorunlar oradadır. Ama, diasporadaki insanların örgütlülük düzeyi ve mücadelesi de, ana yurttakiler kadar önemlidir. Zira mücadeleye ciddi katkı sağlar.

Diasporada yaşayan Ermeni ve Yahudilerin; İsrail ve Ermenistan'ın kurulması ve kalkınmasındaki payı herkesçe bilinmektedir. Bu insanlar, yaşadıkları ül-

kelerdeki diplomasi çalışmalarıyla, ulusal sorunlarını dünyaya tanıtmış ve onlardan ciddi destek sağlamışlardır. Sağladıkları mali olanaklarla, ülkelerinin kalkınmasına ciddi katkıda bulunmuşlardır.

Diasporada yaşamaya mahkum olan halkların başında Kürdler, Yahudiler, Ermeniler ve Filistinliler geliyor. Önce Ermeniler, daha sonrada Yahudiler devlet kurarak, bu sorunlarını belli bir ölçüde çözdüler. Artık isteyen her Ermeni ve Yahudi ülkesine giderek, göçmenlik yaşamına son verebilir. Filistinliler ise, tüm olumsuzluklara karşın, devletleşme yoluna girmiş bulunuyorlar. Güney Kürdistan'daki göreceli gelişmeler hariç, Kürdler için göçmenlik çilesi hala tüm hızıyla devam ediyor. *Bu gün hala 10 milyon Kürd Türkiye metropollerinde, 1 milyon Kürd ise çeşitli Avrupa ülkelerinde, göçmen olarak yaşıyor.*

Kürdistan'ın zenginliği yüzünden bir çok ülkenin karanlık güçleri, Kürd halkının kaderini belirlemesine engel olmak için, gerekli her şeyi yapıyorlar. Kürdlerin arasına nifak sokup, Kürd örgütlerini birbirine karşı kışkırtıyorlar. Yarattıkları kaos ortamında sapla samanı bir birlerine karıştırıyorlar. Bu karmaşadan yararlanıp, Orta Doğu'daki çıkarları için Kürdleri kullanıyorlar.

Bu entrika ve kaosa rağmen, olaylara nesnel yaklaşp, doğru ve uygulanabilir projeler üreten sağ duyulu kimseler de çabalarını sürdürüyorlar. Bu çevreler, tüm tuzak, entrika ve ihanetlere karşın, yurt içinde ve yurt dışında, seslerini yükseltmeye devam ediyorlar.

11 Şubat 2002 tarihinde Ankara'da kurulan **Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR)** Bu çabaların bir ürünüdür. Bu nedenledir ki HAK-PAR'ın iskeletini oluşturan temel görüş ve ilkelerini kısaca hatırlamakta yarar görüyorum.

Uzun zamandan beri Türkiye'deki Kürd sorununa, ortak bir tanım konulmamıştır. Kimilerine göre sorunun te-

melinde, kültür, kimine göre geri kalmışlık, kimine göre feodalizm, kimilerine göre de Türkiye'yi bölmek isteyen dış güçler vardır. Sorunu sınıfsal, dinsel ve mezhepsel açıdan ele alanlar da var.

HAK-PAR'a göre Kürd sorunu, Kürd halkının nasıl yaşayacağı hakkında düşünme, karar verme ve bu kararını uygulamaya koyma, yani kaderini belirleme sorunudur. Daha özet bir deyişle Kürd sorunu, ulusal bir sorundur. Kürd toplumunda ki mevcut tüm cins, kültür, dil, din ve mezhep, sosyal sınıf ve katmanlarıyla birlikte özgürce ve gönölünce, yaşama sorunudur.

Kürd sorunu, ulusal bur sorun olduğuna göre, ulusal bir programla çözülebilir. Bunun içinde ulusal birliğin sağlanması gerekir. Bu tarihi dayatmadan dolayıdır ki gerek yurt içinde ve gerekse yurt dışında, yıllardır ulusal bir birlik sağlamak için, çalışmalar yapılmaktadır.

Son zamanlarda bu konuda ciddi adımlar atılmıştır. Diasporadaki çeşitli siyasi partilerin gayretleri sonucunda 1999 yılında, Platforma Netewayi ya Kurdistan Bakur PNK-BAKUR kuruldu. Yine diasporada kurulmuş olan çeşitli sivil toplum örgütleri yan yana gelerek 2000 yılında, Kordinasyona Demokratik a Kurdên Ewropa DEM-KURD'u kurdular. Bundan başka değişik Avrupa ülkelerinde yaşayan, değişik siyasi görüşte olan, diasporadaki Kürd aydınları da yan yana gelerek, İnisiyatifa Kurdên Ewropa İNİSİYATİF'i oluşturdular. Daha sonra bu üç oluşum, 21 Temmuz 2002 tarihinde yan yana gelerek, çalışmalarını bir çatı altında yürütmeye karar verdiler. Böylece, Diasporada, Platforma Kurdên Ewropa PLATFORM isimli Kürd ulusal birliği kurmuş oldular.

Keza HAK-PAR da, tarihin Kürd aydın ve politikacılarına dayattığı birlik olma mantığı, sonucunda kurulmuştur. HAK-PAR, Kürd sorununun çözümünü, merkezine koymuş bir partidir. Kürd hal-

kının çıkarını, sınıf, cins, dil, kültür, din ve mezhep çıkarının önüne koymuştur. Bu temel referans gereği, dindarından sosyalistine kadar, çeşitli dini ve felsefi görüşte olan yurtsever Kürdler, el ele vererek HAK-PAR'ı kurmuşlardır. Bu parti ile Kürd halkının ulusal birlik özleminin gerçekleşmesi için önemli bir adım atılmıştır.

Eskiden beri legal zeminde kurulmuş olan tüm partiler, belli bir siyasi düşüncenin paralelinde çalışmışlardır. **HAK-PAR, çeşitli görüş ve düşüncede olan Kürdlerin, uzun tartışmalar sonucunda, sağladıkları konsensüs sonucunda kurulmuş ilk legal partidir. HAK-PAR, kendi dışındaki tüm Kürd parti ve kurumlarına eşit mesafede duran, hiç kimsenin gölgesinin altına girmemeye özen gösteren, bağımsız bir partidir. Kürd ulusal çıkarını her türlü çıkarın önüne koyan tüm Kürdlere kapısı açık olan bir partidir.**

Bu güne kadar, HAK-PAR'ın bu temel politikasını yanlış bulan tek bir insana rastlamadım. Ama, bu doğru projenin neden büyüyüp kitleleşemediğini soran çok insana rastladım. Bence, bu konu üzerinde çok düşünmek gerekiyor.

Şüphesiz, doğru düşünmek, doğru proje yapmak önemlidir, ama yeterli değildir. Yapılan bir projenin pratiğe geçebilmesi için, uygun bir maddi zeminin var olması gerekir. Sosyal ve politik bir projenin yaşam bulup bulmayacağını, iç ve dış koşullar belirler. HAK-PAR'ın kitleleşmesini önleyen ciddi nedenler var.

Türk Devleti, çok partili döneme geçtiğimizden bu yana, Kürdlerin, emekçilerin, dindarların, Alevilerin öz partilerini kurmalarına izin vermiyor. Bu yasağın en büyük zararını Kürdler çekiyor. Kürd partisinin olmaması yüzünden solcu Kürdler, Türk sol partilerine, dindarlar, Türk dindar partilerine, liberaller ise, Türk liberal partilerine gidiyorlar. Oralarda sığıntı bir politika yapmak zorunda kalıyorlar. Bu dağınıklık yüzün-

den Kürdler arasında, ulusal bir birlik sağlamıyor, insani ve ulusal hakları için etkin bir mücadele yürütemiyorlar.

Bilindiği gibi Türkiye’de iki devlet var. Gözümüzün önündeki legal devletin yasakçı, baskıcı, anti demokratik rejimi yüzünden diğer muhalefet gurupları gibi, HAK-PAR da rahat çalışmıyor.

Ama HAK-PAR’ı etkileyen esas güç, derin devlettir. Zira derin devlet, düzen karşıtı muhalefet guruplarına, eşit şekilde davranmıyor. Türk derin devleti, bazı muhalefet odaklarını bizzat yönetiyor, bazılarını ise maniple ediyor. Denetleyemediği muhalefeti ise, etkisiz hale getirmek için, akıl almaz yöntemlere başvuru-
yor.

Türkiye’deki bu iki devlet; düzen muhaliflerine karşı, eşgüdüm halinde çalışıyorlar. Önce legal zeminlerde, muhalifleri etkisiz hale getirmeye, mümkünse yok etmeye çalışıyorlar. Güçlerinin yetmemesi durumunda ise içine sızarak, direk veya en direk olarak yönlendiriyorlar. Güdümlediği medya aracılığıyla sistematik bir propaganda çarkı çeviriyorlar. Böylece toplumsal muhalefet kitlelerini, denetledikleri örgütlerin peşine takıyorlar. İçine sızamadıklarını ise çembere alıp, seslerinin kitleye ulaşmasını engelliyorlar. Halkın, onları fark etmesini önüyorlar. Başbakanlık ve Genel Kurmay Başkanlığı’na ait örtülü ödeneklerden sağlanan devasa bir bütçe ile, halkı istedikleri yöne kanalize ediyorlar.

Öcalan ve PKK ile ilgili karanlık ilişkilerin, gazete sayfalarını doldurduğu günümüzde bile, Kürd muhalefetine hala, Öcalan’ı terk etmemesini büyük ölçüde, bu devlet propagandaları sağlamaktadır. İşte bu propagandalar sonucundadır ki Kürd diyince her kesin aklına, Öcalan, PKK, HADEP geliyor. Bu politikaya muhalif olan Kürd halkının % 80’ni ise, kimse-
nin dikkatini çekmiyor. Kimse bunları görmüyor.

Türkiye’yi yönetenler, bir yandan PKK propagandası yaparken, diğer taraftan da onu bir terör örgütü olarak göstermeye devam ediyor. Örneğin ağzını açan her yetkili, "Terör örgütüne 35 bin can verdik" deyip duruyorlar.

Yıllardır Türk egemen çevreleri, legal demokratik zeminde kalarak, düzen karşıtı muhalefeti durdurmakta zorluk çekiyor. Bunun için derin devlet, giderek daha organize oluyor, inisiyatifi ele alıyor. Siyasi parti, medya, sendikalar, sivil toplum örgütleri, kültür kurumlarının içine sokulan ajanlarla, toplum denetim altına alıyor. Faşist bir kurumlaşmaya doğru hızla yol alınıyor. Her hangi bir sebeple sistem tıkandığında, yer altındaki bu örgüt yer üstüne çıkıp, kolayca iktidara el koyabilecektir. İşte HAK-PAR, bu tehlikeyi görmüş, Kürd dinamiğinin önemini anlamış, bu dinamiği harekete geçirmek için uygun bir projeyi yapıp hayata geçirmiş bulunmaktadır. Aradan geçen iki yıla yakın bir zaman içinde, beklenen gelişmeyi gösterememiş olsa da, bu parti, tarihi rolünü oynamayı sürdürüyor. HAK-PAR’ın ortaya koyduğu proje, başta Kürdler olmak üzere, Türkiye’deki tüm demokrasi güçlerinin umudu olmaya devam ediyor. Biz yine diyaspora Kürdlerine dönelim. Yıllardan beridir Kürd halkı içinde, gerek yurt içinde, gerekse yurtdışında, ulusal bir birlik oluşturma çalışmaları sürdürülüyor. Kürd siyasi partileri, sivil toplum kurumları ve aydınların yaptıkları özverili çalışmalar sonucunda, önemli adımlar atıldı. Ortak kurumlar oluşturuldu.

Şimdi sakın bir kafayla bu sözleri inceleyelim. Bilindiği gibi, bu 35 bin kişinin 5 bini güvenlik güçlerine mensup kişilerdir. Güvenlik güçleri içindeki Kürdler ile korucuları da Türk saymamız halinde, bu savaşta 5 bin Türk öldürülmüştür. Geriye kalan 30 bin kişinin 5 bininin silahlı PKK militanı olduğunu kabul etsek, bu savaşta 25 bin Sivil Kürd öldürülmüş oluyor.

Peki bu 25 bin sivil Kürdü kim öldürdü? PKK'nin bazı korucu ailelerini öldürdüğü doğrudur. Ama bunların sayısı, bu kadar büyük olabilir mi? Hadi bunların sayısını da bin kabul edelim. O zaman, 24 bin sivil Kürdü kim öldürdü? Türk yöneticilerine göre "Devlet vatandaşını öldürmez." Ya ne yapar? Ölü olarak ele geçirir. Şimdi kendimize bir soru soralım. PKK'nin, sırf Türk olduğu için, ve ya sırf devlete yardım ettiği için, sivil insanları öldürmesi terör olarak nitelendiriliyor. Çünkü, uluslararası hukuka göre, elinde silah olmayan bir kişiyi, karşı taraftan olması nedeniyle öldürmek. Bir terörist eylemdir. O zaman devletin sivil öldürmesini nasıl nitelendireceğiz?

PKK medyasının çalışma anlayışıyla Türk medyasının ki tıpa tıp bir birine benziyor. Onlar da yaptıkları sistematik yayın sonucunda, sapla samanı bir birine karıştırıyorlar. Kitlelerin dikkatini, yanlış hedeflere yönelterek, Kürd halkının temel sorunlarını gizlemeye çalışıyorlar.

Durmadan kurdukları yeni örgütle, Kürd ulusal muhalefetini yozlaştırarak, sulandırarak, adım adım, kurulu düzenin içine çekiyorlar. Türk hapishanelerindeki en ayrıcalıklı mahkum olan Öcalan'ın sağlık sorununu Kürd sorununun önüne koyuyorlar. Çeşitli hapishanelerde tehdit, baskı ve işkence altında olan yüzlerce PKK tutuklusunu ile, 20 milyon Kürd'ün sorunları, Apocuların umurunda bile değil. Varsa yoksa ulusal başkan(!) larının sağlığı.

Kısacası, PKK ile derin devlet eşgüdüm halinde çalışarak, kitlelerin tarihi bi-

lincini körletiyorlar. Halk kitlelerinin beynini yıkayarak, onların bakma, görme, yorumlama ve sonuçlara varma yetisini yok ediyorlar. Sözde düşman, gerçekte dost olan bu iki güç, geçmişte Kürd sorununu nasıl eşgüdüm halinde terörize etmişlerse, bu gün de aynı şekilde sistemin içine çekip yok etmeye çalışıyorlar.

Derin devlet, tüm toplumsal muhalefet guruplarını ehlileştirip, düzenle uyumlu hale getirmek; Devlet Kürdü, devlet sosyalisti, devlet müslümanı, devlet alevisi yaratmaya çalışıyor. Bunun için, muhalif halk kitlelerini, denetlediği örgütlerin peşine takmak için, bu örgütlere el altından desteği oluyor. Ele geçiremediklerini de ablukaya alıp, kitlelerle buluşmasını önüyor.

İşte bu sebeplerden dolayıdır ki HAK-PAR, kitlelerle buluşmada, ciddi zorluklarla karşı karşıya bulunuyor. HAK-PAR, Türk medyasının ambargosu altına alınmış bulunuyor. İşin garibi, diğer muhalefet gurupları da, HAK-PAR'dan habersiz gibi davranıyorlar. Kürd sorununun önemini, Kürd ulusal muhalefetinin değerini, yeterince algılamıyorlar. Bu durum, çok vahim bir olaydır. Düzen karşıtı olan muhalefet guruplarının, devleti ve toplumu demokratikleşmeye itememesinin en büyük sebebi de budur.

1980 sonrası yapısıyla Türk solu, Türk emekçilerine sınıf bilinci taşıma, anti kapitalist, mücadeleye yönlendirme görevini yerine getiremiyor. Önemli bir bölümü faşistler tarafından bloke edilmiş olan dindar kesim de, inançlarına uygun bağimsız bir politikayı oluşturamıyorlar.

Bu açıdan Kürd ulusal muhalefeti, Türkiye'deki bozuk düzenin değiştirilmesinin temel gücü haline gelmiş bulunuyor. Sosyolojik yapısı ve içinde bulunduğu maddi koşullar gereği **Kürd halkı, çok güçlü bir anti faşist dinamiktir. İnsan hakları, demokrasi ve sosyalizm adına hiç bir ülkede, böylesine kitlese bir anti faşist blok oluşturulamaz. Bu yüzden**

Kürd ulusal muhalefeti, Türkiye'deki demokrasi mücadelesi için, büyük bir şanstır. Türkiye'deki tüm muhalefet güçlerinin, sahip çıkacağı, destek olacağı bir dinamiktir. İnsan hakları, demokrasi, düşünce özgürlüğü, kalkınma ve çağdaşlaşmadan yana olan herkesin de-ğirmenine su taşıyan bir dinamiktir. Bu açıdan, Kürd sorunu çözülmeden, Türkiye'deki sorunları çözmek mümkün değildir. Kürd sorunu, Türkiye'nin başat sorunudur.

Yıllardır Türk egemen çevreleri, legal demokratik zeminde kalarak, düzen karşıtı muhalefeti durdurmakta zorluk çekiyor. Bunun için derin devlet, giderek daha organize oluyor, inisiyatifi ele alıyor. Siyasi parti, medya, sendikalar, sivil toplum örgütleri, kültür kurumlarının içine sokulan ajanlarla, toplum denetim altına alıyor. Faşist bir kurumsalmaya doğru hızla yol alınıyor. Her hangi bir sebeple sistem tıkandığında, yer altındaki bu örgüt yer üstüne çıkıp, kolayca iktidara el koyabilecektir.

İşte HAK-PAR, bu tehlikeyi görmüş, Kürd dinamiğın önemini anlamış, bu dinamiği harekete geçirmek için uygun bir projeyi yapıp hayata geçirmiş bulunmaktadır. Aradan geçen iki yıla yakın bir zaman içinde, beklenen gelişmeyi göstere-memiş olsa da, bu parti, tarihi rolünü oynamayı sürdürüyor. HAK-PAR'ın ortaya koyduğu proje, başta Kürdler olmak üzere, Türkiye'deki tüm demokrasi güçleri-nin umudu olmaya devam ediyor.

Biz yine diaspora Kürdlerine dönelim. Yıllardan beridir Kürd halkı içinde, gerek yurt içinde, gerekse yurtdışında, ulusal bir birlik oluşturma çalışmaları sürdürülüyor. Kürd siyasi partileri, sivil toplum kurumları ve aydınların yaptıkları öz-verili çalışmalar sonucunda, önemli adımlar atıldı. Ortak kurumlar oluşturuldu.

Ülkede HAK-PAR'ın kurulması, di-yaspora Kürdleri arasında büyük bir heyecan yarattı, sevinçle karşılandı. Genel-

başkan ile bazı yöneticilerin çeşitli Avrupa ülkelerini ziyaret edip, HAK-PAR'ı tanıtmaları, diaspora Kürdleri üzerinde, olumlu bir etki bıraktı.

Diyasporadaki Kürdler arasında, HAK-PAR'a destek olma konusunda toplantılar yapılmaya başlandı. Sonuçta benim de içinde yer aldığım, " HAK-PAR'ı Destekleme Derneği" kuruldu. Derneğimiz, Alman yasalarına uygun şekilde kurulmuş, Alman Devleti tarafından resmen tanınan bir kurumdur.

Derneğimiz, Kadın Kolu, Gençlik Kolu gibi, partinin bir yan örgütü değildir. Her konuda, partiye destek veren bağımsız bir kurumdur. Derneğimiz, partiyle olan ilişkilerini, partinin atamış olduğu Yurtdışı Temsilciliği aracılığıyla yürütmektedir.

Derneğimizin amacı, HAK-PAR'ın tüzük, program ve temel ilkelerini kitlelere tanıtmak; partiye üye kaydetmek ve parti için diplomasi çalışmaları yapmaktır. Derneğimizin şu anda 27 faal üyesi bulunmaktadır. Üye sayısını artırma çalışmalarımız sürüyor.

2004 yılı başında, birinci olağan kongremizi gerçekleştireceğiz. Daha sonra, HAK-PAR'ı tanıtmak üzere, çeşitli Avrupa ülkelerinde, toplantılar düzenleyeceğiz. Diplomasi çalışmalarını sürdüreceğiz.

İlerdeki günlerde HAK-PAR'ın, diaspora Kürdleri arasında daha fazla ilgi göreceğine inanıyorum. Kürd halkı, önüne konulan tüm yasaklara ve tuzaklara karşı, insani ve ulusal hakları için yaptığı çalışmaları hem ülkede, hem de diasporada, inat ve özveriyle yürütmeye devam edecektir.

Konuya duyarlı olan tüm Kürdlerin bu çalışmalara katılması, destek olması hem bir yurttaşlık, hem de bir yurtseverlik gerevidir.

Baskılar ve HAK-PAR

11 Şubat 2002 tarihinde kurulan Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR), 4 Ocak 2003 tarihinde Ankara'da 1. Olağan Büyük Kongresi'ni topluyor. Kürt sorununu merkezine alan HAK-PAR, 20 aylık zaman içerisinde birçok baskıya da doğal olarak maruz kaldı. Bütün engellemelere rağmen HAK-PAR halen varlığını korumaya ve mücadelesini sürdürmeye devam ediyor. Bizde arşivlere girerek, bu zaman içerisinde HAK-PAR'a uygulanan baskıları tekrar hatırlatmaya çalıştık.

Ömür Hanzey

✓ Tarih: 23 Ocak 2002

HAK-PAR daha kurulmadan baskılara maruz kalmaya başladı. Kuruluş sürecinde büyük katkıları olan, Demokrasi ve Kürt Sorununu Çözüm Girişimi Yürütme Kurulu üyeleri Reşit Deli ve Av. İbrahim Güçlü 23 Ocak 2002 Çarşamba günü Ankara DGM Savcılığı'nın emri gereğince Terörle Mücadele ekipleri tarafından gözaltına alındılar ve 4 gün boyunca gözaltında tutuldular.

✓ Tarih: 11 Şubat 2002

HAK-PAR kuruluşunu, 9-10 Şubat 2002 tarihinde Ankara'da Jeoloji Mühendisleri Odası toplantı salonunda yapılan Kurucular Kurulu toplantısında sonuçlandırıldı. Yaklaşık 50 kişinin söz aldığı ve iki gün süren toplantıda yoğun tartışma ve değerlendirmeler yapıldı. Evraklarını hazırlayan 80 kişinin kurucu üyeliğe kabul edilmesinin

ardından Kurucular Kurulu kendi içinde toplanarak parti adı, amblemi, program ve tüzüğü ile Genel Başkanı, Parti Meclisini ve Başkanlık Kurulu üyelerini tesbit etti. Yapılan 22 isim önerisi içinden HAK VE ÖZGÜRLÜKLER PARTİSİ (HAK-PAR) parti adı olarak benimsenirken, kırmızı zemin üzerinde içinde insan figürleri bulunan güneş parti amblemi olarak kabul gördü. Genel Başkanlığa Abdülmelik Fırat seçilirken, Parti Meclisi (PM) 30 kişiden, Başkanlık Kurulu (BK) ise 14 kişiden oluşturuldu. 11 Şubat 2002 günü İçişleri Bakanlığı'na verilen Kuruluş dilekçesiyle HAK-PAR siyaset sahnesindeki yerini resmen almış oldu.

HAK-PAR'ın Kurucular Kurulu (KK), Parti Meclisi (PM) ve Başkanlık Kurulu (BK)'na seçilenlerin isimleri şöyledir:

Kurucular Kurulu:

Abdülmelik Fırat, A. Samet Ekin, Abdülbari Tunç, Abdullah Dürmüş, Abit Bayram, Ali Beyköylü, Ali Hıdır Seyrek, Arif Sevinç, Bahattin Ayaz, Bayram Bozyel, Bayram Güçlü, Bedir Çınar, Berzani Alpergin, Beşir Sansür, Cemal Ağa Yılmaz, Çetin Bingöl, Davut Ekinci, Fehmi Atmaca, Fehmi Demir, Fettah Karagöz, Feyzi Bilgin, Hacı Göya, Hakkı Irmak, Hamiyet İzol, Hasan Dağtekin, Hatip Yapıştırın, Hayri Çalağan, Hikmetullah Özmen, Hüseyin Özdemir, Hüseyin Sana, İbrahim Güçlü, İlhan Güneri, İsa Eskin, İsmet Aydemir, Kasım Ergün, Kemal Aras, Kurbanı Demir, M. Celal Baykara, M. Ruhi Saygı, M. Sıraç Sürer, M. Şakir İso, Mehmet Özkök, M. Ali Ayhan, Mehmet Gülseren, Mehmet Ölçer, M. Şirin Timur, Mehmet Taş, Mehmet Vural, Mehmet Yüce, Muhetdin Topdemir, Mustafa Aytaş, Muzaffer Kızıl, Naşit Nabi Can, Necati Bayram, Necati Tank, Necdet Gündem, Necla Morsünbül, Nevin İl, Nevzat

Teker, Nurettin Basut, Oktay Dumlu, Osman Sarıtaş, Ramazan Bulut, Ramazan Kahraman, Recai Tekin, Reşat Behçet, Reşit Deli, Sabahattin Korkmaz, Salih Özçelik, Selim Sırrı Feroğlu, Semir Güzel, Şahin Ayaz, Şeref Yalçın, Şerif Saydam, Turan İl, Ümit Taktaş, Vecide Karagöz, Veli Koparan, Yüksel Öztürk.

Parti Meclisi Üyeleri:

Abdülmelik Fırat, Ali Beyköylü, Arif Sevinç, Bahattin Ayaz, Bahri Tunç, Bayram Bozyel, Cemal Ağa Yılmaz, Fehmi Demir, Fettah Karagöz, Feyzi Bilgin, Hamiyet İzol, Hasan Dağtekin, Hatip Yapıştırın, Hüseyin Sana, İbrahim Güçlü, Kasım Ergün, Kurbanı Demir, Mehmet Celal Baykara, Mehmet Şakir İso, Mehmet Taş, Mustafa Aytaş, Muzaffer Kızıl, Necati Tank, Necati Bayram, Necdet Gündem, Nurettin Basut, Oktay Dumlu, Ramazan Bulut, Ramazan Kahraman, Reşit Deli.

Başkanlık Kurulu üyeleri:

Abdülmelik Fırat (Genel Başkan), Bayram Bozyel (Eğitim ve propaganda'dan sorumlu Genel Baş. Yard.), Fehmi Demir (Örgütlenmeden sorumlu Genel Baş. Yard.), Reşit Deli (Sivil toplum örgütleri ve siyasal partilerden sorumlu Genel Baş. Yard.), İbrahim Güçlü (Basınla ilişkilerden sorumlu Genel Baş. Yard.), Fettah Karagöz (Genel Sayman), Necdet Gündem (Dış ilişkilerden sorumlu Genel Baş. Yard.), Arif Sevinç, Kasım Ergün, Kurbanı Demir, Mehmet Celal Baykara, Necati Bayram, Nurettin Basut, Ramazan Kahraman, Mehmet Şakir İso, Şerif Saydam

✓ Tarih: 2 Mart 2002

Demokrasi ve Barış Partisi (DBP), Ankara'da 3. Olağan Büyük Kongresi'ni toplayarak, 11 Şubat 2002 tarihinde kurulan Hak ve Özgürlükler Partisi'ne (HAK-PAR) katılma kararı aldı.

✓ Tarih: 14 Mart 2003

Kuruluşunun üzerinden bir ay bile geçmemesine rağmen HAK-PAR hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kapatma istemiyle dava açıldı. Genel Başkan Abdulmelik Fırat, partisine yönelik bu uygulamalarla ilgili olarak o tarihte bir açıklama yaparak; "Partimizin kuruluşunun üzerinden bir ay bile geçmeden Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, partimiz hakkında kapatma davası açmış. Araştırmalarımıza göre, basın bilgisi sıradan yapılmış bir açıklamaya ve afaki düşüncelere dayanmıyor: C. Başsavcısı kapatma davasını, 14 sayfalık bir iddianameye dayandırmış. İddianame, basının elinde olduğu halde partimize tebliğ edilmemiş. Buna hukuk ve demokrasi adına şaşırmamak elden değildir. Ayrıca, böyle bir uygulamanın parti kapatma davası usülleri ile bağdaşır olmadığını da, hukukçularımızdan, pratik deneylerden öğrenmiş bulunuyoruz. Önceden hazırlanan bir sabit forma partimizin isminin yazılmış olması anlamına geliyor. Böyle bir uygulamanın, demokratik hukuk ilkeleri ve AB'ye girmeye hazırlanan Türkiye'nin muhtemel davranışıyla bağdaşır bir yanı olamaz."

✓ Tarih: 26 Mart 2002

HAK-PAR ve onun yöneticilerine uygulanan baskı ve karalamalar sadece mevcut sistem tarafından gelmedi. Genel olarak basın HAK-PAR'a dezenformasyon uygularken, kendilerini Kürt sorununda merkez kabul eden kimi çevrelerden de sistemli bir karalama geldi. Genel Başkan Abdulmelik Fırat'a yönelik karalama kampanyası, haftalık olarak yayınlanan Yedinci Gündem gazetesinin 23-29 Mart 2002 tarihli sayısının form başlıklı sayfasında yer alan Abdullah Öcalan imzalı "Gündemimiz Türkiye'yi kurtarma planıdır" başlıklı yazıyla geldi. Fırat ise, kendisine yönelik olarak yapılan suçlamalara Noter kanalıyla cevap verdi.

26.03.2002 tarihinde Fırat'ın Yedinci Gündem'e yayınlanmak üzere gönderdiği, ancak yayınlanmayan cevabı aşağıdaki gibidir;

CEVAPLARIMIZ:

Yedinci Gündem gazetesinin köşe yazarlığı koltuğuna oturtulan Abdullah Öcalan herkesin malumu olduğu vechiyle idamına karar verilmiş; İmralı adasında tutuklu bulunmaktadır. Türkiye Ceza yasalarına göre alelade bir mahkumun bile gazetelerde beyanat ve yazılarının neşrolunmasına müsaade edilmezken Yedinci Gündem'de benimle ilgili saçma sapan yazının neşrolunması İmralı'da onu koruyup kollayan gücün bir mizansen ve provokasyonu olduğu besbelli aşikardır.

Siyaset figüranları tarafından hergün "asalım mı, asmayalım mı" teraneleri karşısında kendi yaşam gailisiyle meşgul olan bir kimsenin böyle basit dedikodulara tevessül edeceğine inanmıyor ve böyle bir saygısızlık yapacağını zannetmiyorum. Eğer bu düşünceler gerçekten Abdullah Öcalan'a aitse, değerlendirmeye ilişkin takdiri Kürt kamuoyuna bırakıyorum.

Herkes, PKK ve Öcalan'ı kullandı şimdi sıra bizde diyen devletin güçlü odakları bu pespaye oyunlardan vazgeçsinler. Bizi bu batağa çekmeyi de başaramazlar.

Kürt aydınlarına atfedilen özellikleri örneklemek isteyen kişi kendisini anlatmak istiyor herhalde.

A.Melik Fırat - 26.03.2002

✓ Tarih: 10 Haziran 2002

HAK-PAR'ın kapatılması için, Yargıtay Başsavcısı 14 Mart 2002 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştu. HAK-PAR ise 33 sayfa ve 12 bölümden oluşan Ön Savunmasını, Genel başkan Abdulmelik Fırat imzasıyla 10 Haziran 2002 tarihinde Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na verdi. Ön Savunma'da;

* *Dava konusu.*

* *Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın iddia ve görüşleri.*

* *İlk itirazlar.*

* *HAK-PAR Türkiye'nin temel ihtiyacı sonucu kurulmuştur.*

* *Türkiye Cumhuriyeti'nin benimsediği rejim ve iddianame.*

* *İfade özgürlüğü ve HAK-PAR.*

* *Demokrasi ve Siyasi partiler.*

* *Üniter Devlet ve Federal Devlet gibi bazı sosyolojik-siyasal kavramların tanımı üzerine.*

* *Başsavcının önyargılı, gerçeğe dayalı olmayan iddiaları, parti program ve tüzüğündeki gerçekler.*

* *Anayasa ile farklı değerlendirme içinde olmak, demokrasiye aykırılık anlamına gelmeyeceği gibi, anayasayı da ihlal anlamına gelmez.*

* *AİHM'de parti kapatma davaları ve Anayasa'nın geçici 15. maddesi.*

* *Sonuç ve İstem*

✓ Tarih: 12 Haziran 2002

Hak ve Özgürlükler Partisi'ne (HAK-PAR) yönelik baskıların en kitleseli Diyarbakır'da yaşandı. 12 Haziran günü gece saat 01.00 sıralarında HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı Bayram Bozyel'inde aralarında bulunduğu 30'un üzerinde üye ve yönetici gözaltına alındı. Operasyonlar için herhangi bir gerekçe gösterilmediği ve çok sayıda özel eşya ve kitaplara el konuldu.

HAK-PAR Genel Başkan'ı Abdulmelik Fırat, yaptığı açıklamada, HAK-PAR'ın kuruluşundan bu yana üye ve sempatanlarına yönelik baskıları kınadığını belirterek, 'Partimizin önünü bu uygulamalarla kesmeye çalışmaktadırlar. Bu uygulamalar HAK-PAR'ın doğru bildiklerini yapmasını engellemeyecektir' dedi.

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı Fehmi Demir tarafından yapılan yazılı açıklamada ise, "Türkiye'nin demokratik-

leşme adımlarının atıldığını iddia edildiği bugünlerde, partililerimize yönelik bu yasadışı gözaltı dikkat çekicidir. Partimize yönelik bu uygulamaların sorumlusu siyasi iktidarı elinde bulunduranlar olacaktır" demişti.

Gözaltına alınanların isimleri:

Bayram Bozyel (HAK-PAR Gen. Bşk.Yrd.), Mehmet Eren (Diyarbakır İl Yön. Kurulu Üyesi), Kemal Aras (Diyarbakır İl Yön. Kurulu Üyesi), Ümit Tektaş (Kurucu Üye)'in yanısıra üyelerden Sait Bozyel, Naci Eren, Ramazan Eren, Hakan Karaaslan, Ali Haydar Fırat, Paşa Akdoğan, Zana Budak, Şergir Budak, Evin Sıtkı, Ömer Mavlay, Zübeyde Tamtekin, Selim Akgök, Nevzat Karakeçi, Burhan Deniz, Muhittin Kaya, Nuran il.

✓ Tarih: Haziran 2002

Hak ve Özgürlükler Partisi'nin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'ne dava açan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, bu kez, Başta Genel Başkan Abdulmelik Fırat olmak üzere toplam 12 kurucu'nun üyeliklerinin düşürülmesi için ihtar verilmesi talebiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, anayasa mahkemesine gönderdiği 6 sayfalık başvurusunda, Genel Başkan Abdulmelik Fırat ile diğer kuruculardan Abdullah Durmuş, Ali Beyköylü, Fehmi Demir, Hasan Dağtekin, Nevzat Teker, Nurettin Basut, Salih Özçelik, Şerif Saydam, Hamiyet İzol, Muzaffer Kızıl ve Samet Ekinci'nin anayasanın 76/1-2 ve Milletvekili Seçilme Kanunu'nun 11.maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bendleri uyarınca kurucu üye olamayacaklarının anlaşıldığını öne sürdü

Konu ile ilgili açıklama yapan HAK-PAR Genel Başkanı Abdulmelik Fırat; "Yaklaşık 50 yıla yakın bir süredir siyasetin içindeyim, her darbe de 27 Mayıs'ta,

12 Mart'ta, 12 Eylül'de tutuklandım, defalarca yargılandım, savcılar hep çeşitli suç iddialarında bulundular ancak hepsinden beraat ettim. Bir keresinde Berlin'de katıldığım bir toplantıda tüm Ortadoğu'da yaşayan halkların birlikte kardeşçe yaşamaları gerektiğini savunan bir konuşma yaptım. Yani birliği savundum. Yine neden 'Kürt' demişim diye dava açtılar. Şimdi ilk defa halkımızın çok değişik kesimlerini bir araya getirdik. Önemli ve sağlıklı bir siyasal hareket başlattık. Üstelik bu hareket kolektif bir harekettir, demokratik işleyişi temel almıştır. Zaten daha yola çıkarken pek çok engellerle karşılaştık. Değerli arkadaşlarımız hakkında davalar açıldı, çeşitli operasyonlarla pek çok kurucumuz gözaltına alındı. Asılsız suçlamalara muhatap oldular. Daha geçenlerde Diyarbakır'da DBP'li arkadaşlarımıza yönelik bir operasyona tanık olduk. Bu arkadaşlar yıllardır Türkiye'de yasal olarak faaliyet yürüten, seçimlere giren bir partinin yöneticileri, partilerini kapatıp bize katılmaya karar verdikten sonra pek çoğu gözaltına alınıyor. Her şey açık aslında; Birileri HAK-PAR'ın gelişmesinden, halkımızın farklı kesimlerini bir araya getirmesinden rahatsız. Bu türden baskılar ve engellemeler hukuki değildir, etik değildir. Biz yolumuza devam edeceğiz" dedi.

✓ Tarih: 15 Haziran 2002

12 Haziran 2002 günü, gözaltına alınan HAK-PAR yönetici ve üyeleri, 15 Haziran 2002 günü çıkarıldıkları Diyarbakır DGM savcılığı tarafından ifadeleri alındıktan sonra İl yöneticisi Mehmet Eren dışında hepsi serbest bırakıldı.

Dört gün gözaltında kalan ve kötü koşullarda, kötü muamele gören HAK-PAR yöneticilerinden bazıları şunları söyledi.

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı Bayram Bozyel:

'HAK-PAR hakkında Anayasa Mahkemesince açılmış bir davanın sürdüğü bilinmektedir. Benim de içinde bulunduğum 23 HAK-PAR üyesi ve yandaşı hakkında başvurulmuş uygulamanın söz konusu davayı etkilemek gibi bir amacı olabilir mi? Bu düşünülmesi gereken bir soru, HAK-PAR'ı kapatmak için daha etkili gerekçelere mi ihtiyaç duyulmaktadır acaba?. Bir bütün olarak anti-demokratik ve komplo kuşkuları uyandıran, barındıran bir uygulama. Artık dosyamız yargı aşamasında. Bundan sonrasına yargı karar verecek. Benzeri uygulamaların bir daha tekrarlanmayacağı bir geleceği hep birlikte kuracağız. Buna kimsenin kuşkusu olmasın."

HAK-PAR kurucu üyesi Ümit Tektaş :

"Bana göre bu uygulama bir bölüm Kürtlerin demokrasi mücadelesine doğrudan katılmasını, Kürtlerin demokrasi hak ve özgürlüklerle ilgili tartışma süreçlerine katılmasından rahatsızlık duyulmaktadır. Bu nedenle yıllarca bu alanda mücadele eden toplumun esenliğini savunan aydınlık gelecek için projeler üreten kişilerin sesinin duyulmaması istenmektedir. Kürtlerin, demokrasi güçlerinin anayasal ve yasal hak olan örgütlenme hakkını engellemek için kimi illegal örgütlerle bağ kurmaya çalışmaktadırlar ve bununla şunu belirtmek istemekteler: "HAK-PAR, HA-DEP, ÖDP gibi parti kurarsanız bizim bu tür ithamlarımızdan kurtulamazsınız". Öyle anlaşıyor ki ANAP, DSP, MHP gibi partilerde siyaset yapmamızı dolaylı olarak istemektedirler. AB eşiğinde bulunan ve toplumun %70'inin AB entegrasyonunun desteklendiği bir ülkede, her sosyal kesimin, her düşünce ve inanç grubunun yasal bir hak olarak serbest bir ortamda örgütlenme hakkı ve bu hakkı kullanıp geliştirme hakkı, ne yazık ki henüz engellemelerden ve zorlamalardan kurtulabilmiş değil"

HAK-PAR Diyarbakır il Yönetim Kurulu Üyesi ve Gazetemizin temsilcisi Mehmet Eren:

“12 Haziran gece yarısı saat 01.30 sularında 12 kişilik silahlı sivil bir polis ekibi evime baskın yaparak, beni gözlem altına aldılar. Dört gün süreyle Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Çevik Kuvvet Terörle Mücadele Şubesinde sorgulandım. Sorgulama sırasında psikolojik sözlü hakarete maruz kaldım. Ölümle tehdit edildim. Köhne havasız ve kokan hücrelerde tutuldum. Gözlerim kapalı bir şekilde 4-5 sefer sorgulandım. Daha sonra çıkarıldığım DGM hakimliği tarafından tutuklanarak cezaevine gönderildim. Cezaevinde bir hafta boyunca tek kişilik hücrede bütün tutuklulara sağlanan haklardan mahrum bir şekilde kaldım. Türkiye’nin bir bölgesinin bir bölümünde yasalar bir başka işler. Çifte standartlı bir hukuk sistemi mevcuttur. İşleyiş ya yöneticilerin vicdanlarına ya da keyfi uygulamalarına kalmıştır. Bu uygulamayı da yasa dışı ve keyfi buluyorum. OHAL’in kalkacağı varsayımıyla ne yapacaklarını şaşırان kolluk kuvvetleri çeşitli arayışlar içerisinde. Ne yaparsak kârdır mantığıyla olabildiğince yasadışı ve keyfi uygulamalara başvuruyorlar. Bu uygulamayı da genel olarak muhalif basın ve yayına yönelik, özel olarak da Kürt yayıncılığına yönelik bir yıldırma ve sindirme politikası olarak görüyorum. Bu antidemokratik uygulamayı kınıyorum”

✓ Tarih:15 Haziran 2002

Diyarbakır’da gözaltına alınan, 23 HAK-PAR üye ve taraftarı hakkında açılan davada 19 kişi hakkında takipsizlik kararı verilirken, dört kişi hakkında ise 1 yıl ile 5 yıl arasında değişen hapis istemi ile dava açıldı.

Diyarbakır 2 No’lu DGM’de HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı Bayram Bozyel, il yöneticisi Mehmet Eren, üyeler M. Selim Akgök ve Mahmut Yiğitel hak-

kında açılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası’nın 7/2 maddesi gereğince sanıklar hakkında 1 ile 5 yıl arasında değişen hapis cezası istemiyle dava açıldı. Bu maddeye göre yasadışı örgüt mensuplarına yardım edenlere ve örgütle ilgili propaganda yapanlara 1 ile 5 yıl arasında hapis, 50 milyon ile 150 milyon ağır para cezası hükmü içeriyor. Hazırlanan iddianamede yasadışı PSK örgütü adına, legal alanlarda mücadele veren kimi kurumlara sızarak faaliyette bulundukları, bu örgüt adına propaganda yaptıkları, örgüte eleman ve taraftar temin etmeye çalıştıkları, bu örgüt yanlısı kimi gazete ve dergi bürolarında çalıştıkları ve örgütün fikirlerini bu yolla yaydıkları iddia edilmektedir. Ayrıca evlerde ele geçirilen kimi yayınlar da bu iddialara dayanak olarak gösterilmektedir.

✓ Tarih: 21 Ekim 2002

Kasım 2002 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimlerde Hak ve Özgürlükler Partisi Genel Başkanı Abdulmelik Fırat Diyarbakır’dan bağımsız aday olmuştu. Seçim süresince Fırat ve çalışma arkadaşlarına karşı anti-demokratik uygulamalar bitmek bilmedi. Seçim çalışmaları için 21 Ekim 2002 günü sabah saatlerinde Diyarbakır’ın Lice ilçesine giden Abdulmelik Fırat, halkı “Kürtçe selamladığı” için ilçeden ayrılmak üzereyken Emniyet yetkilileri tarafından gözaltına alındı. Emniyette 7 saat süren sorgulamanın ardından serbest bırakılan Fırat hakkında dava açıldı. Ayrıca 25 Ekim günü yine seçim çalışmaları için Diyarbakır’ın Hazro ilçesine giderken Kürtçe anons yaptığı gerekçesi ile HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı İbrahim Güçlü’de gözaltına alındı.

Bağımsız adaylığını açıkladığı gün “Diyarbakır Kürtlerin Kalbidir” dediği için savcılığa ifade veren Fırat, Diyarbakır’ın Lice ilçesinde halkı Kürtçe selamladığı için ise 23 Ekim 2002 günü Diyarbakır DGM Başsavcılığına “Bölücülük propagandası” yapmak suçundan ifade verdi.

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı Fehmi Demir, yaptığı basın açıklamasında, "AB'ye girişin tartışıldığı, uyum yasalarının çıkartıldığı bir dönemde Genel Başkanımızın seçim çalışmalarını yürütürken, halka Kürtçe hitap ettiği gerekçeyle bu muameleye tabi tutulması ibret vericidir. Kürtlerin kendilerini anadilleyle ifade etmelerinin yasaklandığı bu ülkede Kürtçe merhabaya dahi tahammül etmeyenler, halkımızdan gerekli cevabı alacaklardır. Egemenlerin tüm baskılarına rağmen başta Genel Başkanımız olmak üzere, hepimiz anadilimizi kullanmaya inatla devam edeceğiz" dedi.

✓ Tarih: 12 Aralık 2002

Tüzük ve programında "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı hükümler" bulunduğu gerekçesiyle kapatılması istemiyle açılan davada, 12 Aralık 2002 günü parti yetkilileri sözlü savunmalarını yaptılar.

Sözlü Savunmada: 1- Partinin kuruluş nedenleri, program ve tüzük kurgusu, kitlesel ve demokratik karakteri, sorunları çözme yöntemleri ve partinin neden bir toplumsal ihtiyaç olduğu, 2- Yargıtay Başsavcısı'nın partiyi kapatmak için oluşturduğu senaryo ve kurgunun, geleneksel, otoriter zihniyete dayandığı analiz edildi. Başsavcının senaryo ve kurgusunun, partinin Türkiye'yi tanımlama ve senaryosuyla doğal bir çatışma içinde olduğu/olacağı, 3- Siyasi Partiler, mevcut Anayasaya ve hukuk sistemine göre kurulmasına rağmen; Anayasaya ve resmi devlet anlayışına aykırı ve uygun olmayan düşünceleri ifade edebileceği, değişiklikler isteyebileceği, 4- Partinin, program ve tüzüğündeki görüşleri /yorumlarıyla, Yargıtay Başsavcısı'nın kapatmaya neden gösterdiği iddialarla bir ilişkisinin olmadığı, Yargıtay Başsavcısı'nın subjektif niyetlerini gerçekmiş gibi sunduğu, 5- Demokrasiyle, siyasi partiler bağı; Türkiye'deki darbelerin, siyasi hayata zarar verdiğini ve siyasi parti ku-

rumlarını felce uğrattığı; parti kapatma mezbahasına yeni bir halka katmanın Türkiye'deki yeniden yapılanma, demokratikleşme sürecine zarar vereceği; çatışma kültürünü teşvik edeceği ve diğer birçok konuya yer verildi.

✓ Tarih: 15 Şubat 2003

HAK-PAR üyesi Fikret Şahin, 15 Şubat 2003 Cumartesi günü gece yarısından sonra saat 01.00 sıralarında ikamet ettiği Ankara Batıkent'teki evinin önünde 06 DBL... plakalı Ford marka araba içinde bekleyen ve kendilerini polis olarak tanıtan dört kişi tarafından, gözleri ve elleri bağlanarak, yasadışı bir sorgulamaya tabi tutulmuş, ziyadesiyle tehdit ve şiddet metodlarıyla korkutulmaya, sindirilmeye çalışılmış ve üzerinde Rus ruleti denenmiş.

✓ Tarih: 16 Mart 2003

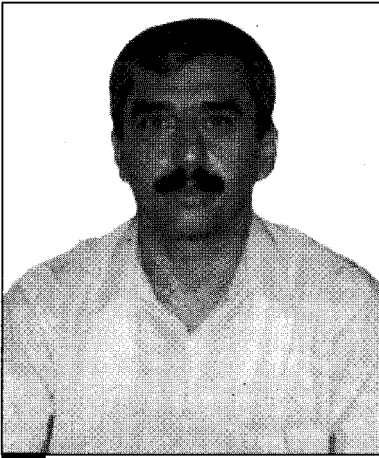
Van'da yayın yapan Çınar TV, 16 Mart 2003 tarihinde, HAK-PAR'ın Parti Meclisi toplantısı öncesinde Genel Başkan Abdulmelik Fırat'la yaptığı canlı bir programdan dolayı bir ay süreyle kapatıldı.

✓ Tarih: 17 Nisan 2003

HAK-PAR'ın alt yapı çalışmalarını hazırlayan "Demokrasi ve Kürt Sorununun Çözüm Girişimi", Mart 2001'de Mersin'de Bölge Toplantısı sonrasında basınla kahvaltılı bir toplantı yapmıştı. Bu toplantıda dile getirilen görüşlerden dolayı, Girişim Yürütme Kurulu üyelerinden **İbrahim Güçlü, Fehmi Demir ve Osman Karavil** hakkında, Adana DGM tarafından sorgulama ve yargılama yapıldı. Yargılama sonucunda, parti kurucusu F. Demir ve O. Karavil hakkında beraat, İ. Güçlü hakkında 1 yıl ceza ve 1,5 milyar para cezası kararı, verildi. Bu karar, Yargıtay tarafından onandı ve Güçlü 17 Nisan 2003 günü cezaevine alındı. Güçlü, 3,5 aylık tutukluluk süresinin sonunda, "AB 6. Uyum Paketi"nde TMY'nın 8. maddesinin ortadan kaldırılması sonucu tahliye edildi.

HAK-PAR

hukuk mücadelesinde

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı

• **Av. Hasan
Dağtekin**

hdagtekin@yahoo.com

Hak ve Özgürlükler Partisinin Doğuşu
HAK-PAR hakkında Anayasa Mahkemesi'nde açılan kapatılma davasını ve bu konuda yaşanan süreç ile birlikte HAK-PAR'ın gerekliliği konusunda görüş ve düşüncelerimi kısaca sizlerle paylaşmak istiyorum. Derginin diğer sayfalarında partinin kuruluş çalışmalarıyla ilgili geniş açıklamalar bulunmaktadır. Ancak Anayasa Mahkemesi'nde kapatılma tehlikesiyle karşı karşıya olan partinin, bence, kuruluş gerekçeleri partinin kapatılmasından sonra da yapılacak çalışmalar için geçerliliğini korumaktadır. Bu yüzden okuyucuyla bu konudaki düşüncelerimi paylaşmakta yarar görüyorum.

Uzun bir süreci alan geniş ve kapsamlı çalışmalar sonucunda, daha sonra HAK-PAR adını alan Hak ve Özgürlükler Partisi, **15-16 Temmuz 2001 tarihinde Ankara'da 'Demokrasi ve Kürt Sorununu Çözüm Kongresi'** adı altında yapılan bir kongre sonucu kurulmuştur. Kongreyi **"Yeni Bir Siyasi Oluşum İçin Komisyon"** ve **"Birlik İçin**

Girişim Grubu"nın bir araya gelerek oluşturdukları "Demokrasi ve Kürt Sorununun Çözüm Girişimi" hazırladı. Kongreye tüm Kürt yurtseverleri, demokratları çağrıldı. Kongre, hem sayısal ve hem de niteliksel olarak seviyeli bir katılımı gerçeğe keşti. Kongrenin hazırlayıcılarından ve katılımcılarından biri olarak bu süreç içinde yer almış ve kongrede şu konuşmayı yapmışım.

'Türkiye'de Kürt sorununun çözümü-nü ve demokrasinin gerçekleşmesi için çalışacak bir siyasi oluşumun, ihtiyaç olduğu gerçeğinden hareketle bir araya gelen bizler, doğal olarak farklı yaklaşım ve bakış açılarına sahip, toplumun farklı kesimlerinden gelen ve farklı ideolojileri savunan insanlardan oluşuyoruz. Bu durumu hiç kimse gizlemediği gibi, benimseven ve değer verilen ortak bir anlayış halini aldı.

Çünkü Kürt sorununun çözümü, Kürtlerin tümünü ilgilendiren devasa bir sorundur. Tüm kesimleri, sınıfları, katmanları, aydınları kısaca Kürt olan herkesi ilgilendiren bir sorunun çözülmesine çalışılması; bütün bu kesimleri bir araya getirecek politikaların izlenmesiyle olanaklıdır. Başka bir deyişle bir sorun, ilgilendirdiği herkesi bünyesine alan organizasyonlarla ve yapacakları başarılı aktivitelerle o sorunun çözümüne yönelik mesafeler alınabilir ve eğer konjonktür de elverişli olursa sorun çözümlenebilir. O halde izlenmesi gereken politikalar, siyasi oluşumu oluşturan toplum kesimlerinin veya sınıfların taleplerinden ziyade, halkın kolektif (ulusal) taleplerinin ön plana çıkarılacağı politikalar. İşte Kürt sorununda da kolektif talepleri çözümlemeyi hedeflemek siyasi partiye katılacak tüm kesimler için birleştirici unsur halini alacaktır.

Bu nedenle, Kürt sorununun çözümü-nü hedefleyecek bir siyasi oluşumun; Kürtlerin tüm kesimlerini, farklılıklarını koruyarak, bir araya getirmesi gerekir ka-

nısında. Yaşanan sürece yanıt verecek olan ve ihtiyaç duyulan böylesi bir siyasi oluşum olduğunu düşünüyorum. Bu gerçek, tümümüzün ortak bir paydası olması gerekir. Bunun zor ve güç bir iş olduğunun bilincindeyim. Ancak Kürtler için, geline aşamada, bu zor ve güç iş, karşılıklı hoşgörü, fedakarlık ve ortak paydayı sağlayacak ilkelerle başarılabilir düşüncesindeyim.

Toplumların tarihsel gelişiminde ulusal boyutu da olan hakları elde etmeye çalışmak için, elverişli bir ortam çok ender olarak ulusal ve uluslararası boyutuyla olgunlaşır. Toplumların tarihinde ender olarak olgunlaşan, elverişli hale gelen böylesi bir dönem, Kürtler için yaşanmaktadır kanısını taşımaktayım. Ama bunun uzun süreceğine de aldanmamak gerekir. Müdahale edilmezse, yani taleplerimizle etkin bir duruşla ortaya çıkmazsak, zaman bizler için durmadığı gibi aleyhimize sonuçlanır diye düşünüyorum.

Yukarıda yaptığım belirlemeden sonra bir partinin gerekliliğini şu saptamayla açıklıyordum;

1) 'Kürt sorunu siyasi bir sorun olduğuna göre, onu çözmeye çalışacak organizasyon da siyasi bir parti olmalıdır diye düşünüyorum. Kürt sorununu çözmeyi temel alan bir siyasi partiyi kurmaya karar vermeliyiz. Elbette başka organizasyonlara da ihtiyaç vardır. Ama siyasi partiler dışındaki organizasyonların işlevleri siyasi bir sorun olan Kürt meselesini çözmek değildir, ayrıca işlevlerine de uygun değildir. Örneğin bir kültür kurumunun işlevi doğaldır ki hedeflediği kültürel faaliyetlere ilişkin olacaktır, kuşkusuz işlevi de bu olmalıdır. Nihayet bu işlevleri yapmayı hedefleyen Kürt kültür kurumları da vardır. Bunları desteklemek ve ilerletmek her Kürdün görevi olmalıdır.

Doğal olarak Kürt sorununu benzer sorunların çözümünde olduğu gibi çözmeyi hedeflemeliyiz. Buda; bir hakkın ulusal boyutu neyi gerektiriyorsa idari,

yargı ve yasama alanları için, biz de istemeliyiz ve bunu barışçıl, demokratik bir tarzda sağlamaya çalışmalıyız.

2) Bu sorunun Türkiye’de demokrasi ile bağlantısı nedeniyle, bu partinin demokrasinin hayat bulması için de mücadele etmesi gerekecek. Demokrasi çoğulcu, katılımcı, yasaksız, özgürlükçü ve çağdaş bir yapıda olmalıdır. Bunun için başta anayasa olmak üzere tüm yasalar değiştirilerek demokratik bir yapı oluşturulması hedeflenmelidir. İdari yapı bu temele oturtulmalıdır.

3) Bu partinin yapılanması Kürtlerin tümüne yer vermeli, tümünün yer almasına elverişli olmalıdır. Yani Liberal, Milliyetçi, Sosyalist, Sosyal demokrat, Müslüman ve gayri müslüm kavramlarla da ifade edilen Kürtlerin tüm kesimleri, farklılıklarını koruyarak, Kürt sorununun çözümü paydasında, bu oluşumda yer almalıdır.

4) Siyasal parti, Kürtlerin tüm kesimlerini demokratik esaslar üzerinde bir araya getirmelidir. Demokratik bir kitle partisi kimliğini kazanmalıdır.

O halde bizler;

İdeolojik birliği de olan veya ideolojik birliğini de gerçekleştirilmesi gereken bir siyasi partiyi hedeflemiyoruz. Bunun yanlış olduğunu dile getirmiyorum. Bunu hedefleyenlerin de olabileceği, toplumumuzun farklı kesim ve sınıflardan oluşması nedeniyle, mümkündür.

Ancak bizler bir realiteden hareket ediyoruz. Bu realite, Kürt sorununun bir ulus sorunu olduğu ve bunun çözümünün ulusun tümünü ilgilendirdiğidir. Yanı sıra, yukarıda da izah ettiğim gibi gelinen aşamada, Kürtler önemli bir dönemeci yaşıyorlar. Ya bu dönemeci Kürtlerin lehine açacağız, ya da aleyhimize sonuçlanacaktır. O halde ulusal kesimlerin, yani Kürtlerin tümünün içinde yer alacağı bir siyasi parti, gelinen aşamada Kürtlerin çıkarına daha çok denk düşmektedir.

.....

Bu, benzer ve birbirine yakın görüş, düşünce ve saptamalar sonucunda HAK-PAR’ın kuruluş çalışmalarına hız verilerek devam edildi. Bu süreçte, “**Kürt Demokratik Birlik Platformu**” nun katılımıyla çalışmalar genişledi ve boyutlandı. Yapılan çalışmalar ve hazırlıklardan sonra **11 Şubat 2002 günü** parti kuruluşu için İçişleri Bakanlığı’na bildirimde bulunuldu. Bu bildirim sonrasında, HAK-PAR resmen kuruldu.

HAK-PAR Hakkında Kapatma Davası ve Hazırlanan İddianame

HAK-PAR’ın hakkında, kuruluşundan yaklaşık bir ay sonra, **14.03.2002 gününde**, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, **Anayasa Mahkemesi’nde**, “**kapatma davası**”nı açtı.

Parti, programına bağlı olarak henüz bir açılım yapmadan ve kamuoyuna yönelik bir aktivite geliştirmeden, **füze hızıyla**, kapatma davasıyla karşılaşmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, parti hakkında ciddi bir araştırma fırsatı bulmadan, dava açmıştır. Partinin **program ve tüzüğünün** başlangıç kısmındaki belirlemeler ve çözüm hedefleri kapatma davasının gerekçeleri olmuştur.

14.03.2002 tarih ve SP.115 Hz.2002/3 sayılı Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’na sunulan İDDİANAME’de davanın konusu şu şekilde ifade edilmiştir:

‘Türkiye Devleti’nin Anayasası’nın başlangıç kısmı ve 3. maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne ve resmi diline dair hükümlerini değiştirmek amacını gütmek,

Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı Devletin tekliği ilkesini değiştirme amacını gütmek,

Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli kültür veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek,

Türk dilinden veya kültüründen başka

dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinden azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmek.'

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı hazırladığı iddianamede, HAK-PAR hakkındaki davanın konusunu oluşturan yukarıdaki tespitleri Tüzük ve Programındaki şu belirlemelere dayandırmıştır;

Tüzük

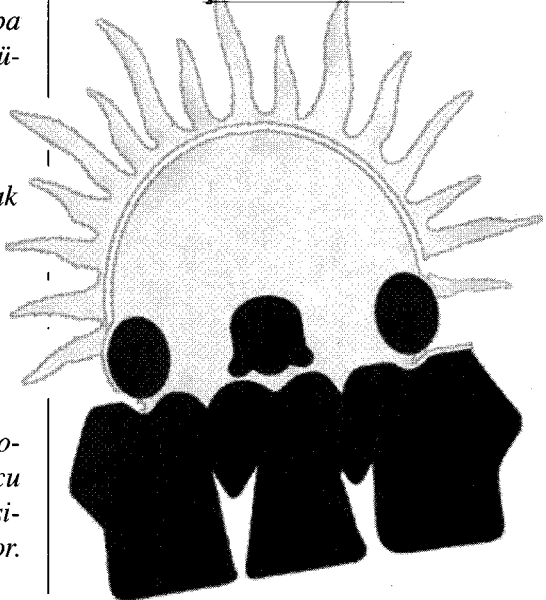
Dünya birçok evrelerden geçerek; idari, siyasi, toplumsal ve kültürel olarak yeniden çoğulcu demokratik toplum projesinin normları içinde yapılanıyor, değişiyor. Etnik, ulusal, kültürel ve toplumsal topluluklar, çoğulcu bir idari sistem içinde; kendilerini yönetme hakkı dahil, tüm hak ve özgürlüklere kavuşuyor.

Dünyadaki toplumsal gelişmeler, bilim ve kültürdeki hızlı evrenselleşme; ulusal devlet modelini ve buna bağlı sistemleri, toplumsal gelişmelerin ve dünyanın bütünleşmesi önünde ayak bağı haline getirmektedir. Gelişmiş, çoğulcu demokrasiyi sistemleştiren ülkeler, yaşadıkları sorunları çözmede hızlı adımlar atmak için kendi aralarında ulus-üstü birlikler yoluna giderek çok uluslu, çok dilli, çok kültürlü yapılanmalar oluşturmaktadır. Türkiye'nin aday üye olduğu Avrupa Birliği, bu konuda en gelişkin model görünümündedir.

Dünyanın önemli bölgelerinden birinde bulunan TÜRKİYE, dünyayla bütünleşmek ve Avrupa Birliği'ne (AB'ye) üye olmak istediği halde; çoğulcu demokratik bir devlet yapısını oluşturmamak; toplumsal çoğulculuğu dışlamak için tekçi, otoriter devlet yapısında ısrar ediyor. Bu konuda, imzaladığı ilgili uluslararası sözleşmeleri hiçe sayıyor.

Bu yapısından dolayı, Türkiye, temel sorunu olan Kürt sorununu çözemiyor, çoğulcu demokrasiyi yapılandırılamıyor; toplumsal, siyasi ve ekonomik sorunları krizlere sokuyor.

'Türkiye'de Kürt sorununun çözümünü ve demokrasinin gerçekleşmesi için çalışacak bir siyasi oluşumun, ihtiyaç olduğu gerçeğinden hareketle bir araya gelen bizler, doğal olarak farklı yaklaşım ve bakış açılarına sahip, toplumun farklı kesimlerinden gelen ve farklı ideolojileri savunan insanlardan oluşuyoruz. Bu durumu hiç kimse gizlemediği gibi, benimsenen ve değer verilen ortak bir anlayış halini aldı. 'Çünkü Kürt sorununun çözümü Kürtlerin tümünü ilgilendiren devasa bir sorundur. Tüm kesimleri, sınıfları, katmanları, aydınları kısaca Kürt olan herkesi ilgilendiren bir sorunun çözümlenmeye çalışılması; bütün bu kesimleri bir araya getirecek politikaların izlenmesiyle olanaklıdır. Başka bir deyişle bir sorun, ilgilendirdiği herkesi bünyesine alan organizasyonlarla ve yapacakları başarılı aktivitelerle o sorunun çözümüne yönelik mesafeler alınabilir ve eğer konjonktür de elverişli olursa sorun çözümlenebilir.'

Partimiz, Türkiye'yi, idari, siyasi, toplumsal ve ekonomik olarak; evrensel demokratik hukukun, dünyanın ve AB ülkelerinin çoğulcu siyasi sistem normları içinde adem-i merkezîyetçi tarzda yeniden yapılandıracak; Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözecek.'

Program

.....

TÜRKİYE DEĞİŞMEK ZORUNDA

Tüm dünyada bu değişim ve dönüşümler yaşanırken, Türkiye çağdaş olmayan bir çizgide kalmakta ısrar ediyor; kitlelerin özgürlük ve demokrasi taleplerini şiddetle cezalandırıyor.

.....

Türkiye, tüm iddialarına karşın demokrasi yarışında yol alamamış, söylemde demokrat özde totaliter tutumlar yüzünden inandırıcılığını yitirmiş, batılı devletler nezdinde güvenilir bir konuma düşmüştür.

.....

Türkiye'yi yönetenler, insan haklarına saygı; çoğulcu demokrasi ve hukukun üstünlüğü olmadan; ekonomik kalkınma ve toplumsal barışın sağlanamayacağını, bir ayağın mutlaka eksik kalacağını artık görmelidirler. Kürt sorunu başta olmak üzere, sorunları inkar ve bastırma yoluyla çözmeyi hedefleyen politikaların, çözüm getirmede, aksine sorunları ağırlaştırdığı ortaya çıkmıştır. Bu politikalar yüzünden toplum militarizmin etkisine girmiş; hukukun üstünlüğü, insan hakları, temel hak ve özgürlüklerin kullanımı vb. çağdaş değerler konusunda, Türkiye uygar dünyanın gerisinde kalmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti devleti, taraf olduğu uluslararası sözleşmeleri iç hukukuna yansıtmadığı; otoriter devlet anlayışının sonucu olan yasa ve yönetmelikleri değiştirmede; etnik, dinsel ve toplumsal farklılıklara karşı hoşgörölü ve bölgeler arası dengesizliği gidermede gönüllü

davranmadığı için uygar dünyadan her gün biraz daha uzaklaşıyor.

Bugün, Kürtlerin haklarını tanıma-
mak uğruna toplumu çağdışı bir geriliğe mahkum eden; düşünce ve ifade özgürlüğüne olanak tanımayan; sorunları diyalog ve uzlaşma yerine, toplumsal gerilim ve çatışma yöntemiyle çözmeye çalışan çağdışı bir anlayış devlette egemen olmuştur.

Hak ve Özgürlükler Partisi, bu anlayışa karşı çıkan toplum kesimlerinin Türkiye'yi yeniden yapılandırma istek ve ihtiyaçlarının bir ürünüdür; Kürt sorunu çözümlenmeden Türkiye'de hiçbir sorunun çözülemeyeceği inancındadır. Bu nedenle programının merkezine; Kürt sorununun toplumsal uzlaşma yoluyla adil, eşitlikçi ve demokratik bir çözüme kavuşturulması hedefini koymuştur. **Türkiye hükümetlerinin, Kıbrıs, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve benzeri ülkelerde bulunan azınlıklar/topluluklar için savunduğu tezleri, Türkiye'de yaşayan Kürtler için de istemesi durumunda, sorunun çözüm yoluna gireceği inancındadır.**

Burada asıl sorun çoğulcu demokratik devleti yapılandırma ve çağdaş çoğulcu demokratik idari sistemleri kabul edip etmeme sorunudur.

.....

Hak ve Özgürlükler Partisi, değişik toplum kesimlerine mensup farklı görüş ve düşüncedeki aydın ve politikacıların, Kürt sorununu adil ve kalıcı bir çözüme ulaştırmak; demokratik hak ve toplumsal özgürlükleri anayasa ve yasaların güvencesi altına almak amacıyla, siyasal ve toplumsal sistemi yeniden yapılandırmak için kurulan bir partidir; Kürt sorununun barışçıl, demokratik ve eşitlikçi bir yaklaşımla diyalog ve toplumsal uzlaşma yoluyla çözümünden yanadır. Bunun gerçekleşmesi için devleti çoğulculuğa uygun tarzda yeniden yapılandıracaktır. Partimiz bunu gerçekleştirmek için mücadele edecektir.

YENİDEN YAPILANDIRMA

Yeni Bir Toplumsal Sözleşme

Türkiye için, uluslararası hukuk normlarına uygun; çoğulcu, katılımcı, insan haklarını ve hukukun üstünlüğünü esas alan demokratik bir anayasayı gerekli görüyoruz. Öngördüğümüz anayasa, evrensel hukuk ilkelerine uygun olacak; toplumsal ve kültürel çoğulculuk esasları üzerinde bireysel, grupsal hak ve özgürlükleri teminat altına alacaktır.

Böyle bir anayasa, en geniş toplum kesimlerinin katılımı ve tartışması sonucunda gerçekleştirilecek; devletin ve toplumun çok kültürlülüğe, çok dilliliğe çok sınıflılığa ve çok dinliliğe göre yeniden yapılandırılarak demokratikleştirilmesi; sivil toplum ve bireyin öne çıkarılması için çalışılacak. Vatandaşını tebaa gibi gören bir devleti değil, vatandaşına hizmet götüren, bir devlet yapılanması sağlanacak.

Ademi merkezietçi bir anlayışın yerel yönetimler eliyle hayata geçirilmesini, hem toplumun hem devletin demokratikleşmesi için gerekli görüyoruz. **Yerel yönetimleri düzenlerken, katılımcılık ve çoğulculuğun evrensel ilkeleri esas alınacak. Yerel yönetimler özerk yapıya kavuşturulacak.**

Seçilmiş yöneticilerin, halkın oyu veya yargı kararı dışında görevden alınmasını önleyen yasal düzenlemeler getirilecek.

Devletin merkezietçi otoriter yapısına son verilecek. Yerel yönetim yasaları yeniden düzenlenerek, dışişleri ve savunma dışındaki tüm hizmetleri bölge meclislerin yasal düzenlemeleriyle, özerk yerel yönetimlere terk edilecek.

Belediye ve İl Genel Meclisleri toplumsal çoğulculuğa ve renkliliğe uygun aktif temsil kurumları haline getirilecek.

Eğitim, sağlık, iç güvenlik ve yerel vergi gibi konular özerk yerel yönetimlere terk edilecek.

Belediye ve İl Genel Meclisleri temsilcilerinden Yerel Bölge Meclisleri oluşturulacak.

Valiler, Kaymakamlar, emniyet müdürleri seçimle saptanacaklar.

Eğitim ve Kültür

Türkiye’de eğitim politikası çok kültürlülük esasına aykırı, ırkçı ve şovendir. Partimiz, eğitimi bu öğelerden arındıracak; hem diller ve kültürler hem de bireyler arasında fırsat eşitliğini sağlayacaktır.

Partimiz, yüzyılların ihmaline uğramış olan Türkiye toplumunun eğitim düzeyini yükseltmek için öncelikler Kürtlerden başlayarak bir eğitim seferberliğinin başlatılmasını zorunlu görüyor.

Partimiz, eğitim konusunu planlarken, evrensel hukuk ilkelerini ve Türkiye’nin taraf olduğu antlaşmaları temel alacak, Türkiye’nin çoğulcu ve çok dilli yapısına göre eğitim hakkının sağlanması için gereken yasal ve idari düzenlemeleri yapacaktır.

Yukarıda, hoşgörünüze sığınarak, aldığımız uzun alıntılar (çünkü bunlar Kürt kurumlarının tarihlerinde önemli birer belge niteliğindedirler) partinin tüzük ve programında bulunan ve İDDİANAME’de kapatma davasının gerekçeleri olarak yer alan belirlemeler ve hedeflerdir.

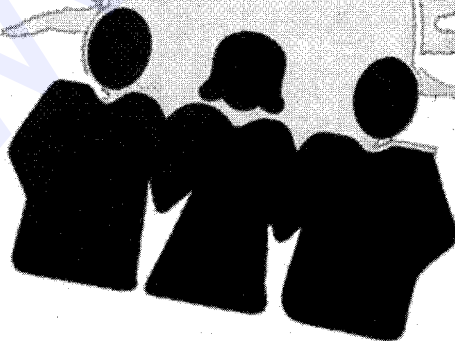
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu alıntılardan hareketle davalı partiyi şu şekilde tarif etmiştir ;

‘Davalı parti...., Kürt sorununun çözümüne parti tüzüğünün amaç maddesinde ve programının merkezinde yer vermiştir. Kürt sorununun çözümünün parti tarafından acil hedef olarak benimsendiği belirtilerek, Kürt sorununun çözümlenmesinin temel amaçlarından biri olduğu, tüzük ve programda özellikle vurgulanmıştır. Ayrıca Kürt kökenlilerin varlık ve kültürleri öne çıkarılmıştır.

Görülüyor ki; parti tüzüğü ve programında, ‘Kürt sorunu’ , ‘Türkiye’nin te-

'Toplumların tarihsel gelişiminde ulusal boyutu da olan hakları elde etmeye çalışmak için, elverişli bir ortam çok ender olarak ulusal ve uluslararası boyutuyla olgunlaşır. Toplumların tarihinde ender olarak olgunlaşan, elverişli hale gelen böylesi bir dönem, Kürtler için yaşanmaktadır kanısını taşımaktayım. Ama bunun uzun süreceğine de aldanmamak gerekir. Müdahale edilmezse, yani taleplerimizle etkin bir duruşla ortaya çıkmazsak, zaman bizler için durmadığı gibi aleyhimize de sonuçlanır diye düşünüyorum.'

'Kürt sorunu siyasal bir sorun olduğuna göre, Onu çözmeye çalışacak organizasyon da Siyasal bir parti olmalıdır diye düşünüyorum. Kürt sorununu çözmeyi temel alan bir siyasi partiyi kurmaya karar vermeliyiz. Elbette başka organizasyonlara da ihtiyaç vardır. Ama siyasal partiler dışındaki organizasyonların işlevleri siyasal bir sorun olan Kürt meselesini çözmek değildir, ayrıca işlevlerine de uygun değildir. Örneğin bir kültür kurumunun işlevi doğaldır ki hedeflediği kültürel faaliyetlere ilişkin olacaktır, kuşkusuz işlevi de bu olmalıdır. Nihayet bu işlevleri yapmayı hedefleyen Kürt kültür kurumları da vardır. Bunları desteklemek ve ilerletmek her Kürdün görevi olmalıdır.'

mel sorunu olarak' tanımlanmıştır. Bu anlayış, 'Türkler ve Kürtler' ayırımı, 'ayrı bir Kürt ulusunun varlığının kabul edilerek vatandaşlık bilinç ve beraberliğini temel alan ulus kavramının reddini içermektedir.

.....

*Parti tüzüğü'nün 3. maddesinde parti-nin amacı bölümünde 'Kürt sorununu hak eşitliği temelinde toplumsal uzlaşma ile çözmek', parti programının 'Türkiye değişmek zorundadır' başlıklı bölümünde 'Türkiye Hükümetlerinin, Kıbrıs, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova ve benzeri ülkelerde bulunan azınlıklar/topluluklar için savunduğu tezleri, Türkiye'de yaşayan Kürtler için de istemesi durumunda, sorunun çözüm yoluna gireceği inancındadır' biçimindeki değerlendirmeler ile parti programının diğer bölümlerindeki düzenlemeler, farklı ulus ve ulusal azınlıkların varlıklarının kabul edildiklerinin istendiğini göstermektedir. **Bunlar birlikte ele alındığında, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli veya dini, kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğu'nun söylendiği, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacının görüldüğü anlaşılmaktadır.***

Bu nedenlerle, davalı partinin tüzük ve programında, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde kültür, ırk ya da dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğu'nun ileri sürüldüğü, böylece Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amaçlandığından, parti tüzük ve programı, Siyasi Partiler Yasasının 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılık oluşturmaktadır.'

Sonuç olarak; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, HAK-PAR'ın tüzük ve Programındaki bu belirleme ve tespitler ile hedef-

lerin, Anayasanın başlangıç kısmı ile 2., 3., 14., 68. maddelerine ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 78. maddesinin (a) ve (b) bentlerine, 80. maddesine, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğunu yorumlamakta ve Anayasa Mahkemesi'nden Hak ve Özgürlükler Partisinin Anayasanın 69. maddesinin 5. fıkrası ve Siyasi Partiler yasasının ise, 100. maddesinin (a) bendi ile 101. maddesinin (a) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilmesini istemektedir.

HAK-PAR 'Ön Savunma'nı' Sunuyor

Buna karşılık HAK-PAR 10.06.2002 tarihinde Anayasa Mahkemesi Başkanlığına 'ön savunmasını' sunmuştur. Parti 33 sayfalık 'Ön Savunmasında' özetle;

.....

Partimiz, programını, Türkiye'de belirli bir toplumsal kesim, bölge, etnik grup, sınıf, din ve mezhep için yapmamıştır. Partimizin programı, Türkiye'de yaşayan tüm vatandaşların ve toplumsal kesimlerin sorunlarını çözmek için belirlenmiştir.

.....

Partimiz, demokratik ve kitlesel bir partidir. Türkiye'nin tüm temel sorunlarını bir-bir saptamakta, bu sorunların nasıl çözümlenebileceğini, kapsamlı ve bütünlüklü bir "yeniden yapılandırma toplumsal projesi" içinde ele almaktadır. Bu toplumsal proje, otoriter olmaması ve iktidarın demokratik paylaşımını öngörmesi anlamında tekçi olmayan çağdaş, çoğulcu ve katılımcı demokratik bir projedir. Yani partimiz, iktidarın otoriter ve monolitik olmaması anlamında tekçiliğe karşıdır. Adem-i merkeziyetçiliği ve yerel yönetim özerkliklerini, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin iç idari yapılanması olarak projelendirmektedir.

Partimiz, Kürt sorununu da, Türkiye'ye bütünlüklü bakış ve felsefesiyle temel bir sorun olarak saptamaktadır. Kürt sorununun çözümünü de, "Türkiye'nin

yeniden yapılandırılması toplumsal projesi" içinde göstermekte ve bir hukuk yapısına kavuşturmaktadır.

.....

Demokrasiyi bir ana felsefe ve yaşam tarzı olarak benimseyen siyasi partilere, Türkiye gibi yarı demokratik ya da demokrasisi total ve otoriter olan ülkelerde daha büyük görevler düştüğü de ortada. Bu partilerin, demokrasiye, çağdaşlığa, insan hak-özgürlüklerine aykırı olan ve özellikle de AB üyelik sürecinin güncelliğini yaşayan bir ülkede köklü değişiklikler yapması hem bir görev ve hem de bir kaçınılmazlıktır.

..... Partimizin, "azınlık" diye bir olgu ve topluluk yaratmak istemediği, sadece herkesin, sivil ve askeri çevrelerin, siyasi partilerin ve sivil toplum kuruluşlarının özellikle AB üyeliği sürecinde bahsettikleri, dile getirdikleri Kürt sorunu ve çözümünden bahsettiğidir.' görüşlerini ileri sürmüştür.

HAK-PAR 'ön savunmasında' yukarıdaki açıklamalardan sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) içtihatlarından konu ile ilgili değerlendirmelere yer vermiştir. AİHM'nin içtihatları; üye devletlerin kendi vatandaşlarına tanıdığı bireysel başvuru hakkı çerçevesinde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve ek protokol ile belirlenmiş hakların, AİHS'ne taraf devletçe ihlal edilmesi halinde, ihlale uğrayan kişinin (tüzel veya gerçek kişi) AİHM'ne bireysel başvurusu ile yapılan yargılama neticesinde verilen kararlardan oluşuyor.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine taraf olan Türkiye, 28 Ocak 1987 yılında kendi vatandaşlarına bireysel başvuru hakkını tanıdığını kabul ettiğinden dolayı, AİHS uygulanması gereken bir iç hukuk kuralı haline gelmiştir. Nitekim AİHM'nin Türkiye ile ilgili kararları, son dönemde, Yargıtay'ın WEB sitesinde de yayınlamaya başlanmıştır. Her halde bunun başlıca amacı, yargı sisteminin, ver-

diği kararların AİHM içtihatlarıyla uyumlu olması nedeniyle, bu içtihatlardan, yararlanmak amaçlıdır. Ancak Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde çıkarılan uyum yasalarına karşı direnç odaklarından birinin de **Yargı Organları** olduğu mevcut pratikleriyle ortadadır. Bu yüzden yargı organlarının AİHM'nin içtihatlarını pek gözetmedikleri görülmektedir. Bu durumdan dolayı, Türkiye, sık sık ihlal nedeniyle kendisini AİHM önünde bulmaktadır. Türkiye'nin, ilerde, HAK-PAR davası nedeniyle de kendisini AİHM önünde bulabileceği görülmektedir.

Yukarıdaki tespitten sonra, HAK-PAR 'ön savunmasında', AİHM'in konu ile ilgili içtihatları ve bunlara ilişkin değerlendirmeleri ve örnek davalar ile ilgili kararları vererek kapatılma davasının reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Bu doğrultuda, 'ön savunmasında';

.....

AİHM'nin ilgili hükümlerinin incelenmesinden ortaya çıkan sonuçları sıralarsak karşımıza çıkan tablo şöyledir:

"1- Her devlet, siyasal partilerin serbestçe kurulmasını ve bunlara serbestçe üye olma hakkını tanıyıp güvence altına alır. Bu hak, kamu otoritelerinin müdahalesi dışında ve sınır kaygısı duymaksızın siyasal düşüncelere ulaşma, öğrenme, başkalarıyla temasa geçme ve yayma hakkını içerir.

"2-

"3- Siyasal partilerin kapatılması, ancak, demokratik anayasal düzeni yıkmak için siyasal partinin araç olarak kullanılmaları, şiddet kullanmayı benimsemiş olmaları, anayasal hak ve özgürlükleri şiddet kullanmak yoluyla tehlikeye düşürmeleri durumunda haklı görülebilir.

"4-

"5- Siyasal parti kapatma yaptırımı, oldukça önemli bir yaptırım olarak büyük bir dikkat ve titizlik içerisinde kullanılmalıdır. Yargı makamından, partinin kapatıl-

ması istenmeden önce, ilgili devlet tarafından, şartlar göz önünde tutularak, devletin diğer otoriteleri nezdinde gerekli girişimlerde bulunularak, siyasal partinin, bireylerin özgürlükleri ve demokratik düzen için gerçek bir tehlike oluşturup oluşturmadığı veya sözü edilen gerçek tehlikenin daha az radikal tedbirlerle önlenemeli- lip önlenemeyeceği tartışılmalıdır.

"6- Kapatma yaptırımı anayasaya uygun bir biçimde, bir yargı organınca, ancak istisnai durumların varlığında ve ölçülülük ilkesi göz önünde bulundurularak uygulanmalıdır...

"7- Kapatma, anayasa mahkemesi veya yargı güvencesi ve adil yargılama esaslarının uygulandığı bir yargı organına bırakılmalıdır.

"8- Siyasal partilerin' düşüncelere ulaşma ve bunu yayma hakkı, Sözleşme'nin 10. maddesinde düzenlenmiştir.

"9- 11. madde, pek çok durumda, Sözleşme'nin 10. maddesiyle birlikte yorumlanır. Düşünce özgürlüğü, onun bileşenlerinden olan dernek, sendika ve toplantı özgürlüğü ile birlikte ele alınır. Böylece, siyasal partiler, demokrasinin iyi işlemesi ve çoğulculuğun sürdürülebilmesi için temel bir rol oynar.

"10- Dernek kurma hakkı (siyasal partiler de dahil), çoğulcu demokrasinin köşe taşlarından biri olarak değerlendirildiğinden, bu hakka yönelik sınırlamalar 11. maddenin 2. fıkrası bakımından zorunlu olmalıdır...

"11- Siyasal partilere ilişkin her türlü sınırlama, zorunluluk, yasallık ve ölçülülük ilkelerine uygun olmalıdır.

"12- Hiçbir üye devlet, sınırlamalarını, uluslar arası yükümlülükleri göz ardı ederek, yalnızca iç hukuka dayandıramaz. Bu kural, yalnızca normal dönemler bakımından değil, olağanüstü dönemle ilişkin kamu düzeni tehlikelerinde de göz önüne alınması gerekir. Bu durum, AİHM'nin uygulamalarıyla açıkça ortaya konulmuştur.

"13- AİHM, içtihatlarında, siyasal partilerin demokrasinin iyi işlemesi bakımından vazgeçilmez olduklarını pek çok kez ifade etmiştir.

"14- Siyasal partilere uygulanacak kapatma yaptırımı, ancak demokratik toplum bakımından kabul edilebilecek bir zorunluluk durumunun varlığında devreye konulabilir. Bu yola, siyasal partinin demok-rasi ve temel özgürlükleri ortadan kaldırıcı veya açıkça tehdit edici faaliyetler içinde olduğunun somut delillerle ortaya konulması halinde gidilebilir. Özellikle, bir siyasal partinin siyasal programı çerçevesinde, şiddeti kabul etmesi ya da silahlı mücadele, terörizm veya yıkıcı faaliyeti organize ederek mevcut anayasal düzeni devirmek amacı taşıması gibi durumlar-da bu yaptırıma gidilebilir.

"15- Yasal araç ve yöntemlerle anayasa düzeninin barışçıl değişimini amaçlayan bir parti, düşünce özgürlüğünü kullandığından yasaklama veya kapatmaya konu edilemez.

.....
(Yrd. Doç. Dr. Ömer ANAYURT, Sakarya Üniversitesi, İİBF, Hukuk Bilimleri Ana bilim Dalı Öğretim Üyesi, Liberal Düşünce, sayı: 23, s. 8-9-10)

gibi bilim adamlarının değerlendirmelerinin yanında AİHS'nin Siyasal Partilerle ilgili hükümlerin yorumunu içeren Anayasa mahkemesi üyesi Sayın Haşim KILIÇ'ın görüşlerine de yer vermiştir. Konuya ilişkin olarak, Sayın Haşim KILIÇ, daha önce kapatılan Demokratik Kitle Partisi ile ilgili karara koyduğu muhalefet şeklinde, şunları söylemektedir;

.....
Sayın Haşim KILIÇ, Anayasa Mahkemesinin ismi geçen parti (Demokratik Kitle Partisinin b.t.) ile ilgili kararda, AİHS'ni "çözümleyici norm" olarak değil de, "destekleyici norm" olarak kabul etmesini, Anayasanın 90. maddesine aykırı ve Türkiye'nin imzaladığı uluslararası an-

laşmalara yüklediği anlamın dışında, iç hukuk sayılması anlayışına aykırı olduğunu ifade etmektedir. Ve devamla şöyle demektedir:

"Anayasa Mahkemesi verdiği kararlarda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini (AİHS), olayı doğrudan "çözümleyici norm" olarak değil, gerekçelerdeki görüşlerini "destekleyici norm" olarak kabul etmiştir. Oysa, AİHS, Anayasamızın 90. maddesine göre "kanun" niteliğindedir. Anayasa Mahkemesi uygulamada milli yasalarla, uluslar arası yasaları karşılaştırmak suretiyle "önceki kanun-sonraki kanun" ya da "genel kanun-özel kanun" değerlendirmesine tabi tutarak milli yasalara öncelik vermiştir. Sözleşmeyle milli kanunlar arasında uygulanan bu "kriterler" anayasal düzeye çıkarılarak demokratik toplumlarda varolan hak ve özgürlükler ölçüsüzce sınırlandırılmış birey ve örgütler dar bir alana sıkıştırılmıştır. Terör ve şiddetle bağlantısı olmayan bir siyasi partiyi kapatmak, örgütlenme ve ifade özgürlüğünün sınırlandırılması değil, onun özünü yok eden ve kullanılmayacak duruma getiren bir uygulamadır. Oysa, Anayasanın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması "demokratik toplum düzeninin gerekleriyle" sınırlandırılmıştır.

"O halde, örgütlenme ve ifade özgürlüğünün sınırlarını demokratik ülkelerle birlikte, Türkiye'nin de imzaladığı AİHS'nin içinde aramak gerekecektir. Anayasanın 13. maddesi demokratik toplum düzeninin sürdüğü ülkelerdeki uygulamalara yollama yapmak suretiyle AİHS'nin bünyesine katmış ve içselleştirmiştir. Bu nedenle, ulusal yasalardaki dar ve antidemokratik anlayışlar yerine, Sözleşmenin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin hak ve özgürlük alanlarını genişletici kural ve yorumlarını uygulamak anayasal bir zorunluluk haline gelmiştir.

"Türkiye, birçok hak ve özgürlük belgelerine ve bunların işlerliğini sağlayan

uluslararası sözleşmelere imza koymuş olmasına karşın, iç hukukunu buna uygun olarak değiştirmedikten dolayı AİHM'ince Sözleşmeyi ihlalden sürekli mahkum olmakta ve ciddi miktarda parasal cezalar ödemektedir. Sürekli ceza ödeyerek bu çıkmazdan kurtulmak mümkün değildir. Sözleşme imzalandığına göre bunun gereğinin yerine getirilmesi kaçınılmazdır. Ödenen paralar imzalanan sözleşmelerin arkasına durulmayarak rencide edilen ulusal onurun bedeli olamaz. İçinde bulunduğumuz "olağanüstü şartlar" buna uygun değil biçimindeki yakınmalar ise sözleşme imzalanmadan önce duyulması gereken sorumluluğu ortadan kaldırmaz.

"Yasama organı uyum yasalarını çıkararak üzerine düşeni yapmadığına göre, Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile uyum içinde bulunan özgürlüklere ilişkin Uluslar arası Sözleşmeleri destek norm olarak değil, uygulanması zorunlu öncelikli norm olarak kabul ederek bunlara işlerlik kazandırmalıdır.

"Milli yasalarındaki Anayasaya ve AİHS'ne aykırı hükümler iptal edilemiyorsa (AY. Geçici 15 nedeniyle- Oysa, bu maddede Yasama Organı tarafından Anayasadan çıkarılmıştır- B.a) mutlaka ihmal edilerek (İHMAL KURALI İŞLETİLMELİ- B.a) Anayasanın 13. maddesi uygulamaya konulmalı ve gönderme yapılan sözleşme hükümlerine öncelik verilmelidir. Uluslararası Sözleşmeler imzalandıktan sonra ne Anayasa ile ne de genel yasalarla değiştirilmesi mümkün olmadığına göre öncelik ve üstünlük verilmesi kaçınılmazdır. (Resmi Gazete, 22 Kasım 2001, Sayı: 24591, sayfa: 198)'

HAK-PAR 'ön savunmasına aldığı yukarıdaki görüşlerden sonra;

‘.....

Görüldüğü gibi örgütlenme özgürlüğü- nin kısıtlanması ve partinin kapatılması için gerekli şartlar; partinin, ülke topraklarını parçalamaya yönelmesi, anayasal düzeni şiddet yoluyla değiştirmek istemesi, hak ve özgürlükleri zor ve terörle sınırlandırmaya çalışması, eylemleriyle bölge barışını bozma

HAK-PAR 'ön savunmasını'

Anayasa Mahkemesi'ne

10.06.2002 günü teslim ettikten

dokuz gün sonra 19.06.2002 günü

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Esas Hakkındaki Görüşünü

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na

sunmuştur. Bu hızlılığın sebebi

elbette 'adil yargılanma hakkı'

çerçevesinde davanın zamana

yayılarak sürüncemede

bırakılmadan sonuçlandırılması

değildir.

Ancak bu davanın Anayasa

Mahkemesi'nde

sonuçlandırılmadan bekletilmesi

hem partinin çalışmalarının

başında demoklesin kılıcı gibi

durmak hem de Türkiye'yi Avrupa

Birliği nezdinde, kısa vadede, bu

dava nedeniyle bir yol kazasına

uğratmamak içindir.

Yargıtay Cumhuriyet

Başsavcılığı'nın, Anayasa

Mahkemesi Başkanlığı'na sunduğu

esas hakkındaki görüşlerinde de bir

değişiklik olmamıştır. Partinin, 'ön

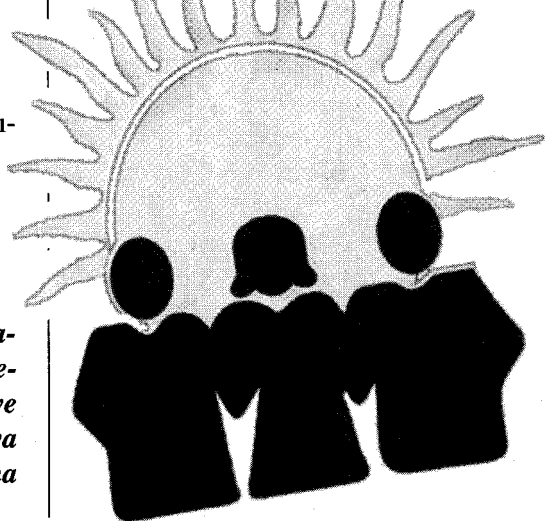
savunmasında' usule ilişkin ileri

sürdüğü ilk itirazlarını kabul

edilmez bulmuş ve savunmalarının

reddedilerek kapatılmasına karar

verilmesini istemiştir.

eğilimi taşıması, komşu devletlerin amaçlarına düşmanca hizmet etmesi, terörü desteklemesi veya yönetmesi, halk içinde kin ve husumeti yaygınlaştırması olarak ortaya çıkmaktadır. Sayın Cumhuriyet Başsavcısı, partimiz hakkında bu tür tespitlerde bulunmadığı gibi, herhangi bir iddia veya iddiasını somutlaştıracak bir delil de sunmamaktadır.

Çünkü partimizin program ve tüzüğü incelendiğinde, şiddet ve terörün açıkça dışlandığı, Türkiye'yi yeniden yapılandırmanın, Kürt sorunu ile birlikte tüm sorunların, demokratik ve barışçı bir tarzda çözümlenmek istendiği hemen saptanacaktır.'

Değerlendirmesini yaparak kapatılma davasının reddedilmesini savunmuştur. HAK-PAR, yukarıda belirttiğimiz gibi, AİHM'de görülmüş ve sonuçlanmış TBKP, Sosyalist Parti ve ÖZ-DEP davaları ile ilgili kararlarda ileri sürülen gerekçelerin uyulması gereken normlar halini aldığını savunmuştur. HAK-PAR 'ön savunmasında' devamla;

'.....

AİHM'nin kararlarına göz atarsak.

AİHM, 30.01.1998 tarihli kararı ile TBKP'nin, 25.05.1998 tarihli kararıyla Sosyalist Partinin ve 06.12.1999 tarihli kararıyla ÖZ-DEP'in, Mahkemenizce kapatılması kararlarını demokratik toplumda zorunlu, meşru amaçla orantılı bulunmaması nedenleriyle, AİHS'nin 11. maddesine aykırı bulmuştur. Bunlardan TBKP, mahkemeniz tarafından isminde komünist ismine yer verdiğinden (SPK, m. 96), tüzük ve programının devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez niteliğini bozduğundan (AY, m. 68, SPK, m. 78/a, 81/a, 81/b, 89) kapatılmıştı. Sosyalist Parti ise tüzük ve programlarıyla eylemlerinin anayasaya ve SPK'nin dördüncü bölümünde yer verilen devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı amaçlar gütmeye yasaklarına aykırılık gerekçesiyle kapatılmıştı. ÖZ-DEP ise, parti programının devletin ülkesi ve bölün-

mez niteliği (SPK 78/a, 81/a, 81/b) ile laik devlet niteliğine aykırılık (SPK, m. 89) oluşturduğu gerekçesiyle kapatılmıştır.

"AİHM, her üç parti kapama davasına ilişkin kararlarında şu görüşlere yer vermektedir:

"a) Demokrasi, düşünce özgürlüğü ile beslenir. Çoğulculuk olmadan demokrasi den söz edilemez. Demokrasinin iyi işleyişi ve çoğulculuğun sürdürülebilmesi açısından siyasal partiler büyük öneme haizdir. Demokrasinin temel prensiplerinden birisi de, bir ülkenin karşılaştığı sorunların şiddete başvurulmaksızın, diyalog yoluyla çözümü konusunda fikir ve düşüncelerin serbestçe ifade edilebilmeleri imkanının güvence altına alınmasıdır. Hatta bu düşünceler rahatsız edici olsalar bile.

"b) Bir parti programındaki istemlerin, projelerin, önerilerin, bir devletin mevcut siyasal ve sosyal yapısıyla ve prensipleriyle bağdaşmaması, Onların demokrasi ilkesine aykırılığı sonucu doğurmaz. Bir devletin mevcut organizasyon modeliyle çatışsa da, farklı siyasal programların önerilmesi, tartışmaya açılması, demokratik ilkeler içerisinde kalmak, bizzat demokrasiye zarar vermemek şartıyla demokrasinin özünü ifade eder.

"c) Örgütlenme özgürlüğü, yalnızca inandırıcı ve zorlayıcı nedenlerle kısıtlanabilir. 11. maddede belirtilen istisnalar, siyasal partiler söz konusu olduğunda dar bir yorumu zorunlu kılar...

"d) Sözleşmenin 10. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğü, defalarca belirtildiği üzere, sadece açıklanan düşüncelere taraftar olduğunda, rahatsız edici bulunmadığında, hoş gittiğinde ya da farklı olmadığında değil, aynı zamanda taciz edici, rahatsız edici, şok altına sokucu etkileri bulunduğunda da söz konusudur. Bunlar çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gerekleri olup bunlarsız bir demokratik toplum olamaz.

"e) Kapatma, siyasal partilere uygulanabilecek en radikal yaptırım olarak he-

deflenen amaçla orantılı, bu amaç bakımından elverişli ve demokratik toplum açısından zorunlu olmadıkça başvurulamaz.

“f).....Partinin toplum, devlet ve demokrasi bakımından gerçek bir tehlike oluşturan politikayı benimsemiş olduğunu gösteren açık, somut ve inandırıcı deliller olmaksızın salt ismine bakılarak kapatma yoluna gitmek yeterli bir sebep oluşturmaz.

g) İfade özgürlüğü, 11. maddede de düzenlenen toplantı, gösteri yürüyüşü ve örgütlenme özgürlüğünün önemli unsurlarından biridir. Siyasal partiler bakımından 11. madde, 10. maddeyle bir bütün olarak değerlendirilir.” (Yrd. Doç. Dr. Ömer ANAYURT, *Liberal Düşünce dergisi*, 23. Sayı, s. 11-12-13)

ileri sürmek suretiyle, sonuç olarak;

Yüksek Mahkemeniz, ileri sürdüğümüz görüşlerimizle, partimizin bütünlüklü düşüncesiyle Türkiye’yi yeniden yapılandırmak konumunda olduğunu rahatlıkla tespit edecek; Sayın Yargıtay Başsavcısı’nın iddia ve taleplerinde de, hukukun üstünlüğü ilkesi, kanunlar, sosyoloji, siyaset bilimi ve Türkiye’nin AB üyesi olmasıyla kazanacağı yeni çerçeve ve demokratikleşme açısından haksız olduğunu saptayacaktır.

Yüksek Mahkemenizin, ileri sürdüğümüz hayati görüşleri ve belirtmediğimiz konuları res’ en gözeterek Partimiz hakkında açılmış olan davanın usul ve esas açısından görülmez olduğuna karar vermesini, siyasi partileri kapatma ayıbına ve antidemokratikliğine son vermesini arz ve talep etmekteyiz.

Mahkemenizin bu kararı, Türkiye demokrasisinin kalitesinin yükseltilmesine hizmet edecek, demokratikleşmeye ivme kazandıracaktır.’

Demek suretiyle davanın reddedilmesi gerektiğini savunmuştur.

HAK-PAR’ın ‘son savunması’ ve davanın sonuçlandırılmadan bekletilmesi

HAK-PAR ‘ön savunmasını’ Anayasa mahkemesine 10.06.2002 günü teslim ettikten dokuz gün sonra 19.06.2002 günü Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Esas Hakkındaki Görüşünü Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’na sunmuştur. Bu hızlılığın sebebi elbette ‘adil yargılanma hakkı’ çerçevesinde davanın zamana yayılarak sürüncemede bırakılmadan sonuçlandırılması değildir. Çünkü, parti 12 Aralık 2002 günü Anayasa Mahkemesi’nde sözlü savunmasını yapmıştır. Bununla iddia ve savunma tamamlanmış ve dava rapor-törün raporunu hazırlama safhasına gelmiştir. Yaklaşık bir yıldır raportör raporunu hazırlamamıştır. Oysa rapor hazırlanarak dava Anayasa Mahkemesi’nde görölerek sonuçlandırılabilirdi.

Ancak bu davanın Anayasa Mahkemesi’nde sonuçlandırılmadan bekletilmesi hem partinin çalışmalarının başında demoklesin kılıcı gibi durmak hem de Türkiye’yi Avrupa Birliği nezdinde, kısa vadede, bu dava nedeniyle bir yol kazasına uğratmamak içindir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı’nın, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’na sunduğu esas hakkındaki görüşlerinde de bir değişiklik olmamıştır. Partinin, ‘ön savunmasında’ usule ilişkin ileri sürdüğü ilk itirazlarını kabul edilmez bulmuş ve savunmalarının reddedilerek kapatılmasına karar verilmesini istemiştir.

Buna karşılık, HAK-PAR, daha önce sunduğu ‘ön savunmasını’ geliştirerek, yazılı sunduğu ‘son savunmasında’ da öncelikle, davanın dosya üzerinden değil, duruşmalı olarak yapılması gerektiğini savunmuş ve bu yönde talepte bulunmuştur. Savunmasında bu konuya ilişkin olarak özetle;

‘.....

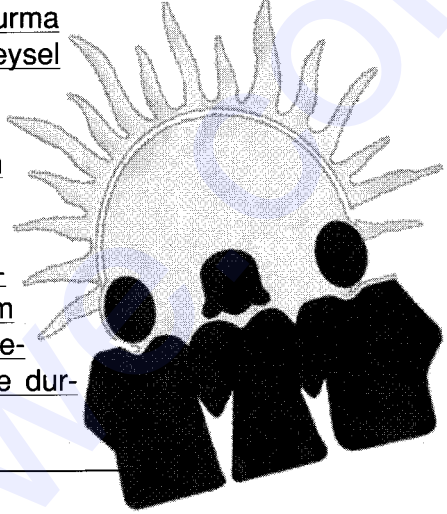
2949 Sayılı Anayasa Mahkemesi’nin

Parti hakkında verilecek kapatılma kararı hem demokrasinin bir ayıbı hem de insan hak ve özgürlüklerinden biri olan ifade ve örgütlenme özgürlüğünün engellenmesi olacaktır.

Diğer yandan verilecek kapatılma karar Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6., 9., 10., 11. maddeleri ile Protokol No.1, madde 1. ve 3.'ün açık ihlali olacaktır.

Kapatılma kararının verilmesi halinde, bu karar, HAK-PAR'ın yetkili organı için tüzel kişilik ile ilgili, yukarıda izah edilen ihlallere yönelik olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurma yolunun açılacağı gibi tüm üyeler için de bireysel başvurma hakkının yolu açılacaktır. Bu yola başvurmak, Kürt sorununun çözülmesi ve Türkiye'nin demokratikleşmesi mücadelesinin hukuk alanındaki versiyonu olacaktır.

HAK-PAR gibi bir partiye, -Anayasa Mahkemesi'nde kapatılsa bile-, gelecekte ihtiyaç olacaktır. Çünkü bu partinin kuruluş gerekçeleri tüm yakıcılığıyla ortada olduğu gibi, çözmek için hedefledikleri sorunlar da çözülmeden orta yerde durmaktadır.

Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunun 33. Maddesinde, "Cumhuriyet Başsavcısı tarafından açılan siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu (CMUK) hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinden incelenir ve karara bağlanır." demek suretiyle, ayırım yapılmaksızın CMUK'un uygulanacağı öngörülmektedir. Aynı şekilde kanunun 35. maddesinde de "Anayasa Mahkemesi Yüce Divan sıfatıyla çalışırken yürürlükteki kanunlara göre duruşma yapar ve hüküm verir." ifadesi yer almaktadır. Ancak neticelerinin/yaptırımlarının ağır olmasına rağmen Anayasa Mahkemesi'nce yürütülen her iki davanın yargılama sürecinde uluslararası 'insan hakları' ve 'sanık hakları'nın vazgeçilmez unsurları olan temel" ceza yargılaması ilkelerinin göz ardı edildiği; bazılarının, uluslararası insan hakları sözleşmeleri tarafından tanınan ve korunan "temel insan haklarına aykırı olduğu" uluslararası mahkemeler-

ce de saptanan, Anayasa Mahkemesi'nin 'Yüce Divan' sıfatıyla yaptığı yargılamalar ile 'siyasi partilerin kapatılmasına' ilişkin davalarda verdiği cezai nitelikteki kararlarına karşı başvuru-denetim mekanizmalarının bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda bir ceza mahkemesi gibi davranan, kanun gereği (Hukuk Usulu Muhakemeleri Kanunu -HUMK- hükümlerini değil) CMUK hükümlerini uygulamak durumunda olan Anayasa Mahkemesi'nin ceza hukuku genel ilkeleleriyle bağlı olmadığı düşünülemez.

İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin 10.maddesi, bütün insanlara ceza hukuku ve medeni hukuka ilişkin davalarda; "Hakkaniyete uygun" ve "Aleni" bir duruşma hakkı tanımaktadır. Davaların dosya üzerinde görülmesi, kamuya ve ilgililere kapalı olması, Anayasa (M.9,11,36,37,38,39) ve uluslar arası insan hakları sözleşmelerinde (İHS madde.6: BMSHS madde 14) koruma altına

alınan “Sanık haklarına” aykırıdır.

2949. sayılı Kanunun 33.maddesinde yer alan, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, “CMUK uygulanmak suretiyle, dosya üzerinde incelenir ve karara bağlanır” hükmü, her şeyden önce, Anayasa’nın 36.maddesinde yer alan; “Herkes meşru vasıta ve yollardan yararlanmak suretiyle, yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkına sahiptir.” Şeklinde ifadelerini bulan, “Duruşmaların ahenkliliği”, “Araçların eşitliği”, “Adil yargılanma” gibi temel sanık haklarını koruyan ve tanıyan hükme aykırıdır. Kaldı ki; son Anayasal değişikliklerle, “Adil yargılanma hakkı” Anayasa’nın 36.maddesine açıkça konularak, artık anayasal bir hüküm haline gelmiştir.’ şeklinde gerekçelerini ve değerlendirmelerini sunarak davanın duruşmalı yapılmasını istemiştir.

HAK-PAR, ‘son savunmasında’, davanın duruşmalı yapılması talebini gerekçeleri ile birlikte sunduktan sonra, esasa ilişkin olarak daha önce vermiş olduğu ‘ön savunmasında’ sunduğu davanın reddine ilişkin görüşlerini sunmayı sürdürmüştür. Buna ilişkin olarak da özetle; ‘.....Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’nın, partimizin kapatılması için gösterdiği gerekçe ve belgeler, partimizin program ve tüzüğüdür. Ön Savunmamızda da açıkladığımız gibi, parti program ve tüzüğü, partimizin ifade özgürlüğü araçlarıdır. Herhangi bir eylemi güdücü aşamaya gelmeden kapatılma gerekçesi olarak ele alınması, en temel özgürlüklerden olan örgütlenme ve ifade özgürlüğüne aykırıdır.

.....
Günümüzde katılımcı, çoğulcu AB standartlarında demokrasinin vazgeçilmez unsurlardan biri olarak kabul gören siyasi partiler; batı da burjuva sınıfının, feodal üretim ilişkilerinin ve siyasi sistemlerin değiştirilmesine bağlı olarak parlamentolara egemen olması ve monarşik iktidarı zayıflatıp onun yerini alması ile bir-

likte ortaya çıkmışlardır. Ne var ki demokratik düşüncelerin yayılması, oy hakkının genelleşmesi, giderek bütün sınıfların ve toplumsal kesimlerin siyasal mücadeleye katılması, siyasal partileri de geliştirmiş ve niteliklerini de değiştirmiştir. Siyasal partilerin buldukları çözümleri ya da savundukları görüşleri, topluma açıkça ve çekinmeden sunarak çoğunluğa mal etmeye çalışmaları, çoğunluğu elde ettiklerinde de iktidar olmaları demokrasinin gereğidir. Siyasi partiler bu nedenle, ifade özgürlüğünün kullanım araçlarından birisidir: İfade özgürlüğü olmaksızın düşünce özgürlüğünden söz edilemez. Zira, ifade özgürlüğü düşüncenin dışa yansımaları, toplumun bilgisine sunulmasıdır.

.....
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM), Birleşik Krallık Handyside Kararında; “İfade özgürlüğü, toplumun ilerlemesi ve her insanın gelişmesi için esaslı olan koşullardan biri olan demokratik toplumun ana temellerinden birini oluşturur. İfade özgürlüğü, AIHM 10.maddenin sınırları içinde sadece lehte olduğu kabul edilen ya da zararsız ya da ilgilenmeye değmez görülen bilgi ve düşünceler için değil, **ama ayrıca devletin ya da nüfusun bir bölümünün aleyhinde olan, çarpıcı gelen, rahatsız eden bilgi ve düşünceler için de uygulanır.** Bunlar çoğulculuğun, katılımcılığın, hoşgörünün toplumsal gerçekçiliğin ve açık fikirliliğin gerekleridir. Bunlar olmaksızın demokratik toplum olmaz diyerek, ifade özgürlüğünün en geniş tanımını yapmıştır. Bu kararını da bir çok kararında temel almıştır. Dolayısıyla ifade özgürlüğü bu kadar geniş tanımlandığında, siyasi partileri; savundukları felsefe, ideoloji, düşünce ve program/tüzük sistemlerinden dolayı yargılamak hatta kapatılması yoluyla sistem dışına çıkarılmaya çalışması sadece insan hak ve özgürlüklerine aykırı değildir. Savunulan düşünce sistemlerinin Türkiye uygulamasında da görüldüğü gibi ve düşünceler yok

edilemeyeceği için başka bir isimle örgütlenmesi ve gözlerden kaçırılabilmesi sonucunu getirecektir. Demokratik rejim gerçekleştiği ölçüde farklı düşünce ve ideolojilerin, farklı program ve tüzük anlayışlarının siyasal alanda ve toplum içinde tartışılmasından rahatsızlık duyulmayacaktır. Bu durum toplumsal bilincin gelişmesini sağlayacak, toplumda “tehlikeli olan” ve “tehlikeli olmayanı”, olumlu ve olumsuz birbirinden ayırt etme olumlu süreci ortaya çıkacaktır.

.....
demek suretiyle ifade özgürlüğünün sadece yürürlükteki görüşü veya resmi görüşü değişik ifadelerle açıklamaktan ibaret olmadığını, ifade özgürlüğünün yürürlükteki resmi görüşün tamamıyla zıttı görüşlerin ifade edilebilmesini içerdiğini ve örgütlenme özgürlüğünün de ifade özgürlüğü ile birlikte ele alınarak engellenmemesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bu nedenlerle davanın reddedilmesi gerektiğini tekarlamıştır.

HAK-PAR’ın kapatılması durumu

Yukarıda açıklandığı gibi; iddia ve savunmalar tamamlanmış ve raportörün raporunu hazırlama ve Anayasa mahkemesi’ne sunarak karar verme aşamasına gelinmiştir. **Dava açılma aşamasındaki hızlılığa karşılık, iddia ve savunmaların tamamlanmasından sonraki sürecin yavaşlığına rağmen** bu safha da tamamlanacaktır. Sonrasında Anayasa Mahkemesi kararını verecektir.

Anayasa Mahkemesi, şu ana kadar benzer davalar için verdiği kapatma kararları gibi bu dava hakkında da kapatma kararı vereceğini düşünüyorum. Çünkü Yargıtay, Cumhuriyet Başsavcılığı’nın ileri sürdüğü gerekçeler arasında bulunan, Anayasanın başlangıç hükümlerine aykırılık durumu, bu hükümlerin değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceği göz önün-

de bulundurulursa aksi bir karar beklemek fazla iyimserlik olur. Ancak Anayasa Mahkemesi’nin beni yanıltmasını umut ediyorum.

Parti hakkında verilecek kapatılma kararı hem demokrasinin bir ayıbı hem de insan hak ve özgürlüklerinden biri olan ifade ve örgütlenme özgürlüğünün engellenmesi olacaktır.

Diğer yandan verilecek kapatılma kararı Türkiye’nin taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 6., 9., 10., 11. maddeleri ile Protokol No.1, madde 1. ve 3.’ ün açık ihlali olacaktır.

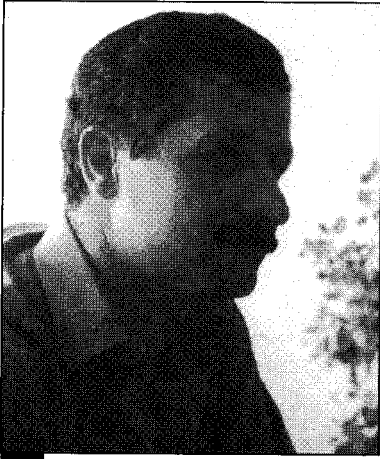
Bu maddeler sırasıyla **adil yargılama hakkını** (AİHS madde 6), **Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü** (AİHS madde 9), **ifade özgürlüğü** (AİHS madde 10), **Toplanma ve örgütlenme özgürlüğü** (AİHS madde 11), **Mülkiyet hakkı** (AİHS Protokol No1 madde1) ve **Serbest seçimlere hak** (AİHS Protokol No 1 madde 3) ‘ı kapsamaktadır.

Kapatılma kararının verilmesi halinde, bu karar, HAK-PAR’ın yetkili organı için tüzel kişilik ile ilgili, yukarıda izah edilen ihlallere yönelik olarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne Başvurma yolunun açılacağı gibi tüm üyeler için de bireysel başvurma hakkının yolu açılacaktır. Bu yola başvurmak, Kürt sorununun çözümlenmesi ve Türkiye’nin Demokratikleşmesi mücadelesinin Hukuk alanındaki versiyonu olacaktır.

Son Söz;

HAK-PAR gibi bir partiye, Anayasa Mahkemesi’nde kapatılsa bile, gelecekte ihtiyaç olacaktır. Çünkü bu partinin kuruluş gerekçeleri tüm yakıcılığıyla ortada olduğu gibi, çözmek için hedefledikleri sorunlar da çözülmeden orta yerde durmaktadır.

Kürt halkı, özgürlüklerinden yoksun bir halktır

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı

• Fehmi Demir

Siyasal parti, dernek, sendika gibi kurumlar farklı toplumsal kesimlerin haklarını korumak amacı ile oluşturulurlar. Sendika ve derneklerin hedefleri daha dar ve belli kesimleri kapsar.

Siyasi partiler farklı toplumsal kesimlerin çıkarlarını bir arada ve ayrı ayrı savunabilirler. Siyasal partilerin en önemli hedefi iktidar erkine ulaşarak temsil ettikleri kesimlerin ve toplumun genelini kapsayacak politikaları yaşama geçirmektir. Aynı zamanda siyasal partileri diğer örgütlenme tiplerinden (dernek, sendika, vakıf, cemiyet, platform) ayıran en önemli özellik onların daha kapsayıcı, daha disiplinli olmalarıdır.

Siyasal partiler de tüm oluşumlar gibi evrensel gelişmelerde etkilenmekle birlikte kendi toplumlarının öznel konumlarının birer yansımasıdır.

Özgürleşme ve demokrasi sorununu önemli oranda aşan kimi batı toplumlarında ekonomik, kültürel ihtiyaçlara uygun siyasal partiler vardır. (Sosyal demokrat, liberal, komünist, yeşiller vb.)

Devletleşmiş ama demokrasi geleneği yetersiz ya da demokratik olmayan ülkelerdeki modeller ve programatik hedeflerde kendine özgüdür. Bu iki ülke tipinde parti isimlerindeki benzerliklere karşın program hedefleri ve yöntemleri birbirinden oldukça farklı olmaktadır.

Kendi devletleri olmayan ve özgürleşmemiş toplumların bünyesinden çıkan parti modelleri de kendi toplumlarının ihtiyaçlarına özgüdür.

Kürt halkı da tüm hak ve özgürlüklerinden yoksun bir halktır. Türkiye’de Kürt halkının örgütlenme özgürlüğü hep yasaklanmış; Kürt halkının kendi

toplumsal ve ulusal taleplerine uygun örgütlenmesi engellenmiştir. Kürt halkının en ufak hak talebi baskı, işkence ve şiddetle bastırılmıştır. Türkiye’de bugüne kadar Kürt ve Kürdistan kimlikli partilerin kurulması da yasaktır. Bu nedenle Kürtler kendi taleplerini siyasal yaşama geçirmek için genellikle istememelerine rağmen zorunlu olarak illegal örgütlenmişlerdir. Kürtler illegal örgütlenmelerine rağmen özellikle de 70’li yıllarda faaliyetlerini legal ve demokratik zeminlerde yürütmüşlerdir. Ayrıca taleplerini de barış ve demokratik mücadele içinde dile getirmişlerdir.

Özellikle de sistemin 12 Eylül sonrası yoğun baskıları, derin devletin ve bölge devletlerinin manipülasyonu Kürt hareketi şiddete yönlendirilmiştir. Şiddet yöntemini seçen PKK’nın iplerinin başkalarının (bugün bu ilişkiler bütün çıplaklığıyla kamuoyuna mal olmuştur) elinde olması ile de büyük tahribatlara yol açmıştır.

Kürtler kendileri açısından tümü ile baskı ve şiddetten başka bir şey ifade etmeyen bu sistemin tüm saldırılarına rağmen barışçı ve demokratik mücadeleden vazgeçmediler. Demokrasinin en küçük kırıntısını yaşadıkları anda demokratik hak mücadelesinin araçlarını yaratmaya çalıştılar.

12 Eylül faşist rejiminin Anayasası’na ve kirli savaşın tüm saldırı ve tahribatlarına rağmen 90’lı yıllardan itibaren adında kendini ifade eden (Kürt ve Kürdistan ismini taşımasa da) kendi hakları için mücadele edecek araçlar yarattı. Bu süreç HEP ve DEP’le başlayarak devam etti. Bugün bu sürecin mantığını içinde barındıran HAK-PAR’la devam etme çabasıdadır. HAK-PAR’ın kuruluş süreci, mantığını ve tartışmalarını irdedeğimizde DEP’in sürecine çok yakınlık gösteren ama bu dönemin gelişmelerini de kavrayan bir örgütlenme modeli olduğunu anlarız.

HAK-PAR, Kürt halkını toplu teslimiyete sürükleyen politikaların dayatıldığı bir dönemde kuruldu. Kuruluş süreci iki yıla yakın sürdü. Bu süreçte bölge toplantıları ile geniş bir tartışma platformu yaşandı. Bu tartışma platformlarındaki genel kanaat Kürt toplumunda yaratılan tahribat ve yılgınlıktan sonra dayatılan teslimiyet politikalarının içerdiği tehlike idi.

60’lı yıllarda başlayan ve 70’li yıllarda ayakları yere basan ve de sistemden kopan Kürt ulusal demokratik mücadelesi yeniden sisteme entegre edilmek isteniyordu. Bu da Kürtlerin dışında Kürtlere dayatılan, ipleri başkalarının elinde bulunan Kürt hareketini terörize eden APO eliyle yapıyordu. Herkeste onu Kürt lideri olarak algıyordu. Bunu teşhir etmek ve Kürt toplumunu uyarmak her yurtseverin görevidi. Böyle bir yanıltan Kürt halkını korumak, yanlışın peşinden sürüklenen insanları ikna etmek tek bir toplumsal kesimin temsilcileri ya da tek tek aydınların eliyle yapılamazdı. Muhakkak ki, bu çabaların hepsi etkili ve ciddi katkısı olan değerli çalışmalardır. Ancak birlikte, örgütlü gösterilen çabalarının ürününün daha etkin olacağı da bir gerçektir. İşte HAK-PAR’ın oluşum nedenlerinden biri de budur. Bu alanda önemli etkilerde yaratmıştır. Özellikle Irak Kürdistanı’ndaki gelişmelerde gösterilen tavırlarda bu çaba daha etkin kılınmıştır. HAK-PAR’ın oluşumundaki genel ve belirleyici etken de Kürt halkının içinde bulunduğu esaret koşullarıdır.

Kürt halkı da diğer toplumlar gibi farklı sınıf ve katmanlardan oluşmaktadır. Bizimde sınıfsal ve toplumsal yapıma uygun örgütlenmelerin olması gerekli ve doğaldır. Ama ulusal demokratik talepler sadece toplumun bir sınıf veya katmanın talepleri değildir. Bu talepler farklı toplumsal kesimlerin ortak talebidir.

Başta da belirttiğim gibi her örgütlenme evrensel gelişmelerden etkilenir; ama belirleyici olan kendi toplumunun halkı-

nın ihtiyaçlarıdır. Kürt halkı da kendine özgü ihtiyaçlarını karşılayacak araçları yaratmak durumundadır. Bu çalışmaları yürütecek siyasal örgütlerin politikaları da kendi toplumlarının ihtiyaçlarına göredir. Kürt sosyalistleri Çekiş Güç'ü desteklerken, Türk sosyalistlerinin buna karşı çıkması bu duruma önemli bir örnektir. Ayrıca bu örnekler çoğalarak devam ediyor.

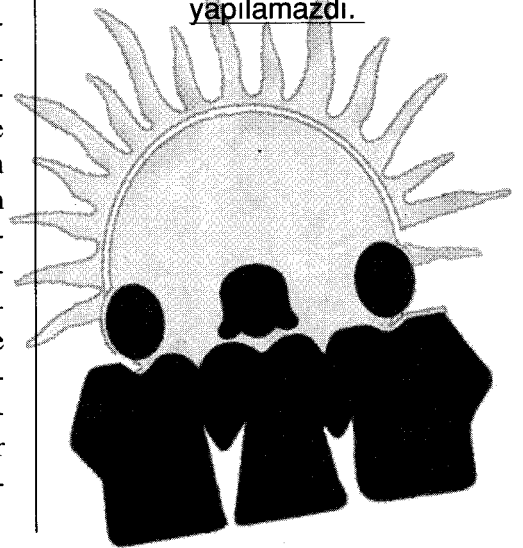
Sonuç olarak HAK-PAR belirttiğim nedenlerle, büyük zorluklarla özverili Kürt yurtseverleri tarafından örnek proje olarak geliştirilmiş ve yaşama geçirilmiş bir örnektir. Bu projeye egemenler tahammülsüzlüğünü kısa sürede dava açarak gösterdiler. HAK-PAR kongresine giderken bu zorlukları, Kürt halkını bekleyen tuzakları kavramak ve ona göre davranmak zorundadır. Kişisel küçük bencilliklerimizin ve grupsal hesaplarımızın esiri olmadan partimizi daha geniş yurtsever kesimlerle buluşturmanın yollarını aramalıyız.

Sayın Abdulmelik Fırat'ın Genel başkanlığı da bu mantığımızın eseridir. Partimizin yüklendiği misyona uygun olarak, sağlık problemleri nedeniyle yaşadığı önemli sıkıntılara karşın, büyük özveride bulunarak Genel Başkanlık görevini üstlenmesi, demokratik, uzlaşmacı ve mütevazı çalışma tarzıyla, HAK-PAR kültürünü yaratmadaki örnek tutumları ve önemli katkıları ile bu projenin önemli bir parçası olduğunu unutmamak gerekir.

Tüm HAK-PAR üyelerine düşen kendi elleriyle büyük emekler harcayarak, Kürt halkının geleceği için yarattıkları bu aracı büyütmek ve geliştirmektir. HAK-PAR mantığı ve programatik hedefleri bugün Kürt toplumunun geniş kesiminin talebidir. Ancak durumun böyle olması yeterli değildir. En doğru programlar dahi emek harcanmaz ve kitlelere ulaştırılmazsa başarıya ulaşamaz, yanlışlar bertaraf edilemez. Bu nedenle HAK-PAR kongre delegeleri bu durumu değerlendirmeli, kongrelerinde parti mücadele ufkunu açacak sonuçlara varmalıdırlar. Kongre sonrası yeni bir ruh ve özverili anlayışla partiyi kitlelere taşımak için çalışmalıyız.

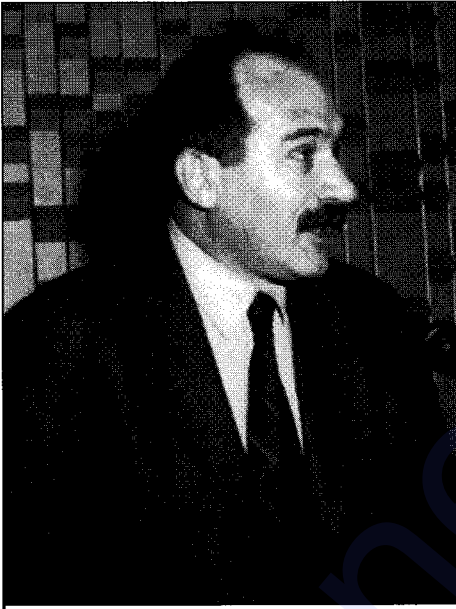
HAK-PAR Kürt halkını toplu teslimiyete sürükleyen politikaların dayatıldığı bir dönemde kuruldu. Kuruluş süreci iki yıla yakın sürdü. Bu süreçte bölge toplantıları ile geniş bir tartışma platformu yaşandı. Bu tartışma platformlarındaki genel kanaat Kürt toplumunda yaratılan tahribat ve yığınlıktan sonra dayatılan teslimiyet politikalarının içerdiği tehlike idi.

60'lı yıllarda başlayan ve 70'li yıllarda ayakları yere basan ve de sistemden kopan Kürt ulusal demokratik mücadelesi yeniden sisteme entegre edilmek isteniyordu. Bu da Kürtlerin dışında Kürtlere dayatılan, ipleri başkalarının elinde bulunan Kürt hareketini terörize eden APO eliyle yapılıyordu. Herkeste onu Kürt lideri olarak algılıyordu. Bunu teşhir etmek ve Kürt toplumunu uyarmak her yurtseverin göreviydi. Böyle bir yanıştan Kürt halkını korumak, yanlışın peşinden sürüklenen insanları ikna etmek tek bir toplumsal kesimin temsilcileri ya da tek tek aydınların eliyle yapılamazdı.

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı Reşit Deli:

**“HAK-PAR genelde Türkiye
demokrasisini, özelde de
Kürtlerin geleceğine ışık tutacaktır”**

DENG: *HAK-PAR’ın kuruluşunda ciddi emekleri olan bir Kürt siyasetçisiniz. Bize HAK-PAR’ın kuruluşuna neden olan koşulları özetler misiniz?*

Reşit Deli: Özünde HAK-PAR uzun yıllara dayanan bir kesim Kürt aydınları, siyasetçileri ve siyasi çevrelerin çalışmaları ve arayışların sonucunun bir ürünüdür. Hatta bu arayış ve çabalar kamuoyunda Kürt partisi olarak bilinen ve tüm Kürt siyasi çevrelerinin birleşimi ile kurulan DEP öncesine dayanır. Ancak ne yazık ki, DEP bu oluşumu kesintiye uğratan tarihi bir etkidir.

Dünyadaki değişim ve gelişmeler ve 30 yılı aşkındır, Kürt ulusal demokratik mücadelesine damgasını vuran ve öncülük eden Kürt siyasi model ve yöntemlerin tıkanması, Kürtler açısından HAK-PAR’ı gerekli kılan nedenlerdendir.

En önemlisi yüzyıllara dayanan, Kürt ulusal mücadelesini doğal çizgisinden saptırmak üzere Abdullah Öcalan'ın Türkiye'ye gelmesi sonucu İmralı süreci ile başlatılan teslimiyet ve tasfiye oyunudur.

Bu bağlamda İmralı sürecinin Kürtlerin geleceğini karar-tan/karartmaya sürükleyen bir tuzak olduğunu düşünen bir kesim Kürt yurtsever, demokrat, devrimci siyasi çevreler açısından HAK-PAR özelliğine sahip bir partiyi kurmayı zorunlu kıldı. Yani iradesini içinde taşıyan legal, şeffaf, demokrat, barışçıl ve demokratik mücadeleyi yön-tem seçen, Kürt sorununun çözümünü siyasi programının merkezine koyan, bu sorunun çözümünde kendisini taraf gören, yüzü Avrupa'ya dönük Kürt toplumunun tüm sınıf ve zümrelerini içinde barındıran ve temsil hakkı tanıyan bir parti modeli Türkiye'nin demokrasisi açısından özelde Kürtler için bu parti modeli gerekli hale gelmişti.

● **HAK-PAR başlangıçta beklenen kitleselliğe ulaşamadı. Nedenleri hakkında bize bilgi verir misiniz?**

■ Elbette ki kurulup siyasi yaşama atılan her parti gibi HAK-PAR'ın da hedefi kitleselleşmektir. Ama HAK-PAR kadroları HAK-PAR'ın doğal kitlesi olan Kürt toplumunun yirmi yıldan bu yana bilinçli ve organizeli bir biçimde güdülen politikalar sonucu iki güç arasında paylaşıldığını (Devlet ve PKK) ve HAK-PAR kadroları bu durumu iyi bildiklerinden bu hedefe varmanın sabır ve uzun soluklu bir mücadeleye dayandığını bilmektedir. Dolayısıyla kısa vade de HAK-PAR'ın hedeflediği kitleselleşmeye ulaşmaması kadrolarında ümit kırıklığı yaratmadı.

Ancak HAK-PAR'ın aynı zamanda bir misyon ve dava partisi olma özelliğini taşıması dolayısıyla bu karakteri gereği gerek kuruluş aşamasında ve gerekse sonrasında öncelikli ve kısa vadeli hedefleri de vardır. Bu hedefler, birincisi; köleliği Kürtlere reva gören devletler tarafından Kürtlerden bir aygıt yaratarak yirmi yıldan beri savaş gerekçesi

Her parti gibi HAK-PAR'ın da hedefi kitleselleşmektir. Ama HAK-PAR kadroları HAK-PAR'ın doğal kitlesi olan Kürt toplumunun yirmi yıldan bu yana bilinçli ve organizeli bir biçimde güdülen politikalar sonucu iki

güç arasında paylaşıldığını (Devlet ve PKK) ve HAK-PAR kadroları bu durumu iyi bildiklerinden bu hedefe varmanın sabır ve uzun soluklu bir mücadeleye dayandığını bilmektedir. Dolayısıyla kısa vade de HAK-PAR'ın hedeflediği kitleselleşmeye ulaşmaması kadrolarında ümit kırıklığı yaratmadı.

Dünyadaki değişim ve gelişmelerin Kürtlerin lehine olmasına rağmen, elbette ki bu kadar tahribata uğramış bir toplumda sorunun çözülmesi de kilitlenir. HAK-PAR bu kilitlenmenin ve çözümsüzlüğün önünü açmak için oluşturulan bir projenin sentezidir.

göstererek Kürt toplumunu yerle bir ettikleri yetmiyormuş gibi, şimdi de bu aygıtı yanlarına alarak Kürtlerin geleceğini kararlılığa sürükleme oyunlarına karşı sağduyulu Kürt siyasi çevrelerini, ortak bir duruş sergilemelerini sağlamaktı.

İkincisi; HAK-PAR yıllardan beri bu yanlış gidişe karşı aynı düşünen ama ne yazık ki çok küçük ayrıntılar sonucu bir araya gelemeyen Kürt siyasi çevrelerini, bir araya getirerek bir çekim merkezini yaratmak ve Kürt halkının önüne ikinci bir seçeneği sunmaktı.

Kanımca HAK-PAR yirmi yıldan beri Kürt toplumu başta olmak üzere en aydın kesiminden tutun da en ücra köylünün beyinde yaratılan tahribatlara rağmen nispi oranda kısa vadeli hedeflerine ulaştı.

Kürt toplumunda yaratılan tahribatlara rağmen başta da söylediğim gibi, kasıtlı ve bilinçli politikalar sonucu Kürt toplumunu iki güç arasında bölüştürerek (PKK/Devlet) üçüncü bir seçenek hakkı bırakılmaması, dolayısıyla her Kürt ya PKK'lidir ya Devlet yanlısıdır imajı Kürt toplumunda egemen kılındı.

Bilindiği gibi yüzyıllardan beri her Kürdün kafasında bir devlet karakolu zaten vardı. Bunun yanında yirmi yıldan beri de Kürt elit siyasi sınıfı başta olmak üzere her Kürdün kafasına bir de PKK karakolu yerleştirildi.

Üçüncüsü, devlete egemen olan sistem tarafından kasıtlı ve bilinçli bir şekilde Kürtleri PKK ile özdeşleştirerek genelde dünya, özelde Türkiye kamuoyunda Kürt ulusal demokratik mücadelesi mahkum edildi.

Dördüncüsü, devlet tarafından oluşturulan koruculuk sistemi projesine, PKK politikalarını da alet ederek, Kürt siyasi çevreler ile geniş bir Kürt kitlesi arasında tafefisi zor olan düşmanlık tohumları ekildi.

Beşincisi, T.C devletinde egemen olan sistem tarafından özellikle yirmi yıldan beri kasıtlı ve organizeli güdülen politika-

lar ve oyunlar sonucu Kürt insanına ait etik değerler (sözünün eri, toprağına ve toplumuna bağı, ispiyon ve ırkına karşı ihaneti dışlayan vb.) başta olmak üzere Kürt ulusunun tüm değerleri tahribata uğratılarak Kürtler arasında ciddi bir güvensizlik ortamı yaratıldı.

● *Sizce Türkiye'de Kürt sorununun çözümündeki kilitlenmenin nedenleri nelerdir. Kongre sonrası HAK-PAR'ı kitlelerle buluşturmak için bir projeniz var mı?*

■ Dünyadaki değişim ve gelişmelerin Kürtlerin lehine olmasına rağmen, elbette ki bu kadar tahribata uğramış bir toplumda sorunun çözülmesi de kilitlenir. HAK-PAR bu kilitlenmenin ve çözümsüzlüğün önünü açmak için oluşturulan bir projenin sentezidir.

Yalnız şunu iyi bilmek lazım ki HAK-PAR kitlelerle buluşup kitleselleşmesi için kısa vadeli hedeflere varmak zorunda idi. Bana göre bu hedeflerin bir kısmını başardı. Bu hedeflere ulaşmak elbette ki kolay olmadı. Nedenine gelince; HAK-PAR'ın oluşumunda görüldü ki Kürtler için bu seçeneğin yaratılması sistem ve İmralı konseptinin mimarları tarafından izlenip kuşatıldı ve nispeten Kürt aydın kadrolarını etkiledi. Niçin dersiniz eğer? Ne yazık ki HAK-PAR projesi gibi düşünen bir kesim aydın hala PKK'ye rağmen örgütlü Kürtlük temelinde örgütlenmeyi ve devletle kapışmayı göze alamadılar.

Bir diğer kesim vardı ki, (emekli bakanlar, eski milletvekilleri, Kürt siyasi partilerine başkanlık yapıp azledilenler, belediye başkanlığı yapıp belediye başkanlığına doymayanlar) miras avcılığı umuduyla "batan geminin mallarından pay kapma arayışı" ve yaşamları boyunca Kürtlüğü kendisi için düşünen ve Kürtlük semerinden geçinenler de bu işin cabası.

Bu kilitlenmeyi aşmak için ne yapmak lazım? Bence HAK-PAR projesini yalın bir şekilde kitlelere anlatmak gerekir. Bu

projeyi kitlelerle buluşturup, kitle desteğini sağlamak lazım. 1. Olağan Kongre sonucu seçilen HAK-PAR yönetiminin bu tür projeleri geliştireceklerine inanıyorum.

● *Öcalan'ın yakalanması ve ardından gelişen teslimiyet ve tasfiye sürecinin Kürt siyasetinde yakın ve uzun vade de ne tür etkileri olabilir. HAK-PAR olarak bu süreci nasıl değerlendiriyorsunuz?*

■ Şunu belirteyim ki Abdullah Öcalan'ın, Türkiye'ye gelmesiyle birlikte başlatılan İmralı süreci sonucu, dayatılan teslimiyet ve tasfiye politikaları bana göre Kürtlerin sömürge mevcut statülerini korumaya çalışan Ortadoğu'daki karanlık güçlerin katkılarıyla oluşturdukları bir senaryonun devamı ve sonuna doğru gitmesidir.

Elbetteki bu süreç yalnız Kürt siyasetinde değil, Kürt ulusal demokratik mücadelesinde ve hatta Kürt toplumunda kısa ve uzun bir dönem ciddi tahribatlar yaratacaktır. Hattızatında kısa vade de yarattıkları tahribatları yaşayarak görüyoruz. Bir kere kısa vade de çok ciddi anlamda Kürt halkının Kürtlüğe karşı ilgisi azalmış, bunun yanında karamsarlık, moralsizlik, umutsuzluk baş göstermiş durumdadır. En acı durum ise verdiği emeğe, ödediği bedele lanet okuyup zaman zaman Kürtlüğünden utananından tutunda, "PKK sonunda başarmadı teslim oldu, siz mi başaracaksınız? diyenlere kadar" Kürt toplumunda az da olsa seslerin çıkmasıdır. Bu da Kürt toplumunun içinde bulunduğu ruhsal durumun ve milli duygunun çöküntüye uğradığının bir göstergesidir. Zaten "Görünen köy kılavuz istemez" diye bir deyim var.

En bariz örneği, bu döneme denk gelen Amerikan ve müttefik devletlerinin genelde Ortadoğu'ya ve özelde Irak'ı yeniden yapılandırma, ehlileştirme, diktatör Saddam rejimine karşı girişilen operasyon sonucu Kürtlere görünen özgürlük ışığına karşı, Türkiye'nin anlamsız ve patavatsızca güttüğü politikalara karşı, yirmi milyon Kürdün gözünün içine baka baka yapmadıkları hakaret kalmadı. HAK-PAR'ın ciddi uğraşlarına rağmen ciddi bir milli kıvılcımı yaratılamadı. Bu da İmralı sürecinin yarattığı tahribatların sonucudur diye düşünüyorum.

HAK-PAR partileşme süreci devam ediyor. Dolayısıyla HAK-PAR kuruluş esprisini ve ruhunu bu kongrede de dikkate almalıdır. Elbette ki, HAK-PAR'ın iki yıllık yaşamı bir tecrübeyi kazandırdı.

Bu tür misyon ve dava partilerinde yetkili kurumların uyumluluğu verimlilik açısından gereklidir. HAK-PAR kongreye giderken bu hassasiyeti de göz önüne almalıdır. Ancak HAK-PAR'ı oluşturan siyasi eğilimler farklılıkları da göz ardı etmemelidir. İlginçtir HAK-PAR'ın

iki yıllık mücadele sürecinde hiçbir yetkili organında eğilim ve ideolojik çatışma yaşanmadı. Maalesef zaman zaman eskiye dayalı alışkanlıklar, farklı kültürler uyumsuzluklara yol açtı. Dileğim bu kongrede daha uyumlu bir yönetim kadrosunun seçilmesidir. Kastettiğim siyaset eğilimleri

değil bireyler bazında düşünüyorum.

HAK-PAR'ın önümüzdeki mücadelesinde uyumlu bir kadroyla daha hızlı yol alabileceği kanısındayım. Bunu da HAK-PAR delegasyonunun sağlayacağına inancım tamdır. Diğer bir hususu da vurgulamak istiyorum. Kürt kamuoyunda bilindiği kadarıyla HAK-PAR'ın oluşumunda ve hamurunda katkısının küçümsenmeyecek oranda çok olan ve hala bu birleşimin devamında rol oynayabilecek özelliklere sahip olan HAK-PAR'ın Sayın Genel Başkanı Abdülmelik Fırat'ın etrafında kenetlenip bu bütünleşmeyi devam ettirmek lazım. Bu konuda da HAK-PAR delegasyonunun sağduyulu davranacağından eminim.

Bana göre, Türkiye Kürtlerinin sorununun çözümlenmesi ve kilitlenmesinin en büyük nedeni elbetteki Türkiye devletinde değişmeyen ve değişmeye de niyeti olmayan ırkçı, şoven, barbar, ceberut yapısı ve yarattığı PKK vakasıdır. Dolayısıyla Kürt toplumu biraz da kendini sorgulamalıdır. Yahudi tüccarlarının meşhur bir deyişi var: “Yumurtalarınızı bir sepete koymayın” Ne yazık ki Kürt toplumu yalnız yumurtalarını değil, tüm ulusal değerlerini ve varlıklarını bir sepete koyup sepeti de bilinmeyen, görünmeyen ve iradesi kendi elinde olmayan birisine teslim ettiler.

Bu nedenle elbette ki Kürt ulusal demokratik mücadelesi kısa ve uzun vade de tahribatlar yaşayacak. Fakat şu konuda umutluyum. Yıllardan beri süregelen ve yaratılan PKK politikalarının tasfiyesi uzun vade de Kürtlerin önünü açacaktır. Bu süreyi hızlandırmak ve az zararla Kürt toplumunu kurtarmanın yolu “PKK” eşittir “Kürtler” imajını kırmak lazım. Hattı-zatında HAK-PAR’ın kuruluş esprisinin bir nedeni de buydu.

Fakat şu gerçeği de görmek lazım. Güney Kürdistan’daki olumlu gelişme ve özellikle T.C devletinin sınır tanımayan düşmanlığına karşı onurlu bir duruş sergileyen Güney Kürtlerinin tutumu sonucu genelde tüm Kürtler de, özellikle Türkiye Kürtleri arasında ciddi bir moral kaynağı oldu.

● **Bu kongreden neler bekliyorsunuz?**

■ HAK-PAR partileşme süreci devam ediyor. Dolayısıyla HAK-PAR kuruluş esprisini ve ruhunu bu kongrede de dikkate almalıdır. Elbette ki HAK-PAR’ın iki yıllık yaşamı bir tecrübeyi kazandırdı. Bu tür misyon ve dava partilerinde yetkili kurumların uyumluluğu verimlilik açısından gereklidir. HAK-PAR kongreye giderken bu hassasiyeti de göz önüne almalıdır. Ancak HAK-PAR’ı oluşturan siyasi eğilimler farklılıkları da göz ardı etmemeli-

dir. İlginçtir HAK-PAR’ın iki yıllık mücadelesinde hiçbir yetkili organında eğilim ve ideolojik çatışma yaşanmadı.

Maalesef zaman zaman eskiye dayalı alışkanlıklar, farklı kültürler uyumsuzluklara yol açtı. Dileğim bu kongrede daha uyumlu bir yönetim kadrosunun seçilmesidir. Kastettiğim siyaset eğilimleri değil bireyler bazında düşünüyorum.

HAK-PAR’ın önümüzdeki mücadelelerinde uyumlu bir kadroyla daha hızlı yol alabileceği kanısındayım. Bunu da HAK-PAR delegasyonunun sağlayacağına inanıyorum. Diğer bir hususu da vurgulamak istiyorum. Kürt kamuoyunda bilindiği kadarıyla HAK-PAR’ın oluşumunda ve hamurunda katkısının küçümsenmeyecek oranda çok olan ve hala bu birleşimin devamında rol oynayabilecek özelliklere sahip olan HAK-PAR’ın Sayın Genel Başkanı Abdulmelik Fırat’ın etrafında kenetlenip bu bütünleşmeyi devam ettirmek lazım. Bu konuda da HAK-PAR delegasyonunun sağduyulu davranacağından eminim.

HAK-PAR 1. Olağan Kongresi’nde umut ediyorum geleceğe yönelik politikaları açısından hedeflerine varması bakımından en önemlisi inanç ve iddialarına uygun siyaset yapmak için Kongre iradesi ile geleceğe yönelik politikalar belirleyecek kararlar alacaktır. Bunlar;

Anayasa’yı ve Siyasi Partiler Yasası’nı zorlayarak parti kimliğini sergilemek.

Hedef ve amaçlarını yalın bir dille kamuoyu ile paylaşmak.

En önemlisi yıllardan beri bilinçli bir şekilde Kürt toplumunda uygulanan koruculuk sistemi sonucu devletin yanına aldığı veya itildiği geniş bir korucu kitleyle buluşmak gibi cesur kongre kararı ile bir politika belirlemelidir.

HAK-PAR’ın 1. Olağan Kongresi genelde Türkiye demokrasisine, özelde Kürtlerin geleceğine ışık tutacağına inanıyorum. Halkımız için hayırlı olmasını diliyorum.

HAK-PAR, mevcut sistem partilerinin hepsinden farklı bir siyasi örgütlenmedir

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı

• İbrahim Güçlü

Türkiye’de, mevcut anayasa, siyasi partiler ve diğer ilgili yasalara bağlı olarak onlarca siyasi parti kurulmuş durumdadır. HAK-PAR’ın, bu sistem partilerinden (DE-HAP ve sosyallist sol partiler de dahildir) farklı ve (+1) parti niteliğinde olduğu, kuruluş nedenleri, geçmiş mirası, fiziki ve fikri yapısı, ulusal ve etnik bileşimi, program ve tüzüğü incelendiği zaman rahatlıkla görülecektir.

HAK-PAR, mevcut sisitem partilerinde kişisel kaygılarla yer almayan insanların oluşturduğu bir parti değildir. Kuruluşunun üzerinden üç hafta bile geçmeden hakkında Anayasa Mahkemesi’nde dava açılmış olması, bunun en önemli göstergelerinden biridir. Bunun yanında, köklü tarihsel, toplumsal, ulusal bir davayı, Kürt sorununu, çözmeye aday ve taraf bir parti olması, HAK-PAR’ın tartışmasız farklı bir yapılanmayı ifade ettiğini ortaya koymaktadır.

HAK-PAR’ın diğer sistem partilerinden en büyük farklılıklarından biri de tek ideoloji, tek ulus ve tek dine dayalı üniter sisteme köklü, farklı bir bakış ve yaklaşım sahibi olmasıdır. Sistem partileri, ya üniter sistemi olduğu gibi korumaya çalışmaktadırlar ya da üniter sistemin muhafazası merkezinde görece bazı değişiklikleri öngörmektedirler. HAK-PAR ise Türkiye’de demokratikleşmemenin, Kürt sorununu çözümleyememenin, yoksulluğun devam etmesinin, ekonomik geriliğin derinleşmesinin, hukukun üstünlüğünün sağlanamamasının asıl nedeninin üniter sistem olduğunu saptamaktadır. Üniter sistemin, çoğulculuşmasını ve federalize edilmesini, federal demokrasi ve rejimin tesisini vazgeçilmez hedef olarak benimsemektedir.

HAK-PAR Taktik Değil Stratejik Bir Mücadele Örgütüdür...

HAK-PAR, geleneksel, açık olmayan Kürt ve Demokrasi Hareketi'nin kitleler içinde yer edinmek, taraftar bulmak anlayışı ve amacıyla kurulmuş bir siyasi parti değildir. Soğuk savaş dönemi ve sonrası, siyasi örgütlenme deneylerinin, mücadele ve çalışma biçimlerinin muhasebesi sonucunda kurulmuş açık, demokratik bir stratejik mücadele örgütüdür.,

Bu nedenle, Kürt sorununun çözülmesinde taraf ve yeni bir toplumsal, siyasi proje sahibidir. Kürt halkının ulusal demokratik haklarının kazanılması için koşullara uygun mücadele ve çalışma tarzlarını tayin eden ve etmekte iddialı olan bir örgütlenmedir. Türkiye'de çoğulcu, federal demokrasi ve sistemin oluşmasının sıkıntılı evrelerden geçerek gerçekleşebileceğini hesap ederek, yapılanmasını ona göre donatmayı hedeflemektedir.

Bu, HAK-PAR'ın yeterli ve ihtiyaçlarımıza cevap verme kapasitesinde olduğu anlamına gelmez.. HAK-PAR, yapısal özellikleri itibariyle, sürekli genişlemeyi, katılımcı karakterini unutmadan yeni katılımlara hazır bir partidir. Bu nedenle de donmuş ve tarişılmaz bir parti örgütlenmesi değildir.

HAK-PAR Yeni Bir Örgüt Sistemidir...

Türkiye'de bugüne kadar kurulmuş ve varolan siyasi partiler geleneksel bir özellik taşımaktadır. Siyasi partilerin bu geleneksel özelliğini belirleyen ve öne çıkan karakterlerden biri, ideoloji partileri olmalarıdır. İdeolojide birlik ve bütünlük sağlayan, siyasi hayatı bu ideolojik birliğe göre daraltan örgütlenmelerdir. Bu siyasi partilere göre, yeniden yapılanma ve sistemin yeniden oluşması, benimsenen katı ideolojiye göre olmaktadır ya da bu hedeflenmektedir.

HAK-PAR, geleneksel siyasi partilerden farklı bir sistemi ifade etmektedir. Bir ideoloji örgütü değildir. Belirli kafadarların yan-yana gelerek oluşturdukları bir ya-

pılanma değildir.

HAK-PAR, çağdaş çoğulcu katılımcı ve federal bir toplumsal, siyasi rejimi benimseyen, farklı dünya görüşlerine sahip yurtseverlerin, demokratların oluşturduğu bir partidir.

HAK-PAR, bir program, toplumsal ve siyasi proje partisidir. Toplumsal ve siyasi projesi, programında çerçevelendirilmiştir. Bu çerçevenin yetersizliği sözkonusudur. Bu yetersizlik, iradi bir yetersizlik değil, otoriter ve totaliter hukuk yapısının ortaya çıkardığı bir yetersizliktir. Zaten partimizin yeni toplumsal ve siyasi projesinin yapılandırılması için, mevcut hukuk sisteminin köklü bir değişikliğe uğraması, yeni bir anayasanın ve yeni anayasaya bağlı alt yasal düzenlemelerin yapılması olmazsa olmaz şartlardan biridir. Avrupa Birliği'ne aday üyelik çerçevesinde Türkiye'de yapılan hukusal mevzuat değişiklikleri, istenilen değişikliklerin küçük ve parçalı durumunu ortaya koymaktadır. Köklü hukuksal değişiklik yapmak, gündemimizin birinci sırasını teşkil etmektedir.

HAK-PAR bu değişikliklere paralel olarak, programında önemli değişiklikler yapmakla karşı karşıyadır. Yapılacak değişikliklerle, Federal Demokratik Türkiye projesi programlanacaktır.

HAK-PAR Tekçi Bir Örgütlenme Değildir: Çoğulcu Katılımcı Demokratik Bir Örgütlenmedir...

HAK-PAR'ın geleneksel olmayan, yeni bir model olmasıyla ilgili özelliklerinden birini bir önceki paragrafta dile getirdim. HAK-PAR tüzüğü incelendiği zaman, tekçi olmayan, çoğulcu, katılımcı ve demokratik yığinsal bir örgütlenme olduğu görülecektir. Daha öncede belirttiğim gibi, HAK-PAR ideolojik olarak tekçi değil çoğulcudur. Bunun yanında toplumsal, dinsel ve mezhepsel anlamında da tekçi değil çoğulcudur.

HAK-PAR, tüzüğünde de ifade edildiği gibi, hedeflediği ve geleneksel partilerden

farklı olarak önüne koyduğu üniter olmayan çoğulcu demokratik toplum projesini, kendi örgütlenmesinde yapısalılaştırmaktadır. Bu bağlamda, parti çalışmalarında çoğulcu demokratik hukuk geçerlidir. Demokratik denetim esastır. Parti Meclisi, Başkanlık Kurulu, İl, İlçe ve Belde Yönetim Kurulu toplantıları üyelerine açıktır. Parti üyeleri, parti organlarında açıkça dile getirdikleri düşüncelerini, parti bünyesinde ve hatta kamuoyunda demokratik hukuk çerçevesinde bilinmesini isteyebilir.

HAK-PAR'da bütün parti organlarının oluşumu ve görevlendirmeler, demokratik seçimlerle gerçekleşir. Atamalar, HAK-PAR'ın çoğulcu demokratik hukukuna aykırıdır. Organ değişiklikleri, yeni demokratik seçimlerle, belirli bir prosüdüre bağlı olarak gerçekleşirler.

HAK-PAR Bir Eğilimler Sentezidir. Fakat Eğilimlerdeki Muhafazakarlık ve Statükoculuk HAK-PAR Yapısına Aykırıdır..

HAK-PAR, farklı düşüncelerden yurtseverlerin ve demokratların oluşturduğu bir parti olmasının doğal sonucunda, farklı düşünce eğilimlerinin de HAK-PAR'ın bir gerçeği olduğunu ortaya koymaktadır. Hatta HAK-PAR'ın çoğulcu demokratik hukuku, parti içi gruplaşmaları da yararlı, hukuki ve meşru görmektedir.

HAK-PAR'ın meşru, hukuki ve demokratik gördüğü gruplaşma geçmişe dayalı siyasi gruplaşmalar değildir. HAK-PAR programı, tüzüğü, kararları ve politikaları çerçevesi temelinde oluşan, projelere dayalı, HAK-PAR'ı ileri götürecek gruplaşmalardır.

Ama ne yazık ki, HAK-PAR'da bazı kişiler geçmişe dayalı grup eğilimlerinde, statükocu ve muhafazkar davranışlarda ısrar etmektedir. Bu davranış ve düşünce tarzı, HAK-PAR'a zarar vermekle kalmamakta, eskide ısrar etmeyi ve yeniyi yapılandırmayı engellemektedir. Zaman içinde, fikir ve deney zenginliğiyle bu aksaklığı aşmamızın olanaklı olduğu ortada.

HAK-PAR, geleneksel siyasi partilerden farklı bir sistemi ifade etmektedir. Bir ideoloji örgütüdür. Belirli kafadarların yan-yana gelerek oluşturdukları bir yapılanma değildir.

HAK-PAR, çağdaş çoğulcu katılımcı ve federal bir toplumsal, siyasal rejimi benimseyen, farklı dünya görüşlerine sahip yurtseverlerin, demokratların oluşturduğu bir partidir.

HAK-PAR, bir program, toplumsal ve siyasal proje partisidir. Toplumsal ve siyasal projesi, programında çerçevelendirilmiştir. Bu çerçevenin yetersizliği sözkonusudur. Bu yetersizlik, iradi bir yetersizlik değil, otoriter ve totaliter hukuk yapısının ortaya çıkardığı bir yetersizliktir. Zaten partimizin yeni toplumsal ve siyasal projesinin yapılandırılması için, mevcut hukuk sisteminin köklü bir değişikliğe uğraması, yeni bir anayasanın ve yeni anayasaya bağlı alt yasal düzenlemelerin yapılması olmazsa olmaz şartlardan biridir. Avrupa Birliği'ne aday üyelik çerçevesinde Türkiye'de yapılan hukusal mevzuat değişiklikleri, istenilen değişikliklerin küçük ve parçalı durumunu ortaya koymaktadır. Köklü hukusal değişiklik yapmak, gündemimizin birinci sırasını teşkil etmektedir.

HAK-PAR Sıradan Bir Seçim Partisi Değildir. Bir Misyon Partisidir..

HAK-PAR'ın programı, tüzüğü ve çerçeve anlayış metinleri incelendiği zaman bir misyon ve dava partisi olduğu rahatlıkla görülür. Bir misyon ve dava partisi olarak sıradan bir seçim partisi olmadığı gerçeğini ifade eder.

Geleneksel olarak mevcut sistem partileri, seçimlere girerler, aldıkları oylara göre, ya hükümet ederler ya da muhalefet ederler. Türkiye'nin verili koşullarında hükümet olan iktidar olamaz; iktidar, sivil ve askeri güçler tarafından sürdürülür.

HAK-PAR'ın hükümet, iktidar olması demek sistemin öncelikle federalize olması, temsilin ulusal ve etnik topluluklara göre yapılandırılması, toplumsal siyasi yapının yeniden, baştan aşağıya doğru her yönüyle yapılandırılması demektir. Demek ki, HAK-PAR iktidar olmaktan bahsederken, köklü sistem değişikliğinden bahsediyor.

HAK-PAR AB Konusunda Pragmatik Değildir..

HAK-PAR, programında öngördüğü yeni Türkiye yapılanmasının, AB'nin bir ünitesi ve parçası olmasını benimsemektedir.

HAK-PAR, yeni Türkiye'nin AB'nin bir parçası olmasını, pragmatik ekonomik yararlaraya dayandırmamaktadır. AB'nin toplumsal, siyasi, kültürel, felsefi, demokratik değerlerini; siyasi rejim yapılanmalarını güden parametreleri önemsemektedir. AB üyesi ülkelerin siyasi rejim ve devlet modellerini Türkiye'yi yeniden yapılandırmasında incelemeye değer, hareket edilecek modeller olarak görmektedir. Bu vizyonunu, evrensel çoğulcu katılımcı demokrasi ile bütünlemektedir.

HAK-PAR'ın En Büyük Sorunu Gerilik ve Yapısal Uyumsuzluk..

HAK-PAR yeni, demokratik, çoğulcu bir örgüt modelidir. Bugüne dek varolan ve halen de varlığını devam ettiren gelenek-

sel örgütlenmelerden farklı yapısal özelliklere sahip bir örgütlenmedir. Bilgi toplumu koşulları ve donanımıyla bir örtüşme göstermektedir.

HAK-PAR'ın kurucuları, yöneticileri ve üyeleri bu yapı ile bir uyumsuzluk göstermektedirler. Bunun ilk başlarda böyle olması kadar doğal bir şey de olamazdı. Bu durumu, geriliği aşarak değiştirebileceğimiz ortada. Ne yazık ki HAK-PAR'da gerilik ve değişmemekte ısrar etmek gibi bir sorun var.

Bu gerilik ve statükoculuk, temel sorunlarımızı tartışmaya engel olmakta, geçmiş ve statükoları korumada ısrarlı olunmasını getirmektedir.

Kongre çalışmalarımızda da aynı olumsuz özellikler yansımaktadır. Kongre'ye giderken tartışmamız ve çözmemiz gereken birçok temel sorunumuz olmasına rağmen, gereğinden fazla teknik, kişisel sorunları tartışmaktayız. Bu yapıyla, partimiz için önemli olan 1. Olağan Büyük Kongre'de sorunlarımızı aşabileceğimizi zanetmiyorum. Bu bağlamda, kısa bir süre sonra partimiz yeni bir kongreye kaçınılmaz olarak ihtiyaç duyacaktır.

Kongre'de genel başkan adaylığım söz konusur. Genel Başkanlığımı HAK-PAR Ankara İl Örgütü 1. Olağan Kongresi'nde ilan ettiğim zaman, partimizin sorunlarını yazılı bir metinle açıklamıştım.

Yazılı biçimde parti üyelerine sunduğum bu görüşlerin, parti tabanında belirli bir düzeyde tartışılmakta olduğunu görmek olanaklı. Ne yazık ki parti yöneticileri bu sorunları tartışmamak için maharetli tutumlar göstermekte olduklarını görmekteyim, bundan dolayı üzüntü duyuyorum.

Herşeye rağmen, mevcut sorunlarımızı aşmak; HAK-PAR'ı ihtiyaçlarımıza, 21. asra ve bilgi toplumu koşullarına göre yeniden yapılandırmak zorundayız.

Ankara, 24.12.2003

Kürt hareketinin yakın geleceği

ve

HAK-PAR'ın rolü

• Bayram Bozyel

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı

Bir çok açıdan özgünlükler taşıyan HAK-PAR'ın kuruluş süreci ve bu süreci hazırlayan temel etmenler üzerine şimdiye değin bir çok şey yazıldı ve öyle anlaşıyor ki daha da yazılıp çizilecek. HAK-PAR gibi bir parti hakkında bu kadar şey yazılmaya ya da konunun bu kadar önemsenmeye değer olup olmadığını kuşkusuz zaman gösterecek. Ancak ortalama bir gözlem sahibi insan bile HAK-PAR'ın bir çok açıdan yenilikler taşıdığını ve bu yeniliklerin es geçilemeyeceğinin farkında olmalıdır. Konunun akışı içinde belki yeniden bu yeni dediğimiz şeylere dönüş yapılacaktır. Ancak bu çalışmada esas üzerinde durmak istediğim şey daha çok geleceğe ilişkindir. Kürt hareketinin yakın geleceği hangi parametreler tarafından belirlenecek? Bu parametrelerin her birinin ağırlığı, eksi ve artıları neler olacak? HAK-PAR'ın Kürt hareketinin yakın geleceğinin şekillenmesindeki rolü ne olacak ve O bu gelişmelerden nasıl ve ne oranda etkilenecek? HAK-PAR'ın evrilişi nasıl bir se-

yir izleyecek? Bu çalışmanın konusu biraz da bu sorulara cevap bulmak üzerine tasarlanmış durumda.

Türkiye'deki Kürt hareketinin birinci derecede Türkiye'deki siyasal atmosfer tarafından belirlendiği gerçeğini vurgulamak, doğal olarak şu bir önceki yüzyılda Türkiye'nin izlediği seyir rotasına bakmayı gerektirir. Kürt hareketini tahlil etmek, Türkiye'yi tahlil etmektir aynı zamanda. O halde kısaca Türkiye'den başlamak en doğrusu..

Türkiye deyince en başta O'nun batıyla olan serüveni akla gelir.

Türkiye'nin, kuruluş sürecinden başlayarak ve daha çok ikinci dünya savaşından sonra artan bir şekilde batılı kapitalist dünya ile yoğun ilişkiler içine girdiği bilinen bir şey. NATO üyeliği Türkiye'nin batıyla bütünleşme ya da batıya bağımlılaşma sürecinde önemli bir dönüm noktasını teşkil eder. Elbette başta ekonomik bağımlılıktan kaynaklanan ilişkiler zinciri daha sonra siyasi, askeri ve kültürel alanda olmak üzere halkalar halinde birbirini izler.

Birinci Dünya Savaşından itibaren dünyadaki nüfuz alanlarında İngiltere ile yer değiştiren ABD, İkinci Dünya Savaşının bitiminde batılı kapitalist dünyada belirleyici güç olarak varlığını tescil eder. Dolayısıyla Türkiye bakımından da Batılı kapitalist dünyaya bağımlılık ilişkileri son tahlilde ABD'ye bağımlılık olarak somutluk kazanır. Esas olarak ikinci dünya savaşından başlayan ve Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecine değin devam eden soğuk savaş sürecinde Türkiye, batının, özel olarak da NATO'nun jandarmalık rolüne soyunur. Sosyalist sisteme karşı başını ABD'nin çektiği yıkıcı faaliyetler hukuk tanımaz bir biçimde ayyuka çıkar. Makkartıcılık olarak bilinen ve dünyanın dört bir yanında ilerici güçlere karşı sürekle avlarına dönuşen kampanya, sistemi bir çok alanda Gladyo türü yasadışı örgütlenmelere itmekte, anti komünizm

adına her şey mübah sayılmaktadır. Örneğin ABD'nin 'demokrasi havariliğini' yeni keşfeden kimileri, yakın döneme dek zaman zaman faşist rejimlere kadar uzanan Türkiye'deki otoriter ve hukuk dışı siyasal örgütlenme ve politikaların, ABD'nin izlediği söz konusu tedhiş politikaları tarafından şekillendiğini nedense unutup görülmektedirler.

Sovyetler Birliği'nin, ardından da diğer sosyalist ülkelerdeki sistemlerin çözümlüğü dünyadaki soğuk savaştan kaynaklanan gerilimi ister istemez düşürdü. Bu yumuşamanın Türkiye bakımından iki sonucu var. Birincisi, sosyalist kutbun yıkılışı batıya, özel olarak da ABD'ye güven kazandırır (gerçi bu güven sorunu 11 Eylül olayından sonra ABD'yi fütursuz bir güç gösterisine yöneltmedi değil, bu şimdilik ayrı bir konu). Bu nedenle, ABD'nin soğuk savaş döneminde sosyalist sisteme karşı izlediği her türlü otoriter dikta rejimlerini destekleme politikasına artık ihtiyaç kalmaz. Denilebilir ki ABD'nin görece olarak askeri ve faşist diktatörlüklere olan bağımlılığı azaldı, diğer yandan da ABD'nin Türkiye gibi ülkelerin üzerindeki baskısı gevşedi. Olaya hangi açıdan bakılırsa bakılsın, sonuçta, Türkiye'de dünden bugüne süren otoriter sistemin, bu aşamadan sonra uluslararası alanda önemli derecede zemin kaybına uğradığı görülür. Ancak bu, Türkiye'nin iç siyasi yapısının ve ABD ile olan ilişkilerinin radikal bir değişime uğradığı anlamına gelmemeli.

Türkiye'nin soğuk savaş sonrası dünyadaki arayışına denk düşen önemli bir faktör ise Avrupa Birliği'dir. Gerçi Türkiye'nin AB macerasının geçmişi 1960'lara kadar gider; ancak bu sorunun esas olarak güncelleşmesi 1990'lı yıllara sarkar. Başka bir deyimle Türkiye, soğuk savaş sonrasında yeniden şekillenen dünyada kendine uygun yer aramaktadır. Şimdilik görünen, bu yerin AB'den başkası olmadığıdır.

Avrupa Birliği'nin Anlamı

AB ile yürüttüğü uyum süreci Türkiye'nin ve giderek Kürt hareketinin yakın geleceği bakımından nasıl bir anlam ifade etmektedir? Bu konuya girmeden önce belki de Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik bakımından karşı karşıya bulunduğu koşullara bakmak daha uygun olur. Başka bir deyişle Türkiye'nin AB'ye tam üye olabilmenin şansı nedir, onu irdelemekte yarar var.

Bilindiği gibi; soğuk savaş döneminde Türkiye'ye Batı tarafından biçilen misyonlar vardı; NATO'nun Güneydoğudaki karakolu, Doğu ile Batı arasında köprü, komünizme karşı savaşta Batı için uç ve caydırıcı üs vs...

Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra Batının ve özel olarak da AB'nin Türkiye'ye attığı misyon ve değerler soğuk savaş dönemindekilere oldukça benzerlik göstermektedir.

Bu yaklaşıma göre Türkiye demokrasiye sahip tek Müslüman ülkedir ve bu yapısıyla Hristiyan Batı ile Müslüman Doğu arasında bir köprü niteliğindedir. Türkiye, İslam ve Doğu ülkelerindeki istikrarsızlıkların Avrupa'ya taşınmasına karşı bir kalkan ya da tampon görevini üstlenebilir. Türkiye, stratejik önemdeki petrol ve gaz yataklarının bulunduğu bölgelere ve bunların Batıya taşındığı geçiş yollarına yakın bir ülke olarak AB için önem taşımaktadır.

Ve en önemlisi Türkiye'nin kendisi bir çok açıdan istikrarsızlık besleyen bir ülke. Kontrol altında tutmak açısından böyle bir ülkeyi içeride tutmak, dışarıda bırakmaktan daha gerçekçidir.

Özetle, belirlenen ve daha çok da siyasi nedenlerle Türkiye'yi tam üyeliğe kabul etmek Avrupa Birliği'nde ağır basan bir eğilim. Böyle bir üyelik sürecinin ise uzun yıllara yayılacağı açıktır. En iyimser tahminlerle Türkiye'nin tam üyeliği 2010 yılını ve belki de sonrasını bulacaktır.

Peki, ister üyelik öncesi müzakereler

sürecinde ister tam üye olduktan sonra karşımızda nasıl bir Türkiye olacak?.

Bu konudaki beklentiler bakımından iyimserler ve kötümserler neredeyse başa baştılar, ama daha çok da iyimser beklentilerin ağır bastığını söylemek mümkün.

Şimdiden, Avrupa Üyeliği'nin gerektirdiği uyum sürecine ilişkin olarak Türkiye'de ciddi sancılar yaşanmaktadır. Toplumun geniş kesimi, reel sermaye grupları, belli siyasi çevreler, entelektüel ve aydın gruplar, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğinden yana bulunuyor. Tam üyeliğin getireceği ekonomik refah düzeyi ve demokratikleşme bu kesimleri önemli ölçüde cezbediyor. Gerçekten de AB'nin tam desteğini arkasına alacak bir Türkiye'nin bugünkü ekonomik ve sosyal tablodan daha ileride olacağına kuşku yok. Kürtler bakımından ise AB üyeliği bağlamında en cazip unsur demokrasi alanında atılacak adımlardır.

Peki, AB üyeliğine bağlı olarak gerçekleştirilecek demokratik adımların bir sınırı yok mudur? AB'ye ilişkin iyimser ve kötümser kamplaşma esas olarak bu soru etrafında düğümlenmekte.

Bir kere kötümserlere verilecek cevap bellidir: Evet, her şeye rağmen demokratikleşme yönünde belli adımlar atılacak, düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün sınırları ister istemez bugünkünden daha geniş olacak. Ordunun siyasetteki ağırlığının törpülenmesi bile Türkiye'ye önemli oranda nefes aldırtacak. Böyle bir ortamdan Kürtlerin yararlanmaması düşünülemez. Bu nedenlerle, AB hiçbir şeyi değiştirmeyen kötümserlerin yaklaşımını makul değil.

İyimserlere gelince, esas sorunumuzun bunlarla olduğunu düşünüyorum.

Bilindiği gibi Avrupa Birliği'nin demokrasi manifestosunu oluşturan şey Kopenhag Kriterleri'dir.

Kopenhag Kriterleri ise en iyimser yorumlamayla bile bireysel hak ve özgür-

lükleri güvenceye almaktan öteye gitmiyor. Ancak böyle bir saptama Kopenhag Kriterleri kapsamındaki hak ve özgürlükler yelpazesinin küçümsendiği anlamına gelmemeli. Tabi ki bu bir şey, Kopenhag Kriterleri'nin Türkiye'de Kürtlerin taleplerini karşılayacağını söylemek başka şey.

Bilindiği üzere Kürtlerin dil ve kültür alanındaki talepleri bireysel değil, kolektif niteliktedirler. İkincisi ve en önemlisi Kürtlerin kendi kendilerini yönetme, self determinasyon gibi bir talepleri var. Ne var ki Kopenhag Kriterleri'nde bir halkın ne kolektif haklarının ne de yönetsel taleplerinin yanıtı var. O halde Kürtler bakımında Kopenhag Kriterleri'ne fit olmak son tahlilde kolektif haklardan vazgeçmekten başka bir şey değil.

Öte yandan Kopenhag Kriterleri'nin bu çerçevesi, her ülkenin siyasal yapısının ve de demokrasisinin güç dengelerine bağlı olarak, kendi iç ihtiyaçlarına göre şekillenmeyeceği anlamına gelmez. Her halk ya da halklar topluluğu kendi mücadeleleri ve iradeleriyle bulundukları ülkede demokrasinin sınırlarını kendi ihtiyaçlarına göre genişletebilir, kendi ihtiyaçlarına uygun demokratik siyasal yapılar kurabilirler. Bu, duruma göre üniter yapıdan federal veya konfederal sisteme kadar uzanan bir çeşitlilik sergileyebilir. AB buna engel değil.

AB'yi tanımlamak için onun yazılı mevzuatına bakmak yetmez, bir de ortada bilmem kaç on yıllık birlik deneyimi ve uygulamalar var.

Bu gün Fransa'da, İngiltere ve İspanya'da ulusal ve etnik bazdaki göstergeler, AB'nin bütüncül ve köklü bir demokrasi modelinden bir hayli uzak olduğunu gösteriyor. Gerçi bu ülkelerdeki uygulamalar Türkiye'dekilerle kıyaslanmayacak kadar ileri düzeydedir ama, bu durum, bu ülkelerdeki etnik ve ulusal kaynaklı sorunların tam bir hal yoluna girdiğini göstermez ve göstermiyor da.

Her olayda olduğu gibi, AB olgusunda da izlenecek en iyi ve doğru yaklaşım, olayı fetişleştirmeden, onu, onda olmayan ulvi nitelikler atfetmeden değerlendirmektir.

Özetle, AB üyelik süreci, Türkiye'deki militarist ve otoriter güçlerin zayıflaması, demok-

AB ile yürüttüğü uyum süreci Türkiye'nin ve giderek Kürt hareketinin yakın geleceği bakımından nasıl bir anlam ifade etmektedir? Bu konuya

girmeden önce belki de Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik bakımından karşı karşıya bulunduğu koşullara bakmak daha uygun olur. Başka bir deyişle Türkiye'nin AB'ye tam üye olabilmenin şansı nedir, onu irdelemekte yarar var. Bilindiği gibi; soğuk savaş döneminde Türkiye'ye Batı tarafından biçilen misyonlar vardı; NATO'nun

Güneydoğu'daki karakolu, Doğu ile Batı arasında köprü, komünizme karşı savaşta Batı için uç ve caydırıcı üs vs...

Özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra Batının ve özel olarak da AB'nin Türkiye'ye atfettiği misyon ve değerler soğuk savaş dönemindekilere oldukça benzerlik göstermektedir.

Bu yaklaşıma göre Türkiye demokrasiye sahip tek Müslüman ülkedir ve bu yapısıyla Hristiyan Batı ile Müslüman Doğu arasında bir köprü niteliğindedir. Türkiye, İslam ve Doğu ülkelerindeki istikrarsızlıkların Avrupa'ya taşınmasına karşı bir kalkan yada tampon görevini

üstlenebilir. Türkiye, stratejik önemdeki petrol ve gaz yataklarının bulunduğu bölgelere ve bunların Batıya taşındığı geçiş yollarına yakın bir ülke olarak AB için önem taşımaktadır.

rasinin sınırlarının genişlemesi, belki de Türk toplumunda Kürt sorununa yönelik var olan önyargıların zayıflaması ve giderek Kürt sorununun daha rahat bir biçimde tartışılıp çözüme kavuşturulması için daha elverişli bir zemin hazırlayacak. Bunun ise ayrıca ve kıyasıya bir mücadeleyi gerektirdiğine kuşku yok.

ABD - AB ikilemi

Türkiye'nin geleceği ile ilgili tartışma konularından birisi de 'AB mi yoksa ABD mi?' ikileminde odaklaşmakta. Günlük tartışmalarda kimi zaman biri ötekinin alternatifi olarak yorumlanmakta, Türkiye'nin esas olarak bu iki güç odağından birinin yanında yer alması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, gerçekte kaba bir kategorik değerlendirmeden başka bir şey değil.

Bu gün kapitalist dünyanın ABD, Avrupa ve Japonya merkezli bir kutuplaşma yaşadığı apaçık ortada. Bu güç merkezlerinin pazar paylaşımı, teknolojik rekabet ve mali piyasa alanlarında ciddi bir çekişme içinde oldukları da doğru.

Ne var ki günümüz dünyasındaki kapitalist güç odakları arasındaki rekabetin geçmiştekine benzer derinlikte olduğunu ve bunun savaş düzeyine ulaşmasını beklemek doğru değil. Kaldı ki iki kutuplu dünyanın en gerilimli dönemlerinde bile herhangi bir savaşı göze almak iki taraf için de mümkün olamadı.

Daha somut olarak ABD ile AB arasındaki ilişkilere bakılınca, aralarında kısmi rekabete rağmen her iki güç arasındaki ilişkinin daha çok karşılıklı bağımlılık ilişkisi olduğu görülecektir. Bu gün ABD ve AB askeri olarak NATO içinde, ekonomik alanda İMF ve Dünya Bankası çerçevesinde, siyasi alanda da büyük ölçüde BM içinde kader birliği etmiş bulunuyor. ABD, rakip bir güçten çok AB'ye yedek bir güç olarak bakmakta ve çoğu zaman AB politikalarında Birlik üyesi ülkeler kadar etkide bulunmaktadır.

Bu nedenle Türkiye açısından ABD mi yoksa AB mi sorusu oldukça kaba bir yaklaşımın ürünü. Çünkü ABD'nin Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğinden yana olduğu, hatta geçmişte olduğu gibi bu tavrını kimi AB liderlerini rahatsız edecek kadar ileri götürdüğü bilinmektedir.

Türkiye'nin AB ile ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerinin daha gerçekleştirebilir olduğunu bilen ABD, AB üyeliğini, köktenci İslamcı akımlara ve benzer radikal savrulmalara karşı Türkiye için bir sigorta olarak görmektedir. ABD'nin AB üyesi bir ülkeye daha stratejik misyonlar biçeceğine, Türkiye'ye de bu açıdan baktığına şüphe yok.

Dolayısıyla AB yolunda attığı ve atacağı bütün adımlara rağmen Türkiye'nin ABD ile ilişkileri sürecektir. Son Irak krizinde iki ülke arasında yaşanan soğukluğa rağmen ABD'nin Türkiye'ye biçmiş olduğu askeri ve siyasi rol sona ermiş değil. Afganistan ve Irak müdahalelerinde olduğu gibi, önümüzdeki dönemde de ABD'nin Türkiye'ye verdiği rol ve bunun gerektirdiği işbirlikleri tekrar gündeme gelecek.

Öte yandan son Irak müdahalesi çerçevesinde ABD ile Irak'taki Kürtlerin yakınlaşmasından hareketle, Kürt sorununun bölge düzeyinde çözümü için ABD'ye umut bağlayanlar az değil. Bunun da, AB olgusunda olduğu gibi aşırı iyimser, hatta gerçeklikten uzak bir beklenti olduğunu vurgulamak gerekir.

Yapılan karşılaştırmalardan yola çıkarak şunu belirtmekte yarar var; evet, AB esas olarak ekonomik bir birliktir bu doğru, ama aynı zamanda o, siyasi ve hukuki bir değerler sistemini temsil etmektedir. Başka bir ifade ile AB normatif değerleri olan bir birliktir ve bunu kör topal sürdürmeye çalışmaktadır. ABD'ye gelince, hele son olaylarda bir kez daha anlaşıldı ki izlediği iç ve dış politikalarda bu ülkeyi bağlayan hiçbir normatif değer bulunmamaktadır. ABD bakımından bir de-

ğerden söz edilecekse; bu, olsa olsa çıkara dayalı aşırı bir pragmatizm ve güce tapınma kültürüdür.

Bu çerçevede bakıldığında geçmişte ABD'nin bir Kürt politikası olduğundan bahsetmek söz konusu değil. Son Irak müdahalesinde Kürtlerle yaşanan yakınlaşma tamamen konjonktürel ve Saddam rejimi karşıtlığının bir parçası olarak gündeme gelmiştir. Ancak bu ABD'nin bundan böyle bir Kürt politikasının olmayacağı anlamına gelmez tabi ki.

Ancak şu kadarını söylemek gerekir ki şu an için ABD'nin Türkiye Kürtlerine dönük elle tutulur bir politikası yok ve beklenmedik durumlar bir yana bırakılırsa, böyle bir politikayı oluşturmasını da beklememeli. İnsan hakları bazındaki çözümlere vereceği destek ve zaman zaman Türkiye'ye karşı bir baskı unsuru olarak kullanma dışında ABD'den Kürt sorununun çözümü konusundaki beklentiler ham hayalden başka bir şey değildir.

Irak Kürdistanı-Birleşik Kaplar Kanunu

Türkiye'deki değişim ve demokratikleşme sürecini ve buna bağlı olarak Kürt hareketinin geleceğini etkileyen en önemli dış unsurun AB'ye üyelik süreci olduğu açık. ABD ise Türkiye'nin geleceğinde köşe taşlarında birisi olmaya devam edecek. Ancak ABD'nin bu rolünü çok köşeli olarak tanımlamak şimdiden güç.

Iraktaki Kürt hareketinin son Irak savaşıyla kazandığı boyut ise hem tüm bölge Kürtleri hem de Türkiye'deki Kürt hareketinin yakın geleceği bakımından basat bir etkiye sahip.

Uzak geçmiş bir yana ama, artık herkes Irak Kürtlerinin şu son 10-12 yıllık süreçte kendi kendilerini yönetme konusunda önemli bir sınavdan başarıyla çıktıklarını kabul ediyor. Tek başına bu da değil. Irak Kürtleri, bin bir kuşatma ve baskı altında, demokrasi birikimi konusunda çorak olan bir coğrafyada, kıt kanat

demokratik bir sistemin nasıl kurulup yaşatılabileceğinin canlı örneğini oluşturdular. Geline aşamada Irak Kürtleri sadece kendilerini yönetmek ve demokrasi deneyimlerini korumakla kalmıyor, aynı zamanda Irak'ın tümünde baskıcı Saddam rejiminin geri dönüşü önünde önemli bir engel oluşturuyor, demokratik federal bir sistemin kurulup yaşatılması için de hayati bir rol oynuyorlar. Kürtler şimdi Irak'ın tümünü yönetiyor, Onun yeniden şekillenmesine yön veriyorlar.

Görünen o ki; Kürtlerin Irak'taki siyasi etkinlik ve ağırlıkları fiziksel ve sayısal varlıklarının çokça ötesinde. Bu, Irak'ta yaşayan halkların demokratik ve federal bir sistemi kurup yaşatmaları için de bir şans aynı zamanda. Abartıya gitmeden şunu söylemek mümkün, Irak Kürtleri şu anda Ortadoğu'da demokrasinin motoru rolüne soyunmuş durumda.

Ancak konumuz bakımından burada esas olarak ve daha çok üzerinde durulması gereken nokta, Irak Kürdistanı'ndaki gelişmelerin Türkiye'de yaşayan Kürtler için ne ifade ettiği sorusudur.

Son bir yılda Türkiye'yi yönetenlerin Irak'a ilişkin izledikleri politikalar tek başına, Güneydeki gelişmelerin ne anlama geldiğini ifade etmeye yetip artıyor bile. Evet, Türkiye'deki şoven ve militarist çevreler, Irak'taki Kürtlerin kazanımlarından öcünden korkarcasına korkuyor, Kürtlerin engellenmesi, kuşatılması ve giderek ellerindeki kazanımların geri alınması için olmadık yollara başvuruyor, bu yöndeki düşmanlıklarını saklama gereğini bile duymuyorlar. Ama izlenen bu düşmanca politikanın sonuç vermediği ve Türkiye'ye de -prestij kaybı dışında- bir şey kazandırmadığı ortada. Tabi söz konusu düşmanca politikaların sonuçsuz kalmasının asıl nedeni, Irak Kürtlerinin ortaya koyduğu kişilikli tavır, ardından da ABD'nin ağırlığıdır, bunu görmek gerekir.

Irak'taki gelişmelerden en çok rahat-

sızlık duyanların başında Türkiye'nin gelmiş olması nedensiz değil. Kürtlerin en büyük çoğunluğunun Türkiye sınırları içinde yaşıyor olması ve Irak Kürdistanı'ndaki özgürlüğün Türkiye Kürtlerinde zaten var olan özgürlük özlemini daha da alevlendirebilme olasılığı, korkunun başlıca nedeni. Ancak bir süre sonra korkunun yerini somut koşulların kabullenmesine dayalı önlem ve politikaların alacağına şüphe duyulmamalı.

Dediğim gibi Türkiye'nin Irak'a ve özel olarak da Irak Kürtlerine karşı yaklaşımını sürekli bir düşmanlık üzerine kurması en çok Türkiye'yi zora sokar. İster dış baskılar sonucunda, ister kendi çıkarları gereği olsun, Türkiye bu alanda gerçekçi bir zemine kaymak zorunda.

Korkulan şey sınırın öbür tarafındaki özgürlük rüzgarlarının sınırın bu tarafını da etkilemesidir. Irak'taki Kürtlerin kazanımlarının Türkiye Kürtleri üzerinde yol açacağı uyandırıcı etkiyi azaltmanın ya da yok etmenin iki yolu var: Türkiye ya çokça denediği gibi Irak'taki Kürt kazanımlarını yok eder, ki bunun mümkün olmadığı görüldü, ya da birleşik kaplar kanunu gereği kendi sınırları içinde yaşayan Kürtlere daha çok hak tanır.

Evet, Irak Kürdistanı'n cazibesini etkisiz kılmanın tek yolu Türkiye'nin kendi Kürtlerine daha çok hak ve özgürlük tanınması, onların asgari ulusal demokratik taleplerini karşılayarak yüzlerini başka yerlere çevirmelerini engellemesidir. Geçmişte sosyalist ülkelerin varlığı nasıl ki batılı kapitalist ülkeleri sosyal ve ekonomik alanda önemli reformlara zorladıysa, Irak'taki gelişmeler de Türkiye'yi Kürtler konusunda öylesine değişime zorlayacak gibi görünüyor.

Tabi, yukarıdan beri saydığımız parametrelerin Kürt Sorununun çözümünü ağırlıklı olarak pozitif yönde etkileyeceği açık. Globalleşen dünyamızda artık hiçbir ülke ya da toplumsal sorun dış etkilere karşı uzun süre duyarsız kalamaz. Eninde sonunda dış koşulların bir çok ülke ve toplumu değişime zorladığını, ya da iç muhalefetin ayağa kalkıp harekete geçmesinde etkili olduğunu günlük gelişmelerden biliyoruz.

Türkiye'nin 1980'li yıllarda ekonomik alanda yaşadığı değişim Kürt toplumunu da etkiledi. Sermaye birikiminin yükselen trendi, çarpık da olsa kapitalist sistemin ve tekelleşme eğiliminin ülke ekonomisindeki mutlak egemenliği Kürt toplumundaki sosyo-ekonomik ilişki ve yapıları da değişime uğrattı. Kürt toplumundaki feodal ilişkilerin çözülmesine geleneksel tarımın çökmesi eşlik ederken, devletin sürgün ve kırları boşaltma politikaları da Kürt şehirlerini şişirdi. Ekonomik alandaki bu çözülme aynı zamanda geniş aile bağlarına ve aşiret ilişkilerine dayalı sosyal ilişkilerde de önemli değişime yol açtı. Kürt toplumundaki bu sosyal çözülme; bireyselleşme-birey olma ve giderek artan bir şekilde kimlik arayışına denk düşer. Düne kadar kendini şu aile, aşiret veya tarikatın mensubu olarak kabul eden insanın yeni koşullarda yeni bir kimliğe ihtiyacı var. Bu ise Kürt toplumunda ulusal kimlikten başka bir şey değil. Esasen ekonomik ve sosyal düzeydeki bu çözülme ve ayrılmayla artan ulusal kimlik arayışında, iletişim alanındaki gelişmeler ile okuma yazma oranındaki artışın da büyük bir payı var.

Ne var ki; bir toplumun dönüşümü için mutlaka şu ve ya bu şekilde iç dinamiklerin varlık ve desteğine ihtiyaç var. Bu elbette Türkiye'de yaşayan Kürtler için de geçerli. O halde dönüp esasa bakmalı, Kürt toplumu nasıl bir değişim seyri içinde, Kürt toplumundaki mücadele dinamiği ne durumda?

Artılar ve eksiler yan yana

Türkiye'de olduğu gibi Kürt toplumunda da düne göre önemli değişimler yaşanıyor. Ekonomik, sosyal ve siyasal düzeydeki bu değişimlerin tümünün olumlu bir yönde yaşandığı ya da olumlu sonuçlara yol açtığını söylemek zor. Daha çok artı ve eksilerin bir aradalığından söz edilebilir belki.

Türkiye'nin 1980'li yıllarda ekonomik alanda yaşadığı değişim Kürt toplumunu da etkiledi. Sermaye birikiminin yükselen trendi, çarpık da olsa kapitalist sistemin ve tekelleşme eğiliminin ülke ekonomisindeki mutlak egemenliği, Kürt toplumundaki sosyo-ekonomik ilişki ve yapıları da değişime uğrattı.

Kürt toplumundaki feodal ilişkilerin çözülmesine geleneksel tarımın çökmesi eşlik ederken, devletin sürgün ve kırları boşaltma politikaları da Kürt şehirlerini şişirdi. Ekonomik alandaki bu çözülme aynı zamanda geniş aile bağlarına ve aşiret ilişkilerine dayalı sosyal ilişkilerde de önemli değişime yol açtı. Kürt toplumundaki bu sosyal çözülme; bireyselleşme-birey olma ve giderek artan bir şekilde kimlik arayışına denk düşer. Düne kadar kendini şu aile, aşiret veya tarikatın mensubu olarak kabul eden insanın, yeni koşullarda yeni bir kimliğe ihtiyacı var. Bu ise Kürt toplumunda ulusal kimlikten başka bir şey değil.

Esasen ekonomik ve sosyal düzeydeki bu çözülme ve ayrışmayla artan ulusal kimlik arayışında, iletişim alanındaki gelişmeler ile okuma yazma oranındaki artışın da büyük bir payı var. Denilebilir ki bu

alandaki gelişmede etkili olan diğer önemli bir faktör de devletin izlediği dıştalayıcı, aşağılayıcı ve baskıcı politikalar oldu. Devlet, izlediği dıştalayıcı politikalarla Kürtleri, kendilerini ifade edip içinde savunacakları bir zırha, kimlik ihtiyacına daha çok yöneltti. Hakim anlayışın kaybettiği insanlar karşı saflara aktı. Türkiye'deki ırkçı şoven eğitim ve ideolojik aygıtların, Kürtlerin asimilasyonunda önemli etkide bulunmuş olmasına, yeni Kürt kuşakların çoğunun ana dilleri olan Kürtçeyi unutmış olmalarına rağmen, bu böyledir.

Normal koşullarda dil ve kültür gibi ulusal öğeler ulusal kimlik arayışına yol açarken, Türkiye'de Kürtler, ulusal kimlikten yola çıkarak dil ve kültür taleplerine yöneliyorlar. Dolayısıyla günümüz koşullarında dil ve kültür talebi Kürtlerin siyasal kimlik mücadelesinin birer siyasal araçlarına dönüşmüş durumda.

Öte yandan Türkiye'de ve özel olarak da Kürt toplumunda yaşanan yoksullaşmayı göz ardı etmek olanaksız. Üretimin temel kaynaklarından birisi olan tarım ve hayvancılığın çöküşü, diğer üretim alanlarındaki tıkanmalar ekonomik hayatı durma noktasına getirdi. Silahlı çatışma ve olağan üstü hal koşulları da düşünüldüğünde ekonomik ve sosyal hayatın tümüyle felce uğradığını söylemek mümkün. Bütün bu nedenlerden dolayı, Kürt toplumundaki gelir düzeyi düştü, mutlak yoksulluk daha da artarak derinleşti. Özetle; bir yandan baskı ve sürgün politikaları, diğer yandan da yoksulluk düzeyinin ulaştığı boyut kitlelerde sisteme karşı bir yabancılaşma ve farklılaşma bilinci doğurdu. Bütün bunların toplumun siyasallaşmasında önemli rol oynadığı açıktır.

Konumuz açısından burada can alıcı bir sorun var: Bir toplum ya da topluluğun politizasyonu (ya da siyasallaşması diyelim) tek başına iyi bir şey midir? Bir toplumun siyasallaşma düzeyinin özgürlük mücadelesi bakımından nasıl bir anlamı var?

Konuyu somut düzeyde tartışmaya devam edelim.

Türkiye'de yaşayan Kürtlerin son yirmi yılda -yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı- önemli oranda politize oldukları doğru bir tespit. Ne var ki; söz konusu olan son derece kaba ve derinlikten yoksun bir siyasallaşmadır. Günümüzde, zaman zaman meydanları dolduran yüz binlerin demokratik değerler bakımından donanımı, devrimci- yurtsever kültürleri ve en önemlisi de birey olma ve özgür karar alma kapasiteleri tartışmalıdır. Kendi bilincinde ve yaşamında demokratik kültürü içselleştirememiş, demokratik mücadeleye birikimiyle yoğrulmamış bir toplumun siyasal düzeyde demokratik dönüşümleri gerçekleştirmesi olanaksızdır. Böylesi kitleler var olanı değiştirebilir ancak eskinin yerine ne koyacaklarını bilmekten uzaktırlar.

Bu arada söz konusu tablonun oluşumunda son yirmi yıllık Kürt Hareketinde ön plana çıkan PKK'nin ideolojik ve politik yapısının belirleyici etkisini vurgulamak gerekir. PKK, Kürt toplumundaki uyanış ve siyasallaşmayı körelten, sığlaştıran ve çoğu kez onu yanlış yönlerle kanallize edip heder eden bir rol oynadı şimdiye dek.

Diğer yandan PKK'nin esas olarak silahlı mücadeleyi bırakma eğilimine girmesi tek başına olumlu olsa bile, bu kesimin son dönemde devlet tarafından yedeklenme girişimleri oldukça tehlikeli bir durumdur.

Söz konusu hareket Kürt halkının gerçek taleplerini sürekli sulandırarak talihsiz bir role soyunmuş durumda. PKK'nin denetlediği kitle desteği ve elindeki diğer olanaklar düşünüldüğünde bu yapının Kürt hareketindeki etkinliği ve izlerinin daha uzun bir süre devam edeceğine benziyor.

Görüldüğü gibi dış koşullar bakımından olaya baktığımızda Kürt hareketi için daha çok artılardan söz etmek mümkün.

Ancak aynı durum iç dinamikler bakımından geçerli görünmüyor. Yukarıda belirtildiği gibi bu alanda artı ve eksilerin bir aradalığından söz edilebilir ancak.

Bütün bu tablodan bir yere varmak gerekirse önce sorulacak şudur: Şu kadarlık iç ve dış koşullar ve aktörlerin etkisi altında olan bir halkın, yakın geleceği için kesin bir şey söylenebilir mi? Bu oldukça zor görülüyor. Evet güçlükler, engeller çok ancak fırsatlar ve olanaklar daha çok, üstelik bir de tarihin bilinen akışı var.

Diğer belirsizlikler ve olasılıklar bir yana bırakılırsa, bu tablo içinde ihtiyaç duyulan şey, iç ve dış koşullar anlamında eldeki malzemeyi gözetken, onları sentezleyen, evirip çeviren ve özgür bir topluma kanallize eden doğru bir siyaset ve bu siyaseti yürütecek bir partidir. Şüphesiz bu parti 1917'lerin ihtilalci partisi olmayacak. Bu parti dünyadaki ve ülkemizdeki özgürlük, demokrasi ve eşitlik mücadelelerinin bütün birikimlerini kendi koşullarına ve çağına uyarlayacak yaratıcılık ve ustalıkta bir parti olmalıdır.

O halde dönüp HAK-PAR'a bakabiliriz artık.

HAK-PAR'ı değerlendirmek

Konunun girişinde HAK-PAR'ın bir çok açıdan özgünlükler taşıdığını belirttik. Kürt hareketinin karşı karşıya bulunduğu sıkıntılar ile iç ve dış koşullar bu özgünlüklerin başlıca nedenini oluşturuyor. Kürt halkının neredeyse bir bütün olarak temel hak ve özgürlüklerden yoksun kalması, özgürlüğün de ancak ulusal ölçekli bir örgütlenmeyle gerçekleştirilebileceğinin temel gerekçesini oluşturmakta. HAK-PAR'ın kitlesel niteliği de asıl olarak bu tespiti dayanmaktadır.

Ancak kitle parti anlayışının pratikte karşılaştığı sıkıntılar işlerin öyle kolay olmadığını gösteriyor.

Belirtildiği üzere, kitle parti anlayışı esas olarak Kürt toplumunun geniş katmanlarının benzer baskı ve kısıtlamalara

maruz kaldığı, özgürlük ve demokrasinin de ancak kitlesel düzeyde bir örgütlenmeyle koterilabileceği tespitine dayanıyor. Bu, teorik olarak oldukça makul görünen bir anlayış. Zaten HAK-PAR'ın kuruluş mantığında da bu var. Ne deniliyor HAK-PAR için; *Kürt sorununun eşitlikçi çözümünden yana olan sosyalist, liberal ve dini çevrelerden herkesin içinde yer alabileceği bir parti*. Dikkat edilirse bu söylemin cazibesine kapılarak KADEK'in mirasını sürdüren Halk Kongresi de aynı jargonu kullanmaya çalışıyor.

Esasen kitle partisi modeli, geçmişte değişik ülkelerde kurulan ve 'cephe' olarak bilinen çatı örgüt anlayışından esinlenmiş bir yapı.

Bilindiği gibi ulusal sorunun gündemde olduğu ya da faşizme karşı birleşik bir mücadelenin kendisini dayattığı ülkelerde gündeme gelen bir örgüt tarzıdır, cephe. Aynı zamanda uygulanabilir ve sonuç alıcı bir yöntem olduğu ispatlanan bir yaklaşım. Peki aynı modeli Türkiye koşullarında, verili yasal düzenlemeleri de dikkate alarak, bir parti çatısı altında gerçekleştirmek mümkün müdür? Aşağıda bunun kolay olmadığını açıklamaya çalışacağım.

Kabaca cephe olarak ifade edilen örgütlenmeler, daha çok önceden bağımsız ve ideolojik temelde örgütlenmiş parti ya da gruplardan oluşurlar. Dolayısıyla cephe örgütlenmesi farklı grupların inkarından çok onların varlığını ve hukukunu temel alan bir anlayışla gerçekleşir.

Cephe anlayışının avantajları da var dezavantajları da.

Cepheyi oluşturan her bir parti ve grubun kendi özgün kimliği ile faaliyette bulunması, ülke ve dünya sorunlarıyla ilgili düşüncelerini herhangi bir kaygı taşımadan, kendini bastırma ihtiyacı hissetmeden ifade etmesi bir halkın mücadelesi için oldukça sağlıklı ve zenginleştirici bir durumdur. Dezavantaj ise farklı statülere sahip örgütlerden oluşmuş bir cephenin mücadelede inisiyatif geliştirirken karşılaştığı

sıkıntılar ve uygulamada gösterdiği zaafiyettir.

Aynı modeli bir parti çatısı altında gerçekleştirmeye çalışmak ise daha da zor.

Esasen parti dediğimiz şey mücadelede bütünlüklü ve disiplinli bir aygıt anlamına gelir. Çok seslilik ve çok renklilik ile klasik parti anlayışını örtüştürmek kolay değil. Burada ya çok renkliliği ve aynı anlama gelmek üzere çok ideolojili yapıyı örgütün disiplin ve bütünlüğüne feda etmek gerekir, ya da parti disiplinini ve bütünlüklü görüntüsünü çok renkliliğe...

Her ikisinin de avantajları ve dezavantajları var.

HAK-PAR'a gelince, bu parti gerçek anlamda ideolojik ve düşünsel çok sesliliği esas alarak kurulmuş bir parti. Ancak pratikte parti hukukunu değişik düşünsel grupların varlığına göre oluşturmak, bir açıdan partinin reddi anlamına gelir neredeyse. Bu nedenle de parti tüzüğünü ve uygulama anlayışını farklı grup ve anlayışların varlığı üzerine inşa etmek bu aşamada göze alınacak gibi değil. Normalde parti disiplini ve mücadele anlayışı da bunu gerektirir aslında. Ancak burada ortaya bir paradoks çıkmakta. Kuruluşunda farklı kesim ve grupları esas aldığı halde, gelinen noktada HAK-PAR'da var olan farklılıklar, parti disiplini adına kendini özgürce ifade edemiyor, parti çıkarları adına kendine otosansür uyguluyor. Ne var ki bu otosansür ve bastırma, mücadeleyi ve partideki düşün hayatını zenginlikten alıkoyan ve bir yerden sonra körelten bir duruma yol açıyor. Düşünün ki bir partide parti programına ters düşmemek adına sosyalist olan sosyalist yaklaşımını, liberal olan insan da liberal tutumunu bir yana itiyor ve ortak parti politikalarında buluşmak için olağanüstü çaba sarf ediyor. Birlik bütünlük güzel, ancak bir hareket düşünsel gıdasını farklılıkların serbestçe ifade edildiği bir ortamdan ve onların demokratik biçimde karşılaşmasından almıyorsa, nereden alacak?

Görüldüğü gibi HAK-PAR modelinde farklılıklar fikri bazda bir zenginliğe yol açmak yerine, bir kısırlık üretiyor nerdeyse..

HAK-PAR'ın her ideolojik düşünceye açık ancak son tahlilde ideolojiler üstü olma iddiasının yol açtığı başka sıkıntılar da var.

Kitle partisi olma iddiasındaki HAK-PAR; kendini tanımlamada da ciddi sıkıntılar çekiyor. HAK-PAR kendisini ne sol ne de sağ; ne sosyalist, sosyal demokrat ne de liberal ya da muhafazakar olarak tanımlıyor. Böyle olunca da HAK-PAR'ı ülke ve dünya siyasetindeki yelpazenin neresine koymak gerektiği konusu bir sorun olup çıkıyor. Öyle ki bir ara (uygulanabilirliği ayrı bir konu) HAK-PAR'ın aynı anda hem sosyalist enternasyonale hem de liberal partiler enternasyonale üyelik başvurusu bile gündeme geldi.

Ülke içindeki mücadelede de sıkça karşılaşılan bir sorun bu. HAK-PAR, sol ve sosyalist olmadığı iddiasıyla Türkiye'deki sol çevrelerden gelen sol birliklere olduğu gibi benzer gerekçelerle sağ liberal çevrelerden de uzak kalmayı tercih etti bugüne dek. Bu anlayış ise son tahlilde HAK-PAR'ı siyasal yaşamdan soyutlayan ve bir noktadan sonra kendi kendini izolasyona götüren bir duruma yol açtı.

Öte yandan doğasındaki bütün sıkıntılara rağmen, böyle bir parti modelini daha uygulanabilir ve işler bir tarza sokacak düzenlemeler yapılamaz mı? Kuşkusuz, bu konuda bütün yolların tüketildiğini söylemek için oldukça erken.

Bu arada yapılacak şeylerden birisi, kitle partisi iddiası ve amacını koruyarak partinin siyasal niteliğini biraz daha netleştirmek olabilir.

Bugün HAK-PAR, esas olarak Türkiye'deki Kürtleri temsil etme iddiasında olan bir parti ve bu niteliğiyle bir kitle partisi olma sıfatına uygun düşüyor.

Çünkü HAK-PAR'ın, temsil etme iddiasında olduğu Kürtler ezici bir çoğunlukla işçi ve işsizlerinden, nüfusun belkemiğini oluşturan köylülerden, geniş bir katman oluşturan esnaf, zanaatkar, serbest girişimci ve ulusal duygular taşıyan sermaye sahiplerinden oluşuyor. Görüldüğü gibi söz konusu kesimler

HAK-PAR'ın her ideolojik düşünceye açık ancak son tahlilde ideolojiler üstü olma iddiasının yol açtığı başka sıkıntılar da var.

Kitle partisi olma iddiasındaki HAK-PAR kendini tanımlamada da ciddi sıkıntılar çekiyor. HAK-PAR kendisini ne sol ne de sağ; ne sosyalist, sosyal demokrat ne de liberal ya da muhafazakar olarak tanımlıyor. Böyle olunca da HAK-PAR'ı ülke ve dünya siyasetindeki yelpazenin neresine koymak gerektiği konusu bir sorun olup çıkıyor. Öyle ki bir ara (uygulanabilirliği ayrı bir konu) HAK-PAR'ın aynı anda hem sosyalist

enternasyonale hem de liberal partiler enternasyonale üyelik başvurusu bile gündeme geldi.

Ülke içindeki mücadelede de sıkça karşılaşılan bir sorun bu.

HAK-PAR, sol ve sosyalist olmadığı iddiasıyla Türkiye'deki sol çevrelerden gelen sol birliklere olduğu gibi benzer gerekçelerle sağ liberal çevrelerden de uzak kalmayı tercih etti bugüne dek. Bu anlayış ise son tahlilde HAK-PAR'ı siyasal yaşamdan

soyutlayan ve bir noktadan sonra kendi kendini izolasyona götüren bir duruma yol açtı.

Öte yandan doğasındaki bütün sıkıntılara rağmen, böyle bir parti modelini daha uygulanabilir ve işler bir tarza sokacak düzenlemeler yapılamaz mı? Kuşkusuz, bu konuda bütün yolların tüketildiğini söylemek için oldukça erken.

esas olarak emekçilerden ve serbest çalışanlardan oluştuğu için böyle bir partinin emekten yana bir yaklaşımı benimsemesi kadar doğal bir şey olamaz. Diğer yandan Kürt halkının ortak talebi temel hak ve özgürlükler olmak üzere, esas olarak da kollektif taleplerdir. Bunun açılımı yapıldığında ise karşımıza çıkan özgürlük, demokrasi ve eşitlik taleplerinden başka bir şey değil. O halde HAK-PAR'ın kendini sosyal demokrat bir yelpazeye koyması, O'nun uğrunda mücadele ettiği hedefler ile temsil ettiği kitlelerin çıkarlarına da uygundur. Elbette böyle bir partide sözü edilen amaçlar çerçevesinde bir liberal ya da başka kesimden insanlar yer alabilir. Ancak bu, partinin kimliğinin flulaşmasına neden olmayacak bir tarzda olmalıdır.

Öte yandan esas olarak ulusal özgürlük ve demokrasi için mücadele eden HAK-PAR gibi bir partinin ülke düzeyinde ve uluslararası planda ilişki ağını olabildiğince geniş tutmasında sonsuz yarar var. Üstelik, örneğin sosyal demokrat sıfatını taşımak, bir partinin içerde ve dışarıda gerekli olan her kesim, parti ve devletle diyalog ve işbirliği kurmasına da engel değil.

Türkiye düzeyindeki ittifaklar için de aynı şey gerekli. HAK-PAR'ın, geçmişteki ve günümüzdeki kimi uç modellerine bakarak sol partilerle arasına mesafe koyması doğru değil. Elbetteki her partinin olduğu gibi sol partilerin ve onlardan her birinin eleştirilecek çokça yanları var. Buna rağmen kabul etmek gerekir ki dünden bugüne Türkiye'de Kürt sorununda duyarlılık gösteren birileri varsa bu da sosyalist sol dışında başka kimse değil. Dolayısıyla somut ilkeler ve talepler ekseninde, HAK-PAR'ın Türkiye'deki sol güçlerle yakın durmasından kanıksanacak ve komplekse kapılacak bir yan olamaz.

Son dönemde moda olan liberal parti arayışına gelince: Bir kere bu kavramla ilgili söylenecekleri bir yana bırakalım ve liberal parti tanımlamasının oldukça fark-

lı algılamaları olduğunun altını çizelim. Örneğin ABD'de, sol güçlere bu (liberal) sıfatla hitap edildiğini hatırlatalım hemen. Türkiye'ye gelince, bu ülkede gerçek anlamda liberal parti aramak boş bir çabadır. Türkiye'de sağ cenah dediğimiz yerde çokça parti var. Bu partiler içinde faşist olandan dinci ve ırkçı olanına kadar çokça gerici parti var, ama liberal parti yok. Bir ara Cem Boyner'in kurmak istediği parti, yaşasaydı bu sıfatı hak edebilirdi, ancak olmadı.

Kimliğin iki yüzü

HAK-PAR'ın iki boyutu olan bir kimliğe ihtiyacı var. Bunlardan birincisi evrensel siyasi normlar çerçevesinde takınması gereken kimliktir ki yukarıda belirtildiği gibi program hedefleri bakımından HAK-PAR'a en uygun düşen kimlik sosyal demokrat bir kimliktir. HAK-PAR için hayati olan hatta onun varlık nedeni olan diğer (belki de asıl) kimlik ise Kürt kimliğidir.

Bu, Kürtler adına yola çıkan bütün partiler için geçerli olan bir sorundur. Gerçi, en başta yargı organları olmak üzere, dost düşman her kes onları bu kimlikleriyle tanır, ama onlar yine de bu kimliklerini saklamaya çalışır, bunu açıklamaya çalışırken de son derece dolambaçlı ve çekingen davranırlar. Buna yol açan birinci neden elbetteki Türkiye'deki yasal mevzuattır. Türkiye anayasasına ve siyasi partiler kanununa göre Kürt isimli veya kimlikli bir parti kurmak yasaktır. Bu mevzuatı ihlal eden partilerin başına gelenler herkesçe bilinmektedir. En hafifinden böyle bir girişim, kapatma nedenidir böyle partiler için. Ne var ki bütün dolambaçlı ve muğlak ifade ve tanımlamalara rağmen söz konusu partilerin çoğu yargılamaya uğramaktan ve giderek kapanmaktan kurtulamadı bugüne dek.

Kürt kimlikli partilerin, kendi kimliklerini ifade etmelerindeki çekingenliğin diğer bir nedeni de Türkiye'de ve özel

olarak da Türk toplumu içinde Kürt sorununa karşı var olan siyasal önyargılardır. Açık olarak Kürt kimliğini savunan bir partinin idari ve hukuki olanların yanısıra siyasal ve toplumsal baskılarla karşılaşma ihtimali oldukça yüksektir. Kürtler adına yola çıkan kadroların çoğu ise bu baskıları göğüsleyemeyeceklerini, ırkçı ve bölücülük suçlamalarına maruz kalacakları kaygısını taşımaktadırlar. Elbet bütün bunları göğüslemek kolay değil. Ancak yukarıda dediğim gibi çok açık bir biçimde Kürt kimliğini savunmamak, söz konusu baskı ve önyargıların hiçbirisini ortadan kaldırmıyor.

O halde yapılacak şey bütün sıkıntılara rağmen Kürt kimliğini en azından siyasal düzeyde açıkça ortaya koymak ve bunun için mücadele etmektir. Böyle bir yaklaşım Kürt sorununa ilişkin saflaşmaları da netleştirecek ve mücadelede kimin nerede olduğunu tam olarak ortaya çıkartacaktır.

Bu bağlamda tartışma konusu olan diğer bir sorun da, söz konusu partilerin Türkiyelilik sıfatıdır. Bana kalırsa Türkiye Kürtleri adına ortaya çıkan bir parti Türk halkıyla arasına bir sınır koymayı, yani bağımsız bir devlet kurmayı düşünmedikçe onun Türkiyeli bir yanı olacaktır ve bu son derece doğaldır. Bu, hem diğer ülkelerdeki Kürtleri değil de Türkiye Kürtleri adına yola çıktıkları için böyledir hem de çözüm önerilerinin Türkiye'nin bütünlüğü içinde düşünülmüş olmasından dolayı böyle.

O halde, işin Kürt ve Türkiyelilik boyutunu çok net olarak ortaya koymalı. Bunların bizim açımızdan karşıt kavramlar olmaktan çok gerçekliğimizin farklı yüzleri olduğunu bilince çıkartmalıyız

Program boyutu

Kürtler adına yola çıkan bir parti bakımından kimlik, kendini tanımlama ve program konuları iç içe ve birbirlerine sıkı sıkıya bağlı konulardır. Eğer bir parti

kendisine Kürt nitelemesini yakıştırıyorsa o zaman programının da ona uygun olması gerekir. Tersinden giderek söylemek gerekirse, eğer bir partinin programı Kürt sorununun çözümü üzerine odaklanmışsa o zaman kimliğinin de ona göre belirlenmesi son derece doğaldır.

Kürt partisi dediğimiz partilerin programları için geçerli olan sorun, yukarıda ifade etmeye çalıştığımız kimlik sorunuyla oldukça benzerlik taşımaktadır.

Bu gün, Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesini ve bu mücadele sonucunda oluşturulacak idari sistem konusunu açık seçik programlamanın önündeki tek neden yine yasal mevzuattır. Gerçi adı geçen partiler yasal sınırları alabildiğine zorlayarak kendi taleplerini ortaya koymaya çalışsalar da, bu, iki açıdan sorunu çözmiyor. Birincisi, yukarıda belirtildiği gibi muğlak ifade ve tanımlamalar bile yargılama ve kapatmalara engel olmuyor, en azından bugüne kadar böyle oldu. İkincisi ise bu tarz muğlak söylemlerin derdimize derman olmamasıdır.

Bu alanda karşılaşılan diğer bir sorun da şu: Kürtler adına yola çıkan -ister yasal ister illegal- bütün partilerin programlarına baktığımızda karşımıza çıkan ağırlıklı olarak bir Türkiye programıdır. Elbette Kürt sorununun çözümüne ilişkin somut belirlemeler yok değil bu programlarda. Ancak bu programlarda Kürtlerin kendi kendilerini yönetmesini öngören sisteme ilişkin ayrıntılı vurgulamalar yok. Öyle ki, programlarına bakarak bu partilerin Türkiye'yi yönetmek üzere yola çıktıklarını ve programlarını ona göre tasarladıkları izlenimini edinmek mümkün.

Program düzeyinde önümüzdeki dönemde yapılacak şey şudur. Türkiye ve Kürtler için savunduğumuz özerlik, otonomi, federasyon her neyse, onu netlikle programlaştırmayı denemeli, ikincisi ise Kürtler için önerilecek idari formülasyonun içini doldurmalı.

Artık bu konularda genellemeler yap-

HAK-PAR geçmiş ve mevcutlar içinde hem kimlik hem de program düzeyinde Kürt sıfatını en çok hak eden bir partidir, bunun altını çizelim. Bunun içindir ki kuruluşu üzerinden bir ay geçmeden hakkında kapatılma davası açıldı. Diğer bir gerçek de şu: Geçmiştekilere kıyasla daha ileride olmasına rağmen, HAK-

PAR'ın hem kendini tanımlama hem de program açısından üzerindeki çekingenlik ve muğlaklıktan tam olarak kurtulduğu söylenemez. Önümüzdeki dönemde Türkiye'deki yasal mevzuatın uğrayacağı yeni düzenlemeleri, Irak

Kürdistan'ında giderek uluslararası meşruiyet kazanan gelişmeleri de gözeterek HAK-PAR, adı geçen her iki konuda da tam bir netlik sağlama yoluna gidebilir, bunun için mücadeleye hazırlanır ve sonuçlarına da katlanır. Dediğim gibi böyle bir netlik ve tutum, Türkiye'de Kürt sorununa ilişkin olarak herkesin safını daha net olarak ortaya koymasını sağlayabilir.

maktan kurtulmalı, daha somut program modelleri tartışma gündemine taşınmalıdır.

Bu türden net bir programın içeride ve dışarıda sağlayacağı çokça şey vardır. Böyle bir durumda iç ve dış kamuoyu ve siyasi güçlerin Kürtlere ilişkin tutum ve duyarlılıklarını test etmek kolaylaşır. Ayrıca Kürtlerin de kendi konumlarını ve enerjilerini ona göre dizayn etmeleri mümkün olur.

HAK-PAR somutuna tekrar dönersek; Bir kere HAK-PAR geçmiş ve mevcutlar içinde hem kimlik hem de program düzeyinde Kürt sıfatını en çok hak eden bir partidir, bunun altını çizelim. Bunun içindir ki kuruluşu üzerinden bir ay geçmeden hakkında kapatılma davası açıldı. Diğer bir gerçek de şu: Geçmiştekilere kıyasla daha ileride olmasına rağmen, HAK-PAR'ın hem kendini tanımlama hem de program açısından üzerindeki çekingenlik ve muğlaklıktan tam olarak kurtulduğu söylenemez. Önümüzdeki dönemde Türkiye'deki yasal mevzuatın uğrayacağı yeni düzenlemeleri, Irak Kürdistanı'nda giderek uluslararası meşruiyet kazanan gelişmeleri de gözeterek HAK-PAR, adı geçen her iki konuda da tam bir netlik sağlama yoluna gidebilir, bunun için mücadeleye hazırlanır ve sonuçlarına da katlanır.

Dediğim gibi böyle bir netlik ve tutum, Türkiye'de Kürt sorununa ilişkin olarak herkesin safını daha net olarak ortaya koymasını sağlayabilir.

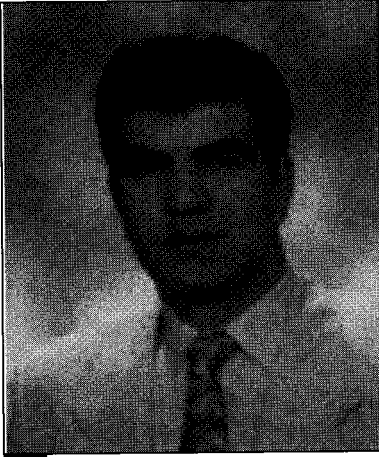
Ayrıca böyle bir yaklaşım her ipte oynamaya çalışan ve Kürt hareketini farklı yerlere çekmeye çalışanların da gerçek yüzlerini ortaya çıkarır.

HAK-PAR'ın yeni dönemde kendini tanımlama ve konumlanışına bağlı olarak, sanırım artık Kürtler adına illegal örgüt modelleri ve mücadele araçları da tartışma konusu olmaktan çıkar.

Bu, Kürtlerin bütün istemleriyle ve bütün güçleriyle meşru zeminlerde mücadele vermeleri için önemli bir fırsat olur.

Burada konumuz açısından üstünden atlanan bir konu var; Türkiye'deki Kürtlerin özgürlük mücadelesinin Türk halkının yürüttüğü mücadele ile olan kopmaz ilişkisi. Bir yanlış değerlendirmeye yol açmamak için unutmadan belirtiyim. Yukarıda yapılan değerlendirmelerin hiçbirisi, Kürt sorununun çözümünün Türkiye'deki genel demokrasi mücadelesiyle olan bağı, Kürtlerin; özgürlük, demokrasi ve eşitlik mücadelesi veren Türkiye'nin öteki ilerici ve demokrat güçleriyle olan ilişkilerinin önemini ortadan kaldırmaz.

1. Olağan Büyük Kongre'ye giderken HAK-PAR'da 'Hal û Ahval'lar nasıl?

HAK-PAR Genel Başkan Yardımcısı

• **Ramazan
Kahramaner**

Bilindiği gibi HAK-PAR (Hak ve Özgürlükler Partisi) 11 Şubat 2002 yılında kuruldu. Yaklaşık iki ay sonra 2. kuruluş yıldönümünü kutlayacak. 4 Ocak 2004'te de büyük bir coşkuyla büyük kongresini yapmaya hazırlanıyor. HAK-PAR'ın kuruluşu için son 20 yıl içerisinde Kürtlerin bu kadar rahat ve uyumlu, sancısız biraya geldikleri söylenemez. Bunu söylerken de bu sürecin tamamlandığı anlamına gelmez. Bu 20 aylık sürede her üye, her yönetici elini başına götürüp düşünmeli; üzerime düşeni yapabildim mi? Bu güzelliğin, renkliliğin, değerini kavraya bildim mi? Kısaca HAK-PAR'ın hakkını verebildim mi, diye düşünmemize ihtiyaç olduğunu sanıyorum.

HAK-PAR kuruluş sürecinden kısa bir zaman önce yani 1998 yılının son aylarına gelindiğinde PKK lideri Öcalan, Suriye'den çıkartılıp Türkiye'ye getirildiğinde, uçakta Türk timlerine "emirlerinize amadeyim" dedi. Kasım 2002 genel seçimlerinde 25-30 Kürt milletvekilini meclise göndermemekle "görevini" yerine getirdi.

Diğer önemli bir gelişme 1999 Aralık Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin AB ye aday ülke olarak kabul edilmesi olayıdır.

Bu da demek oluyor ki Türkiye'nin artık kendine çeki düzen vermesi, kör topal da olsa AB'ye uyum göstermeye çalışması kaçınılmaz olmuştur. Bu durum da demokrasiye ve Kürt sorununa nefes aldırıp yeni olanaklar sunmuştur. Son 15 yıldır (devlet ve PKK) iki cendere arasına sıkışan Kürtler, yeni dönemden daha bir cesaret alarak daha bir şevkle demokratik siyasi çalışmalara koyuldular. Dağınık güçlerin bir araya getirilmesi tartışıldı, gündemleştirdi. 'Görüşmeler, toplantılar' adı altında HADEP çevresi olarak bilinen, onlardan ayrılan bir grup, Kürt birliğinden ziyade Türkiyelileşme iddiasında bulunarak hakem düdüğü ile sahaya döndüler.

Diğer yandan kendilerini 'Hür Demokratlar' olarak tanımlayan 15-16 Ocak 2000 Tarihli toplantıda 'yeni bir siyasi oluşum için komisyon'a dönüşen ağırlıklı olarak eski DKP çevresi ve bağımsız aydınlardan oluşan grup. Ş. Elçi'nin liderlik sevdası, havadan sudan bahaneleri ile grup dağıldı. Çalışmalara devam etmek isteyenler başka arayışlara girdiler. Ş. Elçi 'sen ağa ben ağa bu ineği kim sağa' edasıyla çalışmaların dışında kaldı.

Diğer bir grup ise 'Birlik İçin Girişim' grubu idi. DBP kadrolarının yanı sıra 'Yeni Bir Siyasi Oluşum İçin Komisyon'un birlikten yana çoğunluktaki üyeleri 26 Ağustos 2000 Tarihinde ortak bir toplantı sonrası 'Demokrasi ve Kürt Sorunu Çözüm Girişimi' adı altında birleştiler. Birçok bölge, çalışma ve toplantılarından sonra 14-15 Temmuz 2001 Tarihinde Ankara'da Demokrasi ve Kürt Sorunu Çözüm Kurultayı toplandı. İki gün süren toplantı sonrası yeni bir siyasi parti kurma kararı alındı ve bir komisyon kuruldu.

Yine bütün bu çalışmalar paralelinde uzun zamandan beri çalışma ve toplantılarını sürdüren eski DDKD ve MEDKOM çevresi olarak tanınan, kendilerini 'Kürt Demokratik Birlik Platformu' olarak adlandıran diğer bir grupta, daha önce bir kısım arkadaşlarının DKSCG içerisinde-

de çalışmasının verdiği sıcaklıkla bu grupla var olan diyalog 29 Kasım 2001 Tarihinde birlik protokolü imzalanarak, tüzük ve program çalışmaları sonuçlandırıldıktan sonra 11 Şubat 2002 Tarihinde Partimiz HAK-PAR kurulmuş oldu.

HAK-PAR'ın bileşenlerinin geçmişine kısaca bir göz atmaya kalkarsak, hem yazımızın hayli uzayacağı hem de bu değerlerle boğuşmanın çok iyi bir etütten geçmeyeceği anlaşılır bir durumdur. Ben yine kaba hatları ile bazı hatırlatmalarda bulunayım.

Bu süreç yaklaşık 30 yılı kapsamaktadır. 1980 yılı öncesi bu güçler stadyumlara zor sığardı. Kimi zaman karşılıklı güç görmediklerinde birbirleriyle uğraştıkları da olmuştur. Kendilerini ifade etmek için, kitlelerini bilinçlendirmek için, Devrimci Demokratik Gençlik, Özgürlük Yolu, Rızgari, Jina Nu, Azadi, Ala Rızgari vs. dergileri çıkartır, derneklerinde eğitim ve seminer çalışmaları yaparlar, korkusuz 'hesapsız' yaşarlardı. Rekabet adına ufak tefek sertlikleri olsa da düşmanlıkları olmazdı hiçbir zaman...

En yiğit en değerli evlatları ya zindanlara tıkıldı ya da sürgünlere... Yurt dışına gönderildiler. O gün bu gün eksiklikleri doldurulamadı. İşte bu yüzdendir ki bir türlü belimizi doğrultamadık.

Yine yeniden HAK-PAR kurulma sürecine dönersek, KDBP (Kürt Demokratik Birlik Platformu) Ankara Gap Otel'deki toplantı davetiye metninde şöyle deniyordu:

"Yeniden 70'li, 80'li yılların sıcak 'hesapsız' kardeşlik ve dostluk tohumlarını ekip bu ilişkileri yaşatmaya başlamalıyız. 30 yıllık mücadele birikimimizin mirasçılar olarak her zaman olduğu gibi üzerimize düşen tarihsel göreve ve sorumlulukla düşünüp harekete geçme zamanı gelmiş ve hatta geçmiştir de."

Ayrı bir başlıkta;

"Kürtlerin dertlerini, acılarını içlerin-

de hisseden; eleştirilerini önerilerini dinleyen, özlemlerini dile getirmeye çalışan, Kürt ulusal kimliğini hiçbir zaman hiçbir koşulda gizlemeyen kendi dışındaki oluşumlara dostça yaklaşan, Kürtler için hiçbir fedakarlık ve özveriden kaçınmayan açık, demokratik bir inisiyatif olma eğilimindeyiz." Diye bitirilmişti.

Yine 14-15 Temmuz 2001 Tarihinde DKSC Kurultayı'nda konuşan Yılmaz Çamlıbel şöyle diyordu;

"Bugün yaşadığımız ülkede düzene uşaklık yapmayan hangi din, mezhep, cins ve sınıftan olursa olsun hiçbir Kürdün canı, malı ve namusu güvencede değildir. Varlığımız inkar ediliyor, temel insan haklarımız ayaklar altına alınıyor yani Kürt sorunu bir sınıf, din, mezhep ve cins sorunu değildir. 20 milyon Kürdü kucaklayan toplumsal kolektif kimliğimizle ilgili bir sorundur."

(...)

Bunun için birliği ideolojik bir temel üzerine oturtmamak gerekiyor. Örneğin sosyalist bir birliğe liberaller, liberal bir birliğe sosyalistler katılmaz. Bu durum sünni ile alevi, dindar ile laik olanlar içinde aynıdır. Herhangi bir ideoloji üzerine oturmayan böylesi bir birliğe katılan insanların bu tür inançlarını terk etmeleri gerekmez. Kimsenin de böyle bir şeyi istemeye hakkı yoktur. Yapılacak şey bu inançlarla ilgili çıkarlarımızı Kürt halkının genel çıkarlarının arkasına atmaktır. Çünkü Kürt halkının genel çıkarı hepimizin kişisel, ailesel, örgütsel ve ideolojik çıkarlarından daha önemlidir. Kısacası kendi içinde birliği yaşatmanın temel koşulu olan çoğulcu, demokratik, barışçı, uzlaşmacı ve paylaşımcı bir kültürün yerleşip kökleşmesine çaba göstermek. Biz Kürtlerin özellikle böyle çoğulcu demokratik bir kültüre acilen ihtiyacımız var. Kimliğimizi tanıyıp bize saygı göstermeleri için herkesi çoğulcu olmaya davet ederken böyle olmaya çaba göstermemek tutarlı bir davranış olmaz. Ben olmazsam, ben bu göreve

HAK-PAR'ın bileşenlerinin geçmişine kısaca bir göz atmaya kalkarsak, hem yazımızın hayli uzayacağı hem de bu değerlerle boğuşmanın çok iyi bir etütten geçmeyeceği anlaşılır bir durumdur. Ben yine kaba hatları ile bazı hatırlatmalarda bulunayım.

Bu süreç yaklaşık 30 yılı kapsamaktadır. 1980 yılı öncesi bu güçler stadyumlara zor sığardı. Kimi zaman karşılarında güç görmediklerinde birbirleriyle uğraştıkları da olmuştur.

Kendilerini ifade etmek için, kitlelerini bilinçlendirmek için, Devrimci Demokratik Gençlik, Özgürlük Yolu, Rızgari, Jina Nu, Azadi, Ala Rızgari vs. dergileri çıkartır, derneklerinde eğitim ve seminer çalışmaları yaparlar, korkusuz 'hesapsız' yaşarlardı.

Rekabet adına ufak tefek sertlikleri olsa da düşmanlıkları olmazdı hiçbir zaman...

En yiğit en değerli evlatları ya zindanlara tıkıldı ya da sürgünlere... Yurt dışına gönderildiler. O gün bu gün eksiklikleri doldurulamadı. İşte bu yüzden ki bir türlü belimizi doğrultamadık.

gelmezsem veya şu olursa bu göreve getirilirse ben yokum diyen ve birlik mantığına ters düşen ben merkezci, klikçi, güven bozucu her türlü düşünce ve eğilimlere karşı çıkmak gerekir"

O süreçte DKŞÇG çalışmalarında gerçekten de ilerlemiş yaşlarına rağmen bilgilerini, enerjilerini, özverilerini bizlerden esirgemeyen çok değerli, renkli Kürt simalarından Sayın Abdulmelik Fırat, Selahattin Kaya, İbrahim Güçlü, İ.Hakkı Mütevelizade, Kasım Fırat, Mehmet Vural vb. birçok Kürt aydını o dönem birlik için çok büyük bir çaba sergilediler.

Şerafettin Elçi ve Ahmet Türk gibi Kürt büyükleri ile görüşmeler hepimizin malumu. "arkadaşlarımızla görüşüp sizleri ararız" deyip bizi oyaladıkları, şimdi de yeni gelişmeleri fırsat bilip yeni parti kurma arayışlarının sonuç vereceğine kimse inanmaz. İnsanlarımız, yeni kuracakları partinin Kürtlere bir artı sağlayacağına inansa ne ise kaldı ki kuracakları partide bir çok şeyi HAK-PAR'da nasıl bulamıyorlar anlayamıyorum.

Yukardaki bir iki konuya değinmemin nedenlerini anlatmanıza rağmen biraz açmakta fayda görüyorum. Ş.Elçi ve A. Türk geçmişte belli bir emekleri olmasına rağmen siyasi grup, parti çalışmalarının dışında kalmış Kürt aydınlarıdır. Parti kurma çalışmaları olduğu haberlerini duyuyoruz. Umarım yanılıyoruz. Ünlü bir arap atasözü der ki "Denenmiş bir şeyi denemek pişmanlıktan başka sonuç vermez".

HAK-PAR bileşenlerine, yakın dost ve arkadaşlarımıza gelince 20 aylık sürede bırakalım Kürt halkını bileşenlerin tabanını, kadro niteliğindeki kendi çevrelerinde, çalıştığı kurumlarda etkin nitelikte olgun arkadaşlarımızın bile partimizde çalıştıkları destek verdikleri söylenemez. Bu yüzden de sesimizi kısıt, dilimizi kısıt tutan kendi arkadaşlarımıza dur demek yanlış olmaz.

Yurtdışındaki dost ve arkadaşlarımıza

gelince, daha önce de dediğim gibi bizler için Kürtlerin en saygılı en değerli hazinelerinin birer parçasıdır. Fakat sizlerde kabul buyurursunuz ki değerler, işler, faydalı oldukları oranda değerlidirler. Bu yüzden de onlara en fazla ihtiyaç duyduğumuz bir dönemde kendilerini hissettirmek durumundadırlar. Doğrusu neyi belediklerini pek anlayamıyorum. Bu bilgi birikimi ve bunca derin deneyimlerinden sonra gizli kapaklı kalmakla haksızlık yaptıklarına inanıyorum. Artık bir çoğumuzun hem fikir olduğu realite ortada gün gibi duruyor; herhangi bir gücün etkisiyle gizlenmek etkisiz gizlenmek sanırım çok açık anlaşılmıştır.

Dostlar; Türkiye'deki gelişmeleri, koşulları AB uyum yasaları ve uygulamalarını son bir kez irdeleyip son kararlarını fazla uzatmadan vermeli hatta bir çok karar ve çalışmalarını bu yıl sonuna yetiştirmeliler.

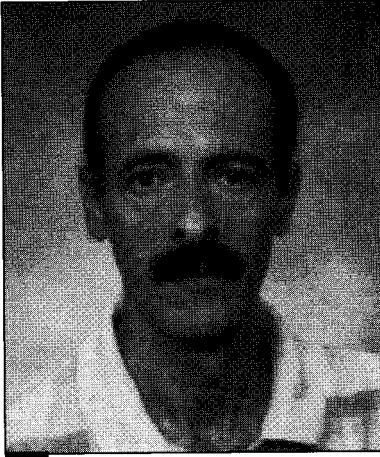
Bizler, mevcut durumla sınırlı, ihtiyatlı çalışmaların yurt icinde, yurt dışında gelişmemize büyümemize engel olduğu izlenimindeyiz. Mevcut çalışanlarımıza bıkkınlık gelmek üzere. Kısa zamanda iyi haberlerin alınmaması kötü sonuçlar doğuracağı inancındayız. Olanaklarımızı seferber etmek için gerekçelerimiz hiç kimseyi ikna etmemektedir.

Partimizin tüm üye ve delegeleri çok iyi bilirler ki büyük kongreler temsil ettikleri toplulukların düğünüdür. Bu düğünde geçmiş ve gelecek; günah ve sevaplar tartışılır. Daha iyisine nasıl sahip olunur yolları aranır. Mevcut örgütlü aktif illerimizden sırasıyla Diyarbakır, İstanbul, Van, Ankara kongrelerini yaptılar diğerleri sırasıyla yapma hazırlığındalar. Renkli ahenkli güzel bir kongre tasarlamaktayız. Bu üye ve delegelerimizi Ankara'ya taşımak yerleştirmek çokta kolay olmayacaktır.

Ankara'nın soğuk kış günlerinde Amed sıcaklığıyla birbirimizi ısıtmak dileğiyle...

Yeniden mücadelecı bir kişilik yaratmada;

HAK-PAR

HAK-PAR Başkanlık Kurulu Üyesi

• Arif Sevinç

1960'lı yıllar 2.Dünya Savaşı sonrası oluşan statukonun sarsıldığı, anti emperyalist, anti sömürgeci mücadelenin yükseldiği, işçi sınıfının metropollerde kapitalizmin ağır sömürü mekanizmasına karşı sınıf mücadelesini boyutlandığı bir dönemdi.

Sömürüye ve sömürgeciliğe karşı halkların yükselen özgürlük ve demokrasi mücadelesi, yeni düşünceleri, fikir hareketlerini üretiyor buna paralel olarak da hızlı, yaygın bir örgütlenme ve yeni mücadele araçları devreye giriyordu.

Başını ABD'nin çektiği Kapitalist sistem ile başını SSCB'nin çektiği Sosyalist sistem arasındaki rekabetle karakterize olan iki kutuplu dünyanın gerilimi, hayatın hemen her alanına damgasını vuruyor, Uzakdoğu da, Ortadoğu da, Afrika ve Güney Amerika da peş peşe meydana gelen ulusal kurtuluş devrimleri, tüm halklar da kurtuluş fikirlerinin yaygınlaşmasına, özgürlük için umutların gelişmesine, mücadele azminin büyümesine neden oluyordu.

Türkiye'de de 60'lı yıllar değişim taleplerine kaynaklık ettiği, toplumsal olayların geliştiği, tüm toplumda devrimci fikirlerin yaygınlaştığı yıllar oldu.

Özellikle aydınlar, üniversite öğrencileri arasında başlayan ve kısa sürede gecekondulara, kentlerin varoşlarına, köylere kadar inen devrimci düşünceler hemen kitleselleşiyor, yeni örgütler sahneye çıkıyordu.

1980'e kadar süren bu dönemin en karakteristik özelliklerinden biri sol-sosyalist fikirlerin ve örgütlenmelerin yaygınlaşmasıdır.

Yine dikkat çekici bir nokta ki bu yazının ana teması olan gençliğin ve toplumun çok hızlı bir şekilde politize olmasıdır.

20-30 yaşlarındaki gençler yüksek bir moral ve inançla, emperyalizme, faşizme, feodal gericiliğe karşı mücadele bayrağını açıyor, legal-illegal örgütler inşa ediyor, Türkiye’de devrim yapmayı hedefliyorlardı.

Okuyor, araştırıyor, sorguluyor ve eleştiriyor ancak bununla kalmayıp mücadele örgütlerini yaratıyor veya bu örgütlerde aktif olarak yer alıyorlardı.

Öne çıkan değerler fedakarlık kültürü, cesaret ve kararlılıktı.

Yine dayanışma, halka güven, yoldaşları yüceltme, düşman karşısında onurlu direngen bir tutum geliştirme, ortak iş üretme, kolektivizmi geliştirme diğer öne çıkan tutumlardı.

1970 askeri darbesi Türkiye sosyalist, devrimci hareketine ağır darbeler indirdi.

Pek çok devrimci idam edildi, öldürüldü, zindanlara atıldı, yoğun ve sistematik işkencelere tabi tutuldu. Pek çoğu yurt dışına çıkmak zorunda kaldı.

Ancak devrimci dalga kabarak devam etti.

Bu dönemde Kürtler de Türkiye sol-sosyalist hareketi içinde önemli roller alıyorlardı.

Türkiye sol-sosyalist hareketinin sosyal şoven, Kemalist etkilerden kurtulamaması kısa sürede ayrı örgütlenme tartışmalarını gündeme taşıdı. Ayrışma süreci başladı.

1974 yılından sonra, özellikle Türkiye İşçi Partisi (TİP) Türkiye Komünist Partisi (TKP) ve DEV-GENÇ gibi örgütlerden kopan sol, sosyalist kadrolar açık-gizli Kürt örgütlerini kurmaya başladılar.

Kürt aydınları içinde gelişen ve hızla topluma nüfuz eden devrimci fikirler hemen örgütsel yapıların yaratılmasına olanak yaratıyordu.

DDKO ile başlayan ve 70’li yılların

ortalarında DHKD, DDKD, ASKD v.b. pek çok legal dernek, TKSP, KİP, Rızgari, Kawa, KUK, PKK, KDP gibi illegal Kürt parti veya hareketleri Kürt toplumunda yaygınlaşıyordu.

Örgütlenmenin yanı sıra, hızlı bir bilinçlenme, basın-yayın alanında, kültürel alanda tam bir sıçrama gözlemlemek mümkündü.

Henüz 4-5 yıllık bu yükselme süreci, sömürgeci rejimin Kürt hareketini de ezme ve terörize etme çabalarına rağmen geliyordu.

Kürt hareketinin kendini bağımsız bir özne olarak yarattığı bu 5 yıllık süreç, 12 Eylül 1980 askeri darbesiyle henüz olgunlaşmadan kesintiye uğratıldı.

Yasaklar, idamlar, sokak infazları, sürgünler, yoğun ve sistematik işkenceler, kitlesel tutuklamalar ile sindirilmeye çalışılan Kürt halkının özgürlük hareketi önlenemedi. Ancak tümünden illegaliteye itildi.

Öte yandan Kürt kadroların önemli bir bölümü zorunlu olarak yurt dışına çıktı. Bu bir yandan yurt içinde ciddi bir boşluk yaratırken aynı zamanda, hareketi bu kez uluslararası bağlantıları da olan bir tarzda yeniden örgütlendirme olanaklarına kavuşturdu.

Bu yıllarda oluşan fikir hareketleri, örgütlenmeler, mücadele deneyleri geleceğe de damgasını vurdu.

12 Eylül askeri darbesinin ağır baskıları yalnızca değişimci, devrimci örgüt ve kadroları fiziken ezmek yok etmekle kalmadı, 70’li yıllardaki pek çok olumlu idealist değeri de dejenere etmeye çalıştı.

Okumak, yazmak kitlelerin bilincine “tehlükeli işler” olarak kazındı. “Örgüt” kelimesi bile korkulacak, başa bela olacak anlamlarla kitlelere empoze edildi.

Toplum hızla depolitize oldu. Toplumsal sorunlara karşı duyarlılık köreltildi. Bencillik, bireycilik ödüllendirildi. Güçlü olana (devlete) itaat telkin edildi.

SSCB’nin ve Sosyalist devletlerin peş

peşe yıkılması kapitalizmin dünyada tek egemen sistem olarak “zaferini ilan etmesi” depolitizasyon ve dejenarasyonu besledi.

PKK’nin 1984’teki silahlı mücadelesi ile başlayan ve yaklaşık 15 yıl süren kirli savaş pek çok değeri alt üst etti. At izi it izine karıştı.

Kirli savaş her iki tarafı da dejenere etti. Ortam terörize oldu.

Bu dönemin en karakteristik özelliği, itaat ve güçlüye tapınma kültürünün egemen olmasıdır.

Devletin politikalarını tartışmak vatana ihanetti, bölücülüktü.

Öte yandan PKK’nin özellikle “Serok” Abdullah Öcalan’ın politikalarını tartışmak da ajanlıktı, ihanetti.

Her iki kutupta itaat etmeyi, sorgulamadan, eleştirmeden emir ve talimatlara harfiyen uymayı yüceltiyordu.

Kürdistan önce direngen, üretken, insiyatif sahibi, ilkeli, moral değerleri yüksek aydınlardan temizlenmeye çalışıldı. Binlerce aydın öldürüldü veya yerinden yurdundan oldu. Toplum; Özel Tim, PKK, Korucular, Hizbullah gibi şiddet kurumları arasında sıkıştı.

Dikkat edilirse geçmiş dönemlerde istisna olan kimi tutumlar bu dönem de olağanlaştı.

Örneğin itirafçılık, saf değiştirme, yakalanınca “yeni güçlüye” hizmet etme kanksandı.

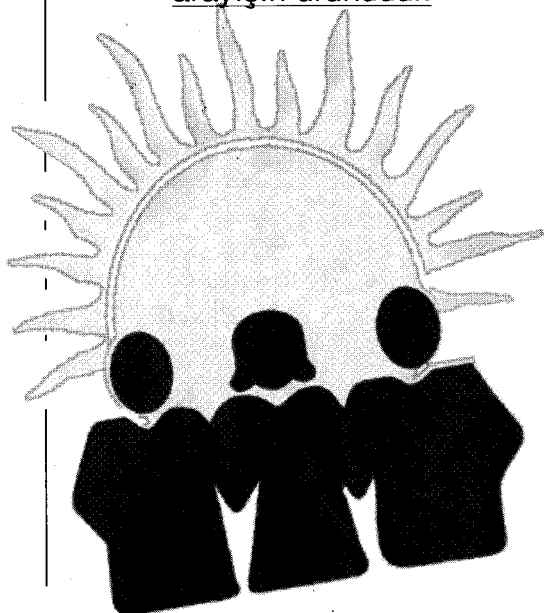
İlkeler, idealler, hedefler flulaştı.

Kürt halkının kurtuluşu için, ulusal demokratik mücadele için hayatını ortaya koyan, fedakar, özverili insanlar, bir süre sonra, geçtikleri eğitim süreçleriyle, alındıkları “Uyguluma” süreçleriyle birer sıradan araca dönüştüler. Onların yerine lider düşünür, onların yerine lider karar verir. Onlara sadece itaat yakışır!

Liderin bir gün ak dediğine ertesi gün kara demesi sorgulanamaz ancak “bu işte mutlaka bir hikmet vardır” mantığıyla yüceltilmelidir.

Öcalan’ın yakalanmasıyla Kürt hareke-

Türk devletinin Kürtlerin talepleri karşısındaki geleneksel inkarcı baskıcı politikalarını
sanki hiçbir şey olmamış gibi benimseyen ve yeniden,
“Demokratik cumhuriyet” gibi yeni ambalajlarla sunan bu kesimin yarattığı çürüme,
teslimiyet atmosferine karşı direnen onurlu Kürtler farklı kanallarda yürüttükleri mücadeleyi birleştirme arayışına girdiler.
Çürümenin derinliği ve yaygınlığı karşısında yapılması gereken en önemli şey, bir direniş ve yeni bir kültür, yeni bir kişilik yaratmanın ilk adımlarını atmaktır.
HAK-PAR bu çabanın, bu arayışın ürünüdür.

tinde ağırlıklı bir yere sahip olan bu kesimdeki dejenarasyon daha belirgin bir hal aldı. Ve ne yazık ki yaygınlaştı.

Fikir ve hedefler bağlamında savunulan ve yüceltilen her şey bu kez aşağılanmaya, sömürgeci tezler ve değerler yine bu kesimden Kürtler ağzıyla topluma empoze edilmeye başlandı.

Türk devletinin Kürtlerin talepleri karşısındaki geleneksel inkarcı baskıcı politikalarını sanki hiçbir şey olmamış gibi benimseyen ve yeniden, "Demokratik cumhuriyet" gibi yeni ambalajlarla sunan bu kesimin yarattığı çürüme, teslimiyet atmosferine karşı direnen onurlu Kürtler farklı kanallarda yürüttükleri mücadeleyi birleştirme arayışına girdiler.

Çürümenin derinliği ve yaygınlığı karşısında yapılması gereken en önemli şey, bir direniş ve yeni bir kültür, yeni bir kişilik yaratmanın ilk adımlarını atmaktır.

HAK-PAR bu çabanın, bu arayışın ürünüdür.

Geçmişteki çeşitli kanallarda yaratılan, mücadele geleneğinde var olan tüm olumlu değerleri almak, sahiplenmek, dünyanın içinde bulunduğu çağdaş değerlerle sentezlemek Kürt halkının haklı taleplerinin ısrarlı savunucusu olmak.

HAK-PAR, hedefini belirlerken, rejimi hedef almaktadır. Programında "Bugün Kürtlerin haklarını tanımamak uğruna toplumu çağdışı bir geriliğe mahkum eden; düşünce ve ifade özgürlüğüne olanak tanımayan; sorunları diyalog ve uzlaşma yerine, toplumsal gerilim ve çatışma yöntemiyle çözmeye çalışan çağdışı bir anlayış devlette egemen olmuştur.

Hak ve Özgürlükler Partisi, bu anlayışa karşı çıkan toplum kesimlerinin Türkiye'yi yeniden yapılandırma istek ve ihtiyaçlarının bir ürünüdür. Kürt sorunu çözülmeden Türkiye'de hiçbir sorunun çözülmemeyeceği inancındadır. Bu nedenle programının merkezinde Kürt sorununun toplumsal uzlaşma yoluyla adil, eşitlikçi ve demokratik bir çözüm kavuşturulması

hedefini koymuştur." demektedir.

Ancak bu hedefi gerçekleştirmek için nasıl bir kişiliği öne çıkardığını da şöyle açıklamaktadır;

"Hak ve Özgürlükler Partisi, çalışmalarda yeniliklere ve değişime açık olma ilkesini, merkeziyetçi yönetim yerine katılımcılığı; itaatkarlık yerine özgürlükçü; çalışmalarda bireysellik yerine dayanışmacı ve paylaşımcılığı işleyecektir.

Her bireyin kendine özgü bir kişiliği ve geleceğe yönelik özlemleri vardır. Her birey sorumluluk almak ve gelişmek için beceri, anlayış, duygu, bilinç ve düşünme yeteneği ile donanmıştır. Tüm insanlar yetişmek ve gelişmek için yaşama şans ve olanaklarına sahip olmalıdır.

Bireyin değeri ve dokunulmazlığına saygınlık, 'olmazsa olmaz' bir şarttır. Bireyin yaşam hakkı mutlak ve her şeyin üstündedir. Bu anlamda bireyler bir diğerinin haklarını çiğnemeksizin hak ve hukuk açısından eşit muamele görmelidir.

Hak ve Özgürlükler Partisi, bireyin hak ve hukukunu çalışmalarının merkezine oturtmaya çalışır. Politika, aktif sorumluluk almak isteyen, yaratıcı ve dayanışmadan yana olan bireylerden oluşan bir toplum yaratmak için yapılmalıdır. Politika, bireylerin yaratıcılığını körelten, onu itaatkarlığa yönelten bir eğilim içinde olursa hem birey hem de toplum gidecek gücünü yitirir ve sonuçta hem bireyi hem de toplumu hiçe sayan totaliter sistemlere yol açılır.

Bireyin yaratıcı ve sorumluluk becerisi tüm kültürel, bilimsel, sosyal ve ekonomik gelişmelerin temel kaynağıdır."

Kısacası HAK-PAR çürüme ve teslimiyete karşı geçmişin olumlu değerlerini almakla kalmıyor, geçmişle gelecek arasında bir köprü olma bilinciyle yeni çağdaş mücadeleciler kişiliğinin oluşması içinde bir zemin oluyor.

Artık geleceğin Kürt hareketine bu anlayış damgasını vuracaktır.

HAK-PAR

ve temel hedefler

• Serhat Karakaya HAK-PAR Üyesi

Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR) emek, barış, insan hakları, özgürlük, eşitlik... gibi demokrasinin olmazsa olmaz değerlerini kendisine şiar edinmiş ancak bu evrensel değerlerin Türkiye’de yaşam bulması için Kürt sorununun eşitlik temelinde çözümünü ülkenin en hayati gereksinimi olarak kabul etmiş olan bir partidir.

Bu genel ve kısa girişten sonra HAK-PAR’ın temel felsefesini aşağıda yazılı olduğu şekilde tanımlamak sanırım en doğru olacaktır.

1. HAK-PAR sermayenin çarkında inim inim inleyen insanların hak ettikleri şekilde yaşamalarını sağlamak için gerekli olan sınıf mücadelesinde elbette tavrını emekten yana koyan bir partidir. Türkiye halklarını ekonomik ve sosyal refaha ulaşması sömürden, talandan kazanç elde edenler bir yana bırakılacak olursa herkesin arzu ettiği bir yaşam biçimi değil midir? İşte partimiz bu anlamda emekten ve emekçiden yana olan bir partidir.

2. Hani hepsi aynı topraktan özünü alan ama farklı renklerde açan çeşit çeşit kır çiçekleri vardır da bir arada barış içinde kardeşçesine yaşarlar. İşte Hak-Par böyle bir çeşitliliği barış içinde yaşatmak acıları değil sevinçleri yücelten yepyeni bir felsefe ile insanları kucaklamak için var olan bir partidir, ilkeli ve onurlu barış Hak-Par ile hayat bulacaktır.

3. Hak-Par bu ülkede insan haklarına ne yazık ki değer veremediğini, insanların en temel hakkı olan yaşama hakkının bile ellerinden çok kolayca alındığının farkındadır. Bunu ifade etmek değil, bu hakları kolayca ihlal etmek suçtur ve diyoruz ki bu suçluların yakasına insanlığın gereği olarak hep birlikte yapışalım. Ancak bu şekilde hak ve özgürlüklerimiz yerli yersiz sınırlandırılmadan, yasaklanmadan yaşamak mümkündür. Haklarını kullanamayan insanlar özgür olabilirler mi, kendilerini ifade edebilirler mi, kişilik sahibi olabilirler mi? Demek ki kimlik ve kişilik hak ve özgürlüklerin varlığı ile mümkündür. Bu anlamda Hak-Par, hak ve özgürlüklerin vazgeçilmez savunucusu olacaktır.

4. Hak-Par, eşitlik ilkesini demokratik yaşam biçiminin vazgeçilmez unsuru olarak kendi felsefesinin temel taşlarından saymıştır.

İnsanların; dillerinden, siyasi görüşlerinden, cinsiyetlerinden ve inançlarından vs. dolayı farklı muamele görmeleri kabul edilebilir ve mazur görülebilir bir durum değildir. Halklar, eşitlik temelinde kendilerini geliştirmedikleri sürece bazı çiçekleri soldurmaktan başka ne yapmış olabilirsiniz ki? İşte Hak-Par her insanı kendi diliyle, inancıyla, siyasi görüşüyle kabul eden, ona bu kimlikleriyle saygı duyan ve eşit mesafede duran bir partidir.

5. Hak-Par, Türkiye’de Kürt sorununun eşitlik temelinde barışçıl yollarla çözümünden yanadır. Bu sorun çözülmediği sürece Türkiye ne demokratik sorunlarını ne de ekonomik ve sosyal sorunlarını çözebilir. Kürt sorununun çözümünü temel hedef olarak önümüze koymuş olmamız bazıları tarafından ‘Kürt milliyetçiliği’ olarak algılanmış olabilir, ancak bu doğru değildir. Hak-Par ilkel milliyetçiliğin nasıl bir çıkmaz yol olduğunu çok iyi bilen ancak milli değerlerin de evrensel ölçülerde korunması gereğinin farkında olan bir partidir. İlkel bir milliyetçilikten yola çıkarak değil, Türkiye’de demokrasinin anahtarının Kürt sorununun çözümünde olduğunun farkında olarak bu sorunun çözümünü temel hedef olarak önümüze koymuş bir partiyiz.

Türkiye’deki siyaset ve siyaset dışı oldukları halde siyasetin göbeğinde bulunan kimi güçler demokrasiyi statik kuralları olan bir yönetim biçimi olarak algılamaktadırlar daha doğrusu böyle algılama işlerine gelmektedir. Bundan dolayı da çıkarları gereği değişimden öcü gibi korkmaktadırlar. Oysa demokrasi sürekli kendini yenileyen ve gelişen canlı bir varlığa benzer. Çağın evrensel kurallarına uyum sağlamak için ileriye bakmak demokrasinin temel prensibidir. ‘Kör-topal demokrasi’ dikkat edilecek olursa Türkiye’deki demokrasi için sık sık kullanılan bir kavramdır. İşte bu kavram bile tek başına demokrasimizin içinde bulunduğu çıkmazın özetidir. Kaldı ki bu ‘Kör-topal de-

mokrası’ bile bazen Türkiye halklarına çok görülmekte ve derin güçler tarafından bıçakla kesilir gibi kesilip ortadan kaldırılmaktadır. Böyle bir zihniyetin egemen olduğu Türkiye’de ne Kürt sorunu eşitlik temelinde çözülebilir ne de demokrasinin evrensel kuralları yaşam bulabilir. Ancak tüm bunlara rağmen ırkçı-şoven ve statükodan yana olan baylarımız insanların gözlerinin içine baka baka Türkiye’yi bölgesinde demokrasi kalesi olarak gösterme pişkinliğinde bulunabilmektedirler. "Türk’ün Türk’e propagandası’ bu olsa gerek.

Özetle Evren ve arkadaşları gibi diktatörlerin icazeti ile ortaya çıkmış ve Türkiye halklarının her türlü hak ve özgürlüklerini tırpanlamış olan 82 Anayasası tümü ile çöpe atılmadan çağdaş uygarlığın evrensel değerleri ölçü olarak alınıp yeni bir anayasa yapılmadan –orasından burasından bazı değişikliklerle- Türkiye halklarını özgürleştiremezsiniz. Makyaj olsa olsa insanların gözlerini boyar. Nitekim mecliste dokunulmazlıkların kaldırılması konusu tartışılırken meclisin bazı üyelerinin dokunulmazlıkların kaldırılması bir yana ömür boyu dokunulmazlığın devam etmesi gerektiğine dair düşünceleri kendi ifadeleri ile ‘Adaletle güvenmemek’tir. Bir meclis üyesi kendisini mevcut yasalar çerçevesinde güvende hissedemiyorsa sade vatandaşın halini siz düşünün. Geçmişte İstiklal Mahkemeleri ne ise günümüzdeki DGM’ler de odur. Böyle bir adalet dağıtma mekanizması olsa olsa Türkiye tipi demokrasilerde olur. Nede olsa onlara göre fazlası bize bol geliyor, daralta daralta cik cik cik demokrasicik oldu.

Hak-Par bu anlayıştan yola çıkarak göz boyamaların aldatmaların deşifre edilmesini halkların bir arada kardeşçe yaşamasını, onurlu ve ilkeli bir barışın savunuculuğunu dili döndüğünce, gücü yettiğince yapmaktan yılmayacaktır.

*Karanfil kokulu bir ilk yazda
Daha söylenecek sözüm var
Kardeş işlemeli*

Munzur Çem

Türkçe Açıklamalı

**KIRMANCCA
(ZAZACA)**

GRAMER

**DENG
Yayımları**

ÇIKTI

DENG YAYINLARI

Tarlabaşı Cad. No: 95/1 **Beyoğlu/İstanbul**

Tel: 0.212 292 66 26 - **Faks:** 0.212 292 66 35